

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ - ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
(Δ.Π.Μ.Σ.) "ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ"

ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ
ΤΟΜΕΑ ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΥΔΡΕΥΣΗΣ-
ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥΣ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ-ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στράτος Παναγιώτης

Μεταπτυχιακή Εργασία η οποία υποβάλλεται
για μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων
για το Διεπιστημονικό - Διατμηματικό
Δίπλωμα Ειδίκευσης
του Δ.Π.Μ.Σ. του Ε.Μ.Πολυτεχνείου
"Περιβάλλον και Ανάπτυξη"

Αθήνα, Οκτώβριος 2009

Επιβλέπων: Δ. Δαμίγος, Επίκ. Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Επιτροπή Παρακολούθησης:

Δ. Δαμίγος Επίκουρος Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Δ. Καλιαμπάκος, Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Δ. Διακουλάκη, Καθηγήτρια Ε.Μ.Π.

**Περιβάλλον
και
Ανάπτυξη**

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

**ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ - ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
(Δ.Π.Μ.Σ.) "ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ"**

**ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΓΙΑ ΕΡΓΑ
ΥΔΡΕΥΣΗΣ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ-ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Στράτος Παναγιώτης

Μεταπτυχιακή Εργασία η οποία υποβάλλεται
για μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων
για το Διεπιστημονικό - Διατμηματικό
Δίπλωμα Ειδίκευσης
του Δ.Π.Μ.Σ. του Ε.Μ.Πολυτεχνείου
"Περιβάλλον και Ανάπτυξη"

Αθήνα, Οκτώβριος 2009

Επιβλέπων: Δ. Δαμίγος, Επίκ. Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Επιτροπή Παρακολούθησης:

Δ. Δαμίγος, Επίκουρος Καθηγητής Ε.Μ.Π.
Δ. Καλιαμπάκος, Καθηγητής Ε.Μ.Π.
Δ. Διακουλάκη, Καθηγήτρια Ε.Μ.Π.

«..Η ανηθικότητα του καπιταλισμού πρέπει να είναι όσο γίνεται πιο διακριτική προκειμένου να είναι γοητευτική. Όπως δεν απατά κανείς τη γυναίκα του φανερά, έτσι δεν πρέπει να απατά κανείς τον συνεταίρο του φανερά. Ο καπιταλισμός δεν χρειάζεται απατεώνες, αλλά πονηρούς και ευέλικτους απατεωνίσκους, προκειμένου το παιχνίδι να γίνεται όσο το δυνατόν λιγότερο ανιαρό και επικίνδυνο. Στον καπιταλισμό τα παιχνίδια πρέπει να παίζονται με κανόνες και όλα να είναι ευπρεπή. Όμως, αλίμονο στον καπιταλιστή που δεν παραβαίνει τους κανόνες και που είναι πράγματι ευπρεπής. Η γοητεία του σωστού καπιταλιστή συνίσταται στην ικανότητα του να είναι απατεώνας χωρίς να φαίνεται..»

(Β.Ραφαηλίδης)

ΣΥΝΟΨΗ

Η κατασκευή και διαχείριση συστημάτων ύδρευσης και αποχέτευσης μέσω Συμπράξεων Δημοσίου – Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) προωθούνται από τους διεθνείς οργανισμούς χρηματοδοτικούς και μη (Παγκόσμια Τράπεζα, ΔΝΤ, ΟΗΕ), ως η λύση στην κρίση του νερού. Έτσι τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί οι περιπτώσεις εκείνες που δημόσιος φορέας παρέδωσε σε ιδιωτική εταιρεία τη διαχείριση του συστήματος ύδρευσης. Πολλοί χαρακτηρίζουν αυτό το γεγονός ως επανάσταση με πολλαπλά οφέλη, ενώ άλλοι κατηγορούν ευθέως τη διεθνή κοινότητα για παράδοση του πολυτιμότερου αγαθού στα χέρια των πολυεθνικών εταιρειών. Τα αποτελέσματα της ιδιωτικοποίησης του νερού είναι εξαιρετικώς αμφιλεγόμενα. Σε κάποιες περιοχές μάλιστα μετά από την ιδιωτικοποίηση του συστήματος ύδρευσης, οι επιπτώσεις για το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο ήταν τέτοιες που ακολούθησαν λαϊκές εξεγέρσεις.

Η παρούσα εργασία εξετάζει τον θεσμό των ΣΔΙΤ γενικότερα, εστιάζοντας συγκεκριμένα στις περιπτώσεις δημιουργίας ΣΔΙΤ για έργα δικτύων ύδρευσης. Μέσα από την ανάλυση της έως τώρα πορείας 15 μελετών περίπτωσης ΣΔΙΤ από όλο τον κόσμο, εξάγονται κάποια συμπεράσματα για τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις για τις τοπικές κοινωνίες και εν τέλει για τη χρησιμότητα σύναψης συμφωνίας με έναν ιδιωτικό φορέα για τη διαχείριση και βελτίωση του συστήματος ύδρευσης.

Τέλος, η εργασία κλείνει με μία αναφορά για την κατάσταση στην Ελλάδα. Δεδομένου του γεγονότος ότι οι δύο μεγαλύτερες εταιρείες ύδρευσης έχουν χάσει πλέον τον αμιγώς δημόσιο χαρακτήρα τους και επίκειται επιπλέον η συμμετοχή ενός στρατηγικού εταίρου στην ΕΥΑΘ, γίνεται αναφορά στους μελλοντικούς κινδύνους που υποκρύπτονται από τέτοιες επιλογές και κάποιες προβλέψεις για πιθανές επιπτώσεις από τις ιδιωτικοποιήσεις στον μέλλον.

Abstract

Privatization of water provision and sanitation systems has been promoted from the IMF and the World Bank as a practice that can ameliorate the socio-economic consequences of the water crisis. As a result, the number of cases where a public sector delivered responsibility of its water provision system to a Private Company is constantly growing. For many, the formation of Public Private Partnerships for the construction and/or management of water provision and sanitation systems is the way forward. For others, it is a dangerous track where the most vital natural resource is being delivered to the unregulated market for speculation.

The outcome of Public Private Partnerships (PPP) in the water sector has a variety of failures and successes. This essay examines 15 case studies from several cities around the world, from the perspective of the socio-economic impacts of PPPs to local communities. The analysis has focused on the identification of characteristics such as corruption incidents, opening to public scrutiny, price augmentations etc. Finally, the possible implications of the privatization of water companies in Greece is examined, driven by the fact that recently there has been an effort to bring in a strategic investor in the “EYATH SA” water company with a 30% shareholding.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές μου Κ^ο Δ Καλιαμπάκο και Κ^α Δ Διακουλάκη και ιδιαίτερα τον Κ^ο Δ.Δαμίγο, χωρίς την καθοδήγηση του οποίου δεν θα ήταν εφικτή η περάτωση της εργασίας. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την Κ^α Δ.Κοροβέση για τις πληροφορίες από την ΕΥΔΑΠ ΑΕ, και την Κ^α Λ.Οικονόμου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ	8
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΣΧΕΔΙΩΝ	9
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.Γενικά στοιχεία για το νερό.....	16
1.1.Το νερό στον Παγκόσμιο Χάρτη	16
1.3 Η Κατανάλωση του Νερού	20
1.3.1.Έλλειψη και ανισότητα πρόσβασης σε πόσιμο νερό	21
1.3.2 Νερό και Αστικοποίηση.....	26
1.4. Το Νερό στην Ελλάδα	29
1.4.1. Γενικά Στοιχεία για τους Υδάτινους Πόρους στην Ελλάδα	29
1.4.2. Οι κύριες εταιρείες ύδρευσης στην Ελλάδα	33
1.5. Η Οδηγία 2000/60 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για το νερό	41
1.6. Η Ιδιωτικοποίηση του νερού.....	43
1.7. Η Αγορά του νερού και οι «μεγάλοι παίκτες».....	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.Οι Συμπράξεις Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα.....	55
2.1. Κατηγοριοποιήσεις των Συμπράξεων Δημόσιου Ιδιωτικού Τομέα.....	55
2.2. Ελλάδα- Νομικό Πλαίσιο, Διαδικασίες, Όργανα	64
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.Μεθοδολογικό Πλαίσιο	72
3.1. Σκοπός της εργασίας και αντικείμενο μελέτης.....	72
3.2. Παραδοχές της ανάλυσης	75
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Μελέτες Περίπτωσης Συμπράξεων Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα για έργα ύδρευσης και αποχέτευσης	76
4.1. Scottish Water Solutions (SWS), Ηνωμένο Βασίλειο	76
4.2. Stadtentwässerung Schwerte GmbH, Γερμανία.....	80
4.3. Apa Nova, Ρουμανία.....	83
4.4. Constanta, Ρουμανία	87
4.5. Berlin Wasser, Γερμανία.....	91
4.6. Trencianske Vodarne a Kanalizacia, Σλοβακία	95
4.7. Severomoravské Karviná, Τσεχία.....	100
4.8. Johor Bahru, Μαλαισία.....	103
4.9. AGUACAR (Aguas de Cartagena SA), Κολομβία.....	106
4.10. AGUAS DEL TUNARI, Βολιβία	112
4.11. Indianapolis Water Services Partnership, ΗΠΑ.....	117

4.12. United Water Adelaide, Αυστραλία.....	120
4.13. PT Thames Pam Jaya (TPJ), Ινδονησία.....	124
4.14. Macau Water Supply, Κίνα.....	128
4.15. Shanghai Pudong Vivendi Water Corporation (SPVWC), Κίνα.....	130
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Αξιολόγηση μελετών περίπτωσης	133
5.1. Συμπεράσματα από τις μελέτες περίπτωσης των ΣΔΙΤ σε έργα ύδρευσης και αποχέτευσης.....	133
5.2. Συμπεράσματα για την Ελλάδα	139
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	141

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1.1. σελ 14, Αστικός Πληθυσμός που κατοικεί σε παραγκουπόλεις, 2001 *World Resources Institute-Earth Trends*

Πίνακας 1.2. σελ 16, Ύδρευση και Αποχέτευση Αστικών πληθυσμών
WWDR1. WHO/UNICEF, 2000. Global Water Supply and Sanitation Assessment, 2000 Report. Geneva.

Πίνακας 1.3. σελ 25, Μετοχική Σύνθεση ΕΥΔΑΠ Α.Ε. 2006 *Water Yearbook 2007-2008, Pinsent Masons, 2007*

Πίνακας 1.4. σελ 26, Οικονομικά Στοιχεία ΕΥΔΑΠ *Water Yearbook 2007-2008, Pinsent Masons, 2007*

Πίνακας 1.5. σελ 30, Σύνθεση μετοχικού κεφαλαίου ΕΥΑΘ ΑΕ 2008
Δικτυακός τόπος ΕΥΑΘ Α.Ε.

Πίνακας 1.6. σελ 30, Οικονομικά Στοιχεία της ΕΥΑΘ 2002-2006 *Water Yearbook 2007-2008, Pinsent Masons, 2007*

Πίνακας 1.7. σελ 44, Εξυπηρετούμενος Πληθυσμός ανά εταιρεία (εκατομ) *Water Yearbook 2007-2008, Pinsent Masons, 2007*

Πίνακας 2.1. σελ 53, Διακριτοί ρόλοι του Δημόσιου και του Ιδιωτικού Τομέα
Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, 2006

Πίνακας 4.1. σελ 95, Ροές Μετοχών 1999 – 2006 *SmVaK Water Yearbook 2007-2008, Pinsent Masons, 2007*

Πίνακας 4.2. σελ 98, Τα στάδια προόδου των έργων (APFED, 2003)

Πίνακας 5.1. σελ 135, Ομαδοποίηση Κοινωνικών Στοιχείων μελετών περίπτωσης

Πίνακας 5.2. σελ 136, Ομαδοποίηση Οικονομικών στοιχείων των μελετών περίπτωσης

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΣΧΕΔΙΩΝ

- Σχέδιο 1.1** σελ 2, Σύσταση των Υδάτινων Πόρων Παγκοσμίως *WHO/UNICEF Joint Monitoring Programme for Water Supply and Sanitation*
- Σχέδιο 1.2.** σελ 5, Παγκόσμια Πληθυσμιακή Κάλυψη σε Πόσιμο Νερό, *WHO-UNICEF Joint Monitoring Program*
- Σχέδιο 1.3.** σελ 7, Σύσταση της κατανάλωσης νερού, *WHO/UNICEF Joint Monitoring Programme for Water Supply and Sanitation*
- Σχέδιο 1.4.** σελ 8, Ρυθμός μεταβολής κατανάλωσης μέχρι το 2025, *WHO/UNICEF Joint Monitoring Programme for Water Supply and Sanitation*
- Σχέδιο 1.5.** σελ 14, Παγκόσμιος Αστικός Πληθυσμός (σε δις) για το 1950-2020 *United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2006). World Urbanization Prospects: The 2005 Revision. New York: United Nations*
- Σχέδιο 1.6.** σελ 17, Δείκτης Ξηρότητας στην Ελλάδα *Μ.Α. Μιμίκου, Φ.Σ. Φωτόπουλος, Υδατικό Περιβάλλον και Ανάπτυξη, Ε.Μ.Π. Αθήνα 2004*
- Σχέδιο 1.7** σελ 43, Σύνθεση του κύκλου εργασιών της Παγκόσμιας Αγοράς του νερού το 2009 *Global Water Intelligence, Ιούνιος 2009*
- Σχέδιο 1.8.** σελ 45, Δαπάνες στον τομέα της ύδρευσης και της αποχέτευσης *Global Water Intelligence, Ιούνιος 2009*
- Σχέδιο 2.1.** σελ 49, Ανταποδοτικά Έργα ΣΔΙΤ *Υπουργείο Οικονομικών, 2006*
- Σχέδιο 2.2.** σελ 50, Μη ανταποδοτικά έργα ΣΔΙΤ *Υπουργείο Οικονομικών, 2006*
- Σχέδιο 2.3.** σελ 56, Όργανα και Διαδικασίες ΣΔΙΤ *Υπουργείο Οικονομικών, 2006*
- Σχέδιο 2.4.** σελ 62, Αρμόδια Όργανα ΣΔΙΤ στην Ελλάδα *Υπουργείο Οικονομικών, 2006*
- Σχέδιο 2.5.** σελ 63, Έργα ΣΔΙΤ που θα κατασκευαστούν στην Ελλάδα *Country report: Greece "New Kid on the block", R.Omonira-Oyekanmi, PPP bulleting, 2007*
- Σχέδιο 3.1.** σελ 66, Μεθοδολογική Προσέγγιση
- Σχέδιο 3.2.** σελ 67, Κριτήρια Αξιολόγησης
- Σχέδιο 4.1.** σελ 70, Δομή της Σύμπραξης, *Scottish Water Solutions Annual Report & Accounts - 2005/06*
- Σχέδιο 4.2.** σελ 71, Μέσες χρεώσεις ανά νοικοκυριό,
<http://intranet.scottishwater.co.uk/pls/portal/docs/1/1683655.JPG>
- Σχέδιο 4.3.** σελ 71, Μεταβολές χρεώσεων σε σχέση με το 2007/8,
<http://intranet.scottishwater.co.uk/pls/portal/docs/1/1687684.JPG>

Σχέδιο 4.4. σελ 74, Δομή της σύμπραξης Stadterwässerung Schwerte *European Commission Directorate-General Regional Policy, “Resource Book on PPP Case Studies”, EC, 2004*

Σχέδιο 4.5. σελ 78 , Δομή και ροές δανείων της σύμπραξης Ara Nova *European Commission Directorate-General Regional Policy, “Resource Book on PPP Case Studies”, EC, 2004*

Σχέδιο 4.6. σελ 86, Δομή της σύμπραξης Berlin Wasser *European Commission Directorate-General Regional Policy, “Resource Book on PPP Case Studies”, EC, 2004*

Σχέδιο 4.7. σελ 105, Δομή της σύμπραξης της AGUACAR *Water Yearbook 2007-2008, Pinsent Masons, 2007*

Σχέδιο 4.8. σελ 124, Ιδιοκτησιακή Σύσταση της SAAM *Highlight on PPP Projects, 2004*

Σχέδιο 4.9. σελ 125, Δομή της ΣΔΙΤ Shanghai Pudong Vivendi Water Corporation *Highlight on PPP Projects, 2004*

Σχέδιο 5.1. σελ 129, Είδη ΣΔΙΤ που παρουσιάστηκαν

Σχέδιο 5.2. σελ 130, Πολυεθνικές εταιρείες και αριθμός ΣΔΙΤ στις οποίες συμμετείχαν

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία κατατίθεται στο πλαίσιο του Διεπιστημονικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου, «Περιβάλλον και Ανάπτυξη». Το κεντρικό θέμα αφορά στις Συμπράξεις Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) σε έργα ύδρευσης και αποχέτευσης.

Το πρώτο κεφάλαιο αφορά στους υδάτινους πόρους στον κόσμο και στα προβλήματα που σχετίζονται με το νερό. Έπειτα αναλύεται η κατάσταση στην Ελλάδα και το θεσμικό πλαίσιο των δύο βασικών εταιρειών ύδρευσης, της ΕΥΑΘ και της ΕΥΔΑΠ. Εν συνεχεία γίνεται αναφορά στην οδηγία 200/ 60 ΕΚ για τα νερά, καθώς η επίδραση της στην περιβαλλοντική νομοθεσία όλων των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα είναι καθοριστική. Το κεφάλαιο κλείνει με μία αναφορά στην ιδιωτικοποίηση του νερού στην σύγχρονη εποχή και στις κυρίαρχες εταιρείες στην αγορά του νερού παγκοσμίως.

Στο επόμενο κεφάλαιο αναλύεται η έννοια των συμπράξεων δημοσίου –ιδιωτικού τομέα. Ο ορισμός των ΣΔΙΤ είναι ένας όρος “sui generis”, πράγμα που σημαίνει ότι δεν υπάρχει το σχετικό σαφές πλαίσιο, αλλά περισσότερο μία κοινή πρακτική των ΣΔΙΤ. Έτσι λοιπόν παρουσιάζονται διάφορες κατηγοριοποιήσεις που βοηθούν στην κατανόηση της εν λόγω έννοιας. Το κεφάλαιο κλείνει με αναφορά στις ΣΔΙΤ στην Ελλάδα, δηλαδή στο νομικό πλαίσιο, στη διαδικασία και στα θεσμικά όργανα των ΣΔΙΤ, ενώ γίνεται και μία αναφορά στην πρόοδο στην πρόοδο των ΣΔΙΤ Ελλάδα.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο μεθοδολογικό πλαίσιο της εργασίας. Όπως αναφέρθηκε, επιλέχθηκαν 15 μελέτες περίπτωσης συμπράξεων δημοσίου ιδιωτικού τομέα από όλο τον κόσμο και κυρίως από ευρωπαϊκές χώρες. Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται οι παράμετροι κοινωνικής και οικονομικής φύσεως κυρίως, σύμφωνα με τις οποίες αναλύθηκε η κάθε περίπτωση ξεχωριστά. Τέλος αναφέρονται οι παραδοχές που χρειάστηκε να ληφθούν υπόψη.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται διεξοδικά οι παρακάτω μελέτες-περίπτωσης:

1. Scottish Water Solutions (SWS), Ηνωμένο Βασίλειο
2. Stadtentwässerung Schwerte GmbH, Γερμανία
3. Apa Nova, Ρουμανία
4. Constanta, Ρουμανία

5. Berlin Wasser, Γερμανία
6. Trencianske Vodarne a Kanalizacia, Σλοβακία
7. Severomoravské Karviná, Τσεχία
8. Johor Bahru, Μαλαισία
9. AGUACAR (Aguas de Cartagena SA), Κολομβία
10. AGUAS DEL TUNARI, Βολιβία
11. Indianapolis Water Services Partnership, ΗΠΑ
12. United Water Adelaide, Αυστραλία
13. PT Thames Pam Jaya (TPJ), Ινδονησία
14. Macau Water Supply, Κίνα
15. Shanghai Pudong Vivendi Water Corporation (SPVWC), Κίνα

Επιπλέον όμως, έγινε προσπάθεια για εύρεση πληροφοριών από τον τοπικό ή εθνικό τύπο σχετικά με το κοινωνικό αντίκτυπο των συμβολαίων αυτών, γεγονός που αποκάλυψε σε κάποιες περιπτώσεις υπήρχε ένα ενδιαφέρον υπόβαθρο μη-οικονομικό που πρέπει όμως να ληφθεί υπόψη όταν πρόκειται να γίνει αξιολόγηση μίας ΣΔΙΤ.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρατίθενται αρχικά τα συμπεράσματα από την ανάλυση των μελετών περίπτωσης. Τα συμπεράσματα δεν αποτελούν γενικεύσεις που χαρακτηρίζουν τον θεσμό των συμπράξεων δημοσίου ιδιωτικού τομέα, καθώς η έρευνα είχε στόχο το βάθος και όχι το εύρος. Όμως, τα συμπεράσματα αυτά αποτελούν σίγουρα ενδείξεις που δεν θα πρέπει να αγνοηθούν. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται επίσης και σε δύο συγκεντρωτικούς πίνακες, έναν με έμφαση στα κοινωνικά στοιχεία όπως η μεταβολή των θέσεων εργασίας, τα κρούσματα διαφθοράς, και έναν με οικονομικά στοιχεία όπως η αξία της συνολικής επένδυσης και η διάρκεια της επένδυσης. Τα συμπεράσματα παρατίθενται συνοπτικά παρακάτω:

- Από τις 15 συνολικά υποθέσεις, οι 4 από αυτές στέκονται ως απόδειξη στοιχείων διαφθοράς
- Το σύνηθες πλαίσιο οικονομικής και τεχνικής ανάλυσης της κάθε μελέτης περίπτωσης, δεν δίνει πάντα ολοκληρωμένη εικόνα των επιπτώσεων μίας σύμπραξης δημοσίου ιδιωτικού εταίρου

- Από τις μελέτες περίπτωσης που εξετάστηκαν, οι 5 είχαν αρνητικό αντίκτυπο στην τοπική αγορά εργασίας
- Σε 4 από τις περιπτώσεις που αναλύθηκαν, υπήρχε άρνηση και του ιδιωτικού και του δημόσιου φορέα να αποκαλύψουν στοιχεία που ζητήθηκαν για λόγους διαφάνειας
- Σχετικά με τις τιμές του νερού, σε 5 περιπτώσεις δεν υπήρξε πληροφορία, σε 5 οι αυξήσεις ήταν προβλεπόμενες, ενώ σε 5 υποθέσεις έγιναν υπέρογκες αυξήσεις μετά την ιδιωτικοποίηση.
- Από τις 5 περιπτώσεις στις οποίες συμμετείχε το Δημόσιο με τουλάχιστον 50% του μετοχικού κεφαλαίου, οι 4 μπορούν να χαρακτηριστούν ως θετικές στην έως τώρα εξέλιξη τους.

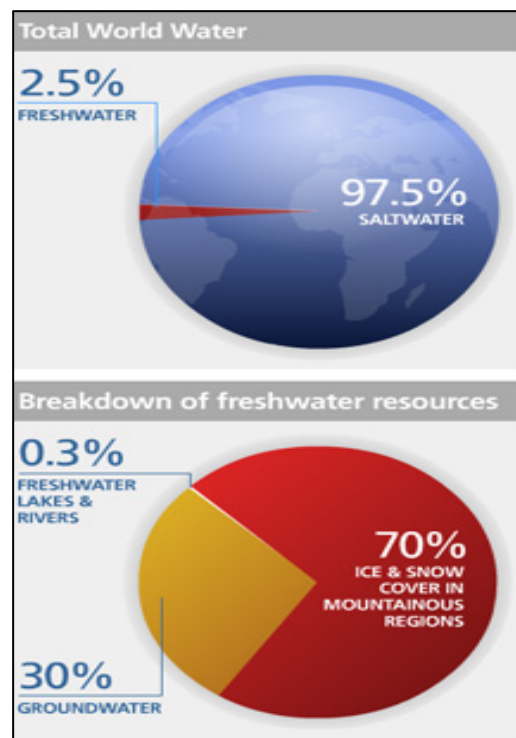
Τέλος, γίνεται και μία αναφορά στις εξελίξεις στην Ελλάδα και σε κάποια σημεία ανησυχίας σε σχέση με την από καιρό σχεδιαζόμενη εισδοχή ενός στρατηγικού εταίρου στην ΕΥΑΘ με ποσοστό της τάξης του 28%. Επίσης γίνεται και ειδική μνεία στις ΔΕΥΑ, οι οποίες σε ένα πλαίσιο σταδιακής μείωσης της εξ Ευρώπης χρηματοδότησης, του χαμηλού ποσοστού επιδότησης τους από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, της αναπόφευκτης φθοράς των εγκαταστάσεων και των αυξανόμενων ποιοτικών προδιαγραφών της Οδηγίας 2000/60, θα βρεθούν αντιμέτωπες με το δίλλημα: γενναίες αυξήσεις στα τιμολόγια ή σύμπραξη με κάποια ιδιωτική εταιρεία (το οποίο δεν αποκλείει αυτόματα την πρώτη επιλογή). Εν κατακλείδι όλα είναι θέμα κυβερνητικών επιλογών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Γενικά στοιχεία για το νερό

1.1. Το νερό στον Παγκόσμιο Χάρτη

Το νερό αποτελεί φυσικό αγαθό και βρίσκεται σε αφθονία στον πλανήτη, ενώ είναι και απαραίτητο για την επιβίωση όλων των ειδών της ζωής. Ο συνολικός όγκος νερού στη Γη εκτιμάται στα 1,4 δις km³. Ο όγκος του γλυκού νερού ανέρχεται στα 35 εκ. km³, ή αλλιώς στο 2,5% του συνολικού όγκου νερού. Από αυτές τις πηγές του γλυκού νερού, περίπου 24 εκ. km³ ή 70% είναι σε μορφή μόνιμου πάγου σε ορεινές περιοχές, στην Αρκτική και την Ανταρκτική, ενώ 30% του συνολικού γλυκού νερού είναι αποθηκευμένο σε υπόγειους υδροφορείς βάθους έως 2000 μέτρων.

Αυτό αντιστοιχεί στο 97% της συνολικής ποσότητας γλυκού νερού που είναι πιθανώς διαθέσιμο προς πόση. Οι λίμνες και τα ποτάμια εμπεριέχουν περίπου 105.000 km³ ή περίπου 0,3% του γλυκού νερού παγκοσμίως. Τέλος εκτιμάται ότι η συνολική ποσότητα που αντιστοιχεί στα οικοσυστήματα και τους ανθρώπους είναι περίπου 200.000 km³, που αντιστοιχεί σε λιγότερο από 1% των συνολικής ποσότητας γλυκού νερού παγκοσμίως (United Nations Environment Programme –UNEP, 2008).

Σχέδιο 1.1 Σύσταση των Υδάτινων Πόρων Παγκοσμίως

Έτσι λοιπόν, αν και το 70% της επιφάνειας της γης είναι καλυμμένη με νερό, ένα ελάχιστο ποσοστό από τη συνολική ποσότητα, αποτελεί νερό προσβάσιμο και κατάλληλο προς πόση. Η συνολική ποσότητα πόσιμου νερού είναι ανομοιόμορφα διαμοιρασμένη στο χώρο. Αποτέλεσμα αυτού του γεγονότος είναι ότι κάποιες περιοχές αφθονούν σε νερό, ενώ κάποιες άλλες έχουν μεγάλη έλλειψη.

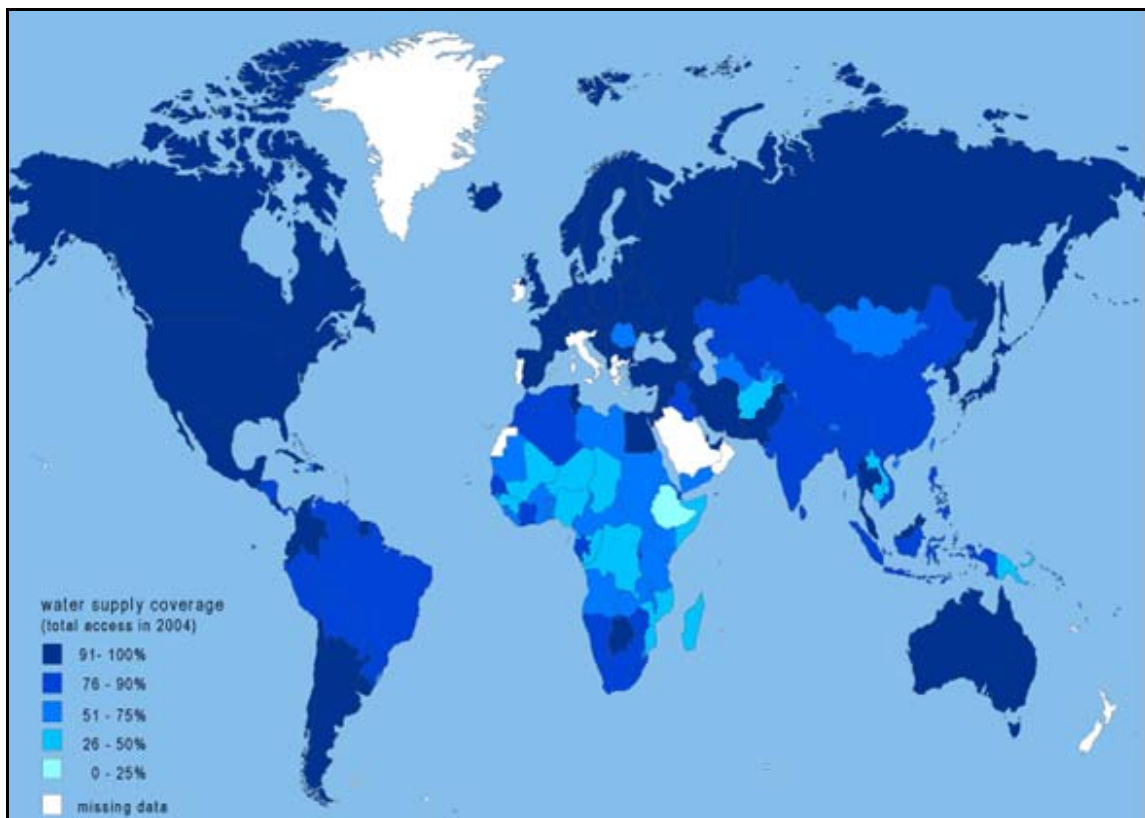
Η σημασία της έλλειψης του πόσιμου νερού αναγνωρίζεται ολοένα και περισσότερο. Η διεθνής κοινότητα αναγνώρισε ότι υπάρχει μία αμφίδρομη σχέση μεταξύ φτώχειας και ελλιπούς πρόσβασης σε ύδρευση και αποχέτευση. Προσπαθώντας να δώσει κατεύθυνση προς την βελτίωση της κατάστασης, έθεσε το 2000 τους περίφημους Millennium Development Goals –“MDGs” ή Αναπτυξιακούς Στόχους Χιλιετίας, όπου 192 κράτη και 23 διεθνείς οργανισμοί συμφώνησαν να επιτεύξουν έως το 2015. Αυτοί αφορούσαν μέτρα για την καταπολέμηση των ανισοτήτων, της φτώχειας, μείωση της παιδικής θνησιμότητας και άλλων. Αξίζει να αναφερθεί για παράδειγμα η Παγκόσμια Συνδιάσκεψη για την Αειφόρο Ανάπτυξη στο Γιοχάνεσμπουργκ το 2002. Εκεί, η διεθνής κοινότητα αναγνώρισε τη σοβαρότητα της έλλειψης πόσιμου νερού υιοθετώντας μέτρα και βραχυπρόθεσμους στόχους με γνώμονα τους MDG, όπως η υλοποίηση συστημάτων διαχείρισης υδάτινων πόρων και τα σχέδια υδατικής επάρκειας, με στήριξη ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες, μέσω δράσεων σε πολλαπλά επίπεδα. Πιο συγκεκριμένα, το «Σχέδιο Δράσης Γιοχάνεσμπουργκ» (Johannesburg Plan of Implementation) καλούσε τους φορείς να υιοθετήσουν δράσεις όπως:

- Στρατηγικές και προγράμματα διαχείρισης λεκανών απορροής και υπόγειων υδροφορέων.
- Μέτρα βελτίωσης της αποδοτικότητας της χρήσης νερού, μείωση απωλειών, αύξηση της χρήσης ανακυκλούμενου νερού με έναν τρόπο που δίνεται έμφαση στην κάλυψη πρωτίστως των βασικών ανθρώπινων αναγκών, διατηρώντας και αποκαθιστώντας παράλληλα τα οικοσυστήματα.
- Προγράμματα για τον περιορισμό των επιπτώσεων των ακραίων συμβάντων που σχετίζονται με το νερό (π.χ. πλημμύρες, παρατεταμένη έλλειψη νερού κ.α.).
- Μετάδοση τεχνολογιών που σχετίζονται με τη διαχείριση υδατικών αποθεμάτων αλλά και με την αξιοποίηση άλλων μη συμβατικών υδατικών αποθεμάτων, σε

αναπτυσσόμενες χώρες και σε περιοχές που πλήττονται από ξηρασίες και ερημοποίηση.

Αν και υπήρξε κάποια πρόοδος έως τώρα, πολλά παραμένουν να γίνουν ακόμη, ούτως ώστε να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα της πρόσβασης και επάρκειας σε πόσιμο νερό. Η Ολοκληρωμένη Διαχείριση Υδατικών Πόρων (Integrated Water Resource Management) είναι το πλαίσιο μέσα στο οποίο υλοποιούνται και σχεδιάζονται όλες οι προσπάθειες του Ο.Η.Ε.

1.2. Η κατάσταση των υδάτων ανά περιοχή συνοπτικά

Σχέδιο 1.2. Παγκόσμια Πληθυσμιακή Κάλυψη σε Πόσιμο Νερό

Η Αφρική αντιμετωπίζει τις σκληρότερες προκλήσεις σε σχέση με τις άλλες περιοχές του Κόσμου. Ενώ οι περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες έχουν καταφέρει να μειώσουν ως ένα βαθμό τη φτώχεια, ο ρυθμός αυτός στην Υπο-Σαχάρια Αφρική παρέμεινε περίπου ίδιος με τα επίπεδα της δεκαετίας του 1980. Με το 73% του πληθυσμού να ζει με

λιγότερο από 2\$ την ημέρα σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, αυτή είναι η φτωχότερη περιοχή του Κόσμου. Με τα κοινωνικό-οικονομικά προβλήματα να είναι εξίσου έντονα όσο και η λειψυδρία, η Υπο-Σαχάρια Αφρική είναι μακριά από τους Στόχους της Χιλιετίας. Στην Αφρική 2 στους 5 δεν έχουν πρόσβαση σε βελτιωμένη παροχή πόσιμου νερού, ενώ σε όλη την Αφρική η παροχή ύδρευσης και αποχέτευσης στις επαρχιακές περιοχές είναι πολύ υποβαθμισμένη σε σχέση με τις υπηρεσίες στις αστικές (World Water Development Report, 2008).

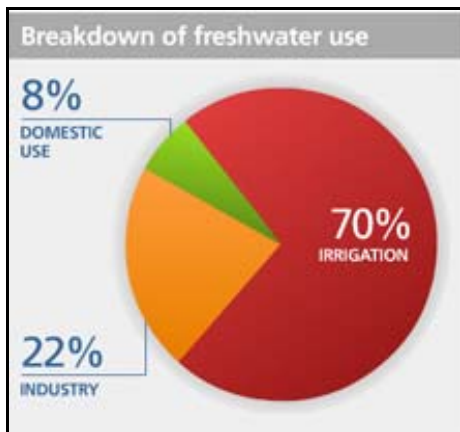
Οι χώρες της Ασίας και του Ειρηνικού Ωκεανού, φιλοξενούν περίπου 60% του Παγκόσμιου πληθυσμού, ενώ στην ίδια περιοχή, βρίσκεται περίπου το 36% των Παγκοσμίων αποθεμάτων νερού. Ο αυξανόμενος πληθυσμός, η αστικοποίηση και η οικονομική ανάπτυξη ασκούν έντονη πίεση στην ποιότητα και την ποσότητα των υδατικών αποθεμάτων, ενώ εντείνουν τις ανισότητες στη διάθεσή των αποθεμάτων αυτών (World Water Development Report, 2008).

Η Λατινική Αμερική και η Καραϊβική, είναι οι πιο πλούσιες περιοχές σε όρους διαθέσιμων κατά κεφαλή υδάτινων πόρων. Η γόνιμη γη εξασφαλίζει ασφάλεια τροφίμων, ενώ οι τεράστιοι υδάτινοι όγκοι επιτρέπουν την μεταφορά αγαθών σε όλες τις αγορές της περιοχής. Εδώ υπάρχει πιο έντονα το πρόβλημα των διασυνοριακών υδάτινων πόρων, και οι ολοένα αυξανόμενες πιέσεις από τις κλιματικές αλλαγές. Οι Στρατηγικές Διαχείρισης Υδάτινων Πόρων και της μείωσης της φτώχειας, μπορούν να αποτελέσουν αισιόδοξα σημάδια για το μέλλον (World Water Development Report, 2008).

Η Ευρώπη και η Β. Αμερική δεν εξαιρούνται από την κατάσταση που περιγράφεται για όλο τον κόσμο. Οι πλουσιότερες περιοχές του κόσμου δεν παρουσιάζουν ανοσία στα προβλήματα της έλλειψης υδάτινων πόρων. Αξίζει να τονισθεί ότι οι Μεσογειακές χώρες αντιμετωπίζουν και θα αντιμετωπίσουν στο μέλλον, σοβαρότατα προβλήματα διαθεσιμότητας υδάτινων πόρων. Τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ωστόσο, κάνουν προσπάθειες για να εφαρμοστούν αυστηροί κανόνες και υψηλά επίπεδα προδιαγραφών για την αποτελεσματική διαχείριση και προστασία των εναπομεινάντων υδάτινων πόρων. Σημείο αναφοράς σε αυτό, αποτελεί η θέσπιση της Οδηγίας 2000/60 Ε.Κ, που είναι μία απόπειρα ολιστικής αντιμετώπισης του προβλήματος, θέτοντας προκλήσεις και στόχους και στις πιο ανεπτυγμένες χώρες (World Water Development Report, 2008).

1.3 Η Κατανάλωση του Νερού

Σύμφωνα με εκτιμήσεις, σε παγκόσμιο επίπεδο το 70% του νερού χρησιμοποιείται στη γεωργία, το 22% στη βιομηχανία και το 8% για οικιακή χρήση (World Water Assessment Program, 2008).

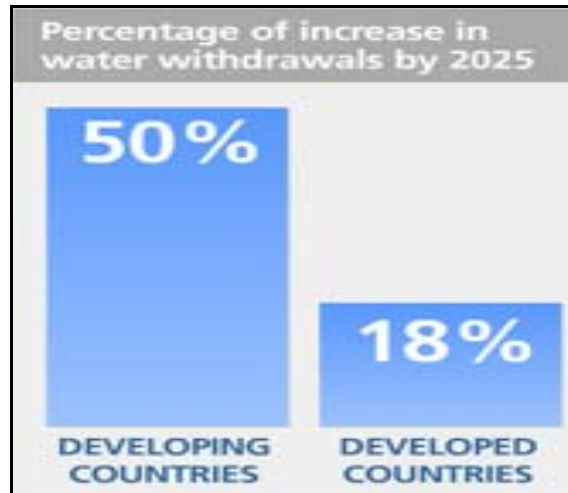

Σχέδιο 1.3. Σύσταση της κατανάλωσης νερού

Ένα άλλο ανησυχητικό γεγονός είναι ότι η κατανάλωση του νερού αυξάνεται με διπλάσιο ρυθμό από την αύξηση του πληθυσμού σύμφωνα με τον Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). Τα 6 δις ανθρώπων καταναλώνουν το 54% από όλους τους προσβάσιμους υδάτινους πόρους που βρίσκονται σε λίμνες ποτάμια και υπόγειους υδροφορείς (World Water Development Report, 2008).

Από την άλλη, εκτιμήσεις δείχνουν ότι η κατανάλωση του νερού θα αυξηθεί το 2025 κατά 50% στις αναπτυσσόμενες χώρες και κατά 18% στις ανεπτυγμένες. Global Environment Outlook: environment for development (UN Environment Program, 2007).

Πάνω από 1,4 δις άνθρωποι κατοικούν σε λεκάνες απορροής ποταμών, όπου η κατανάλωση του νερού ξεπερνά τη δυνατότητα επανατροφοδότησης του ποταμού, γεγονός που οδηγεί στην εξάντλησή του και στην έκπτωση του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα (Human Development Report, 2006).

Σχέδιο 2.4. Ρυθμός μεταβολής κατανάλωσης μέχρι το 2025

Επιπλέον, στο 60% των ευρωπαϊκών πόλεων με πληθυσμό πάνω από 100.000, ο υπόγειος υδροφόρος χρησιμοποιείται με γρηγορότερο ρυθμό από όσο μπορεί να αναπληρωθεί (World Water Development Report, 2008).

1.3.1. Έλλειψη και ανισότητα πρόσβασης σε πόσιμο νερό

Το νερό είναι βασικό για τη διατήρηση των οικοσυστημάτων και για κάθε μορφής οικονομικό-κοινωνική ανάπτυξη. Όμως η ανάπτυξη μαζί με την αύξηση του πληθυσμού, απαιτούν ολοένα και μεγαλύτερες συγκεντρώσεις επιφανειακών υδάτων σε συγκεκριμένες τοποθεσίες στο χώρο, για να υποστηρίξουν τις ανάγκες της γεωργίας, της βιομηχανίας και των κατοίκων μίας περιοχής. Αυτό το γεγονός καταλήγει σε μία πίεση των υδατικών αποθεμάτων για παραγωγικούς λόγους, σε εντάσεις ανάμεσα στους χρήστες και σε περιβαλλοντική υποβάθμιση. Η πίεση αυτή στα υδάτινα αποθέματα από την αύξηση του πληθυσμού και την πολλές φορές αλόγιστη χρήση τους, προκαλεί σοβαρές ανησυχίες (UN Thematic Initiatives, 2006).

Η έλλειψη νερού έχει ποικίλες αιτίες, κάποιες από τις οποίες είναι πιθανό να είναι αναστρέψιμες ή να αντιμετωπιστούν. Μία κοινωνία που αντιμετωπίζει έλλειψη νερού, έχει συνήθως κάποιες επιλογές δράσης. Η έλλειψη είναι μία σχετική έννοια και μπορεί να προκύψει σε οποιοδήποτε σημείο που η ζήτηση διαφέρει της προσφοράς. Ίσως η έλλειψη να είναι κοινωνικό φαινόμενο (ένα αγαθό που θεωρείται πως βρίσκεται εν

αφθονία, συνοδεύεται από ανάλογες προσδοκίες και συμπεριφορά), ή να είναι οι συνέπειες που πηγάζουν από κλιματικές αλλαγές.

Ωστόσο, η έλλειψη νερού έχει τις ρίζες της σε πραγματική έλλειψη του πόρου, ιδιαίτερα σε ξηρές και ημίξηρες περιοχές. Αυτές δέχονται τη μεγαλύτερη πίεση σε περιόδους ξηρασίας και μεγάλων μεταβολών του κλίματος, σε συνδυασμό με την αύξηση του πληθυσμού και την οικονομική ανάπτυξη. Η αντιμετώπιση λοιπόν της έλλειψης νερού απαιτεί δράσεις σε τοπικό -εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο λεκάνης απορροής. Απαιτεί επίσης και δράσεις σε διεθνές επίπεδο, οδηγώντας σε αυξημένη συνεργασία μεταξύ των εθνών για από κοινού ορθολογική διαχείριση των υδατικών αποθεμάτων.

Αν και η πρόσβαση σε πόσιμο νερό έχει σε γενικές γραμμές βελτιωθεί τις τελευταίες δεκαετίες (Lomborg, 2001), εκτιμήσεις αναφέρουν όπως πως το 2025 περισσότερο από το μισό του παγκοσμίου πληθυσμού θα αντιμετωπίζει σοβαρές ελλείψεις σε νερό. Αυτό το γεγονός έχει χαρακτηριστεί και ως Κρίση του Νερού από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Η συνολική διαθέσιμη ποσότητα πόσιμου νερού είναι πεπερασμένη, ενώ ο ανθρώπινος πληθυσμός αυξάνεται διαρκώς. Έτσι, η έλλειψη του νερού οφείλεται μεταξύ άλλων στην κακή διαχείριση, στα λανθασμένα καταναλωτικά πρότυπα, στη διαφθορά και στις χαμηλές επενδύσεις για ανάπτυξη των τεχνικών υποδομών (UNWWDR, 2006). Η Παγκόσμια Κρίση Νερού φανερώνεται και από τα παρακάτω:

- Μειωμένη πρόσβαση σε ασφαλές πόσιμο νερό για 894 εκατομμύρια ανθρώπους.
- Εκτεταμένη υπεράντληση και υπέρμετρη χρήση υπόγειων υδατικών πόρων, που οδηγεί σε μείωση του παραγόμενου προϊόντος στη γεωργία.
- Ρύπανση και σπατάλη των υδατικών αποθεμάτων που έχουν συνέπειες και στη βιοποικιλότητα.
- Διασυνοριακές ή Διαπεριφερειακές γενικότερα συγκρούσεις για τα εξαντλούμενα υδατικά αποθέματα.

Μειωμένη πρόσβαση σε ασφαλές πόσιμο νερό για 894 εκατομμύρια ανθρώπους.

Μέχρι το 2025 1,8 δις άνθρωποι θα ζουν σε περιοχές που θα βρίσκονται σε κατάσταση απόλυτης έλλειψης νερού, ενώ 2/3 του παγκοσμίου πληθυσμού θα βρίσκονται σε μερική έλλειψη (FAO). Υπάρχουν διάφορες χώρες οι οποίες θεωρείται ότι αντιμετωπίζουν σοβαρότατο πρόβλημα πρόσβασης σε πόσιμο νερό, καθώς σημαντικός αριθμός κατοίκων

τους καταναλώνει μολυσμένο νερό όπως είναι το Σουδάν και η Ζιμπάμπουε, ενώ η έλλειψη εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων για όλο τον πληθυσμό οδηγεί πολλές φορές στη ρύπανση υδάτινων πόρων με αστικά λύματα.

Σύμφωνα με τον ΟΗΕ, κάθε άτομο χρειάζεται 20-50 λίτρα πόσιμου νερού, για να καλύψει τις βασικές καθημερινές του ανάγκες για πόση, διατροφή και υγιεινή. Όμως, παγκοσμίως 1 στους 6 δεν έχουν πρόσβαση σε αυτή την ποσότητα, το οποίο αναλογεί συνολικά σε 894 εκατομμύρια ανθρώπους παγκοσμίως. Βεβαίως αυτή η έλλειψη σε νερό για λόγους υγιεινής είναι εξίσου σημαντική, καθώς παγκοσμίως η διάρροια είναι ένας από τους κύριους λόγους θανάτου, ενώ το 88% από αυτούς οφείλεται στην απουσία εγκαταστάσεων υγιεινής και αποχέτευσης, μαζί με την έλλειψη σε ασφαλές πόσιμο νερό (Joint Monitoring Program on Water Supply and Sanitation –JMP, 2008).

Εκτεταμένη υπεράντληση και υπέρμετρη χρήση υπόγειων υδατικών πόρων που οδηγεί σε μείωση του παραγόμενου προϊόντος στη Γεωργία.

Με δεδομένο το ότι παγκοσμίως χρησιμοποιείται το 70% του νερού στη γεωργία (δηλαδή στην παραγωγή τροφής), το 2020 θα χρειάζεται 17% περισσότερο νερό για να τραφεί ο τότε παγκόσμιος πληθυσμός. Ένα άλλο πρόβλημα που αξίζει να αναφερθεί, είναι ο συνδυασμός της αύξησης του παγκοσμίου πληθυσμού με την αύξηση των απαιτήσεων του επιθυμητού επιπέδου διαβίωσης και των καταναλωτικών προτύπων. Ένα απλό παράδειγμα, η αύξηση της κατανάλωσης κρέατος στην καθημερινή διατροφή, η οποία δημιουργεί απαιτήσεις και πίεση στην γεωργία και την κτηνοτροφία. Οι ημερήσιες ανάγκες ενός ατόμου σε πόσιμο νερό είναι 2-4 λίτρα, αλλά εκτιμάται ότι χρειάζονται 2.000-5.000 λίτρα νερού για να παραχθεί η ημερήσια ποσότητα τροφής που αντιστοιχεί σε αυτό το άτομο. Ακόμη, ενώ χρειάζονται 1.000- 3.000 λίτρα νερού για να παραχθεί ένα κιλό ρύζι, και 13.000-15.000 λίτρα νερού για να παραχθεί ένα κιλό βοδινού κρέατος (δικτυακός τόπος FAO). Ως γνωστό όμως, ενώ οι ανεπτυγμένες οικονομίες έχουν αιτίες θανάτου ασθένειες που σχετίζονται με την υπερκατανάλωση τροφής και μάλιστα γαλακτοκομικών και κρέατος, ενώ υπάρχει ένα μέρος ανθρώπων που πεθαίνει από υποσιτισμό. Για το 2007 εκτιμάται ότι οι υποσιτιζόμενοι άνθρωποι ήταν 923 εκατομμύρια παγκοσμίως, ενώ το 2050 τα παγκόσμια υδατικά αποθέματα θα πρέπει να υποστηρίζουν την παραγωγή τροφής για 2,7 δισεκατομμύρια επιπλέον ανθρώπους.

Επίσης, η έλλειψη νερού οδηγεί σε μειωμένες αποδόσεις στη γεωργία, γεγονός που νομοτελειακά θα ασκήσει στο μέλλον επιπλέον πιέσεις και στην αγορά τροφίμων. Οι εκτεταμένες καλλιέργειες, οι υδροβόρες μέθοδοι άρδευσης και οι ανεξέλεγκτες γεωτρήσεις έχουν προκαλέσει την σταδιακή αποστράγγιση του υδροφόρου ορίζοντα σε πολλές περιοχές, με αλυσιδωτές συνέπειες τόσο για τους ανθρώπους, όσο και για τα ζώα. Όπως είδαμε, η άρδευση αποτελεί τον κύριο όγκο της κατανάλωσης νερού. Αυτή λοιπόν αποτελεί πολλές φορές και τον πρώτο παράγοντα που επηρεάζεται από την έλλειψη νερού, γεγονός το οποίο καταλήγει σε αδυναμία διατήρησης του επιπέδου της κατά κεφαλήν παραγόμενης τροφής, εάν πρέπει παράλληλα με τις ανάγκες για άρδευση να καλύπτονται και οι υπόλοιπες ανάγκες, δηλαδή της βιομηχανίας και των νοικοκυριών.

Ρύπανση και σπατάλη των υδατικών αποθεμάτων που έχουν συνέπειες και στη βιοποικιλότητα

Εκτιμήσεις δείχνουν πως κάθε μέρα, 2 εκατομμύρια τόνοι απορριμμάτων καταλήγουν σε υδάτινους όγκους. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, το 70% των βιομηχανικών ρύπων καταλήγει ανεπεξέργαστο στους υδάτινους όγκους, μολύνοντας και τα αποθέματα που χρησιμοποιούνται προς πόση. Στη συνολική ποσότητα των οργανικών υπολειμμάτων συμμετέχει και ο τομέας των τροφίμων, σε ποσοστό που αντιστοιχεί στο 40% στις χώρες υψηλού εισοδήματος και στο 54% στις χαμηλού εισοδήματος (World Water Assessment Programme –WWAP, 2008) .

Με βάση την αύξηση στη χρήση λιπασμάτων και των ανάλογων λυμάτων στη γεωργία, εκτιμάται πως τις επόμενες τρεις δεκαετίες θα υπάρξει παγκοσμίως μία αύξηση στις νιτρικές ενώσεις εντός των ποταμών που ρέουν προς την θάλασσα, της τάξης του 10-20%. Από το 1900, τα μισά από τα υδάτινα παράκτια οικοσυστήματα παγκοσμίως έχουν εξαφανιστεί. Μεταξύ του 1991-2000, 665.000 άνθρωποι πέθαναν σε 2.557 επεισόδια φυσικών καταστροφών, 90% των οποίων σχετίζονταν με το νερό (WWAP, 2008).

Την κατάσταση έρχεται να επιδεινώσει η υπερθέρμανση του πλανήτη και το φαινόμενο της ερημοποίησης που παρατηρείται και στην Ελλάδα. Σύμφωνα με μελέτες και αναφορές του ΟΗΕ για το κλίμα, οι παγετώνες των Ιμαλαΐων οι οποίοι αποτελούν την πηγή των σημαντικότερων ποταμών της Ασίας όπως ο Γάγγης, ο Ινδός, ο Γιανγκ Τσε, απειλούνται με εξαφάνιση έως το 2035 εξαιτίας της συνεχιζόμενης ανόδου της

θερμοκρασίας. Μόνο στην Ινδία, ο Γάγγης αποτελεί πηγή πόσιμου και αρδεύσιμου νερού για 500 εκατομμύρια ανθρώπους (UN Environment Programme, 2008).

Διασυνοριακές ή Διαπεριφερειακές γενικότερα συγκρούσεις για τα εξαντλούμενα υδατικά αποθέματα

Η κατανομή των επιφανειακών και των υπογείων υδάτινων πόρων αγνοούν τα σύνορα των ανθρώπων, υπακούοντας μόνο στους κανόνες της φύσης. Τα κράτη στα οποία ανήκουν περιοχές που βρίσκονται σε διασυνοριακές λεκάνες απορροής ανέρχονται σε 145. Οι συγκρούσεις με βάση των νερό μπορούν να ξεσπάσουν μεταξύ κοινοτήτων, κυρίως σε περιοχές που έχουν έλλειψη νερού ή και μεταξύ χωρών, διότι το να διαχειρίζεται ή να μοιράζεται κανείς από κοινού έναν τόσο σημαντικό φυσικό πόρο είναι εξαιρετικά δύσκολο. Η έλλειψη επαρκούς νομικού πλαισίου και μηχανισμών, δυσχεραίνει την επίλυση ήδη περίπλοκων καταστάσεων (WWAP, 2008).

Υπάρχουν πολλά διαφορετικά υδρολογικά ποτάμια συστήματα παγκοσμίως, όπου παρατηρούνται συγκρούσεις εδώ και χρόνια μεταξύ διασυνοριακών πόρων. Για παράδειγμα οι χώρες Ιράν, Ιράκ και Συρία προωθούσαν τις διεκδικήσεις τους για υδατικά αποθέματα στον Τίγρη και Ευφράτη, αλλά οι συνολικές απαιτήσεις ξεπερνούσαν τις φυσικές δυνατότητες των ποταμών. Μάλιστα το 1974, το Ιράκ απείλησε να πλήξει στρατιωτικά το φράγμα Al-Thawra που βρίσκεται εντός των συνόρων της Συρίας (Kalpakian, 2004). Ακόμη, το 1992 η Ουγγαρία και η Τσεχοσλοβακία έφτασαν στο Διεθνές Δικαστήριο για την κατασκευή ενός φράγματος και τις εκτροπές νερού στον ποταμό Δούναβη. Ενώ αυτή η περίπτωση αποτελεί παράδειγμα χρήσης διαλόγου προς επίλυση προβλημάτων, δεν λείπουν οι συγκρούσεις όπως αυτές μεταξύ Αιγύπτου και Αιθιοπίας, ή οι πιο πρόσφατες στο Νταρφούρ του Σουδάν (Gleick, 2008).

Πολλές φορές οι διαμάχες για τη δικαιοδοσία σε υδατικά αποθέματα υποθάλπονται και από άλλου είδους κοινωνικό-πολιτικές διαφορές. Η πιθανότητα συγκρούσεων θα αυξάνεται, όσο ο ρυθμός των περιβαλλοντικών αλλαγών υπερβαίνει την δυνατότητα των θεσμών να αντιμετωπίσουν αυτή την αλλαγή με πολιτικό σχεδιασμό και παρεμβάσεις.

Είδαμε πως τα υδατικά αποθέματα έχουν γίνει κατά καιρούς αιτία διενέξεων, απόρροια του άνισου καταμερισμού τους στο χώρο. Όμως, το νερό χαρακτηρίζεται από άνιση διαθεσιμότητα και στον χρόνο, αφού συνήθως αφθονεί τον χειμώνα που η ζήτηση για

νερό είναι χαμηλότερη, ενώ σπανίζει το καλοκαίρι που η ζήτηση είναι μεγαλύτερη λόγω των περισσότερων χρήσεων (π.χ. άρδευση, τουρισμός). Ακόμη, από άποψη ποιότητας πόσιμου νερού παρατηρείται σταδιακή υποβάθμιση των διαθέσιμων αποθεμάτων, εξαιτίας πολλών παραγόντων όπως είναι η ερημοποίηση και η ανεξέλεγκτη ρύπανση, την ίδια στιγμή που σε κάποιες περιοχές όπως λόγω χάρη στην Ευρώπη, οι ποιοτικές προδιαγραφές για το πόσιμο νερό ολοένα και αυξάνονται. Καθώς η έλλειψη για έναν πόρο είναι στην ουσία η διαφορά μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, υπάρχει αναγκαιότητα διαχείρισης και των υδατικών αποθεμάτων ποιοτικά και ποσοτικά.

Εξίσου σημαντική όμως είναι η διαχείριση της ζήτησης, καθώς θεωρείται μονόπλευρο και ανούσιο να γίνονται πυρετώδεις προσπάθειες για κάλυψη μίας καλπάζουσας ζήτησης μονάχα αυξάνοντας την προσφορά του πόσιμου νερού χωρίς να περιορίζεται η σπατάλη. Για παράδειγμα, ενώ Αμερικανοί και Ευρωπαίοι καταναλώνουν καθημερινά 400 λίτρα νερού για τις ανάγκες τους, οι Σενεγαλέζοι, πρέπει να αρκεστούν σε 30, για τα οποία θα πρέπει μάλιστα να διανύσουν μεγάλες αποστάσεις για να τα αποκτήσουν (δικτυακός τόπος EYΑΘ).

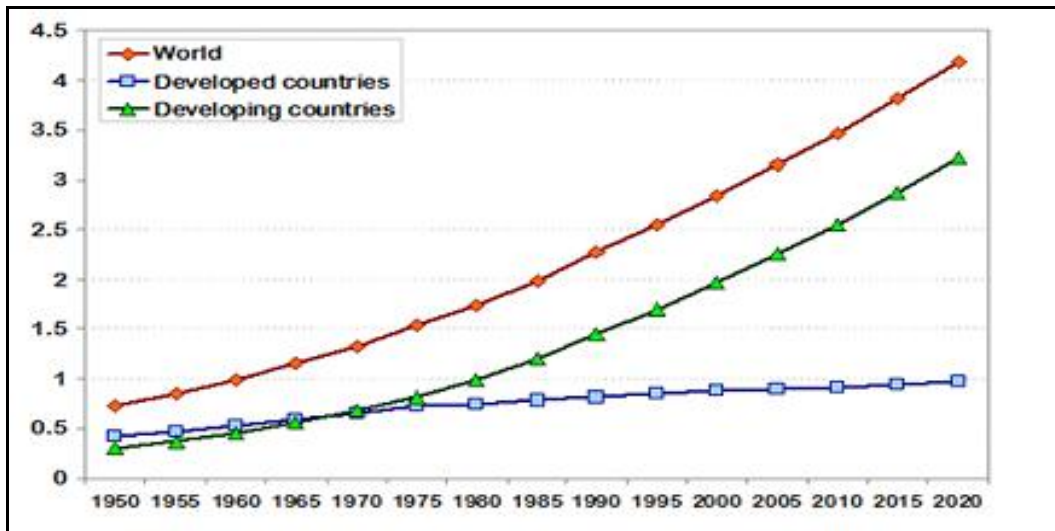
Όλα τα παραπάνω χρίζουν αναγκαία την κατασκευή υποδομών για την εξασφάλιση της απαιτούμενης ποσότητας νερού, για την ποιοτική επεξεργασία και τέλος για τη μεταφορά στα σημεία που χρειάζεται περισσότερο. Αν και οι παραπάνω υποδομές πρέπει να είναι εξασφαλισμένες και δεδομένες για τους κατοίκους όλων των χωρών, στην πραγματικότητα δεν ισχύει κάτι τέτοιο.

1.3.2 Νερό και Αστικοποίηση

Η ελλιπής πρόσβαση σε ύδρευση και αποχέτευση είναι απευθείας συνδεδεμένη με την φτώχεια και φανερώνει την αδυναμία των κυβερνήσεων να χρηματοδοτήσουν ικανοποιητικά τα συστήματα ύδρευσης και αποχέτευσης. Οι άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις αυτής της αδυναμίας είναι τεράστιες και συμπεριλαμβάνουν ευρέως διαδεδομένα προβλήματα υγείας, εκτεταμένη χρήση εργασίας και σοβαρούς περιορισμούς στην ανάπτυξη. Από την άλλη μεριά, η υψηλού επιπέδου ύδρευση και

αποχέτευση αποτελεί τη βάση για την εξάλειψη της φτώχειας και την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη (WHO/ UNICEF, 2000).

Ένα φαινόμενο που εντείνει το πρόβλημα της παροχής ύδρευσης και αποχέτευσης σε όλο τον πληθυσμό, είναι η αστικοποίηση. Χιλιάδες ανθρώπων ιδιαίτερα στις ανεπτυγμένες χώρες συρρέουν στα αστικά κέντρα, αναζητώντας οι περισσότεροι στέγη και εργασία. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα όπως είναι φυσικό, την υπερβολική ζήτηση για φυσικούς πόρους σε μία συγκεκριμένη περιοχή, η οποία εκ των πραγμάτων έχει πεπερασμένη δυνατότητα. Σε κάθε περίπτωση, η μετατόπιση αυτή του πληθυσμού είναι πιο γρήγορη από όσο ο χρόνος που χρειάζεται για να γίνουν οι απαραίτητες υποδομές που θα καλύψουν τις ανάγκες τους.

Σχέδιο 1.5. Παγκόσμιος Αστικός Πληθυσμός (σε δις) για το 1950-2020

Οι τάσεις σύμφωνα με τον ΟΗΕ δείχνουν περαιτέρω αύξηση του πληθυσμού των πόλεων, γεγονός που αναμένεται να θέσει πιέσεις και στις κάθε είδους υποδομές των πόλεων αυτών. Μεταξύ του 1950 και του 2005, ο παγκόσμιος αστικός πληθυσμός τριπλασιάστηκε φτάνοντας τα 3,15 δισεκατομμύρια. Ενώ ο ρυθμός αύξησης του αστικού πληθυσμού στις ανεπτυγμένες χώρες επιβραδύνθηκε αισθητά, στις αναπτυσσόμενες χώρες οι πόλεις αυξάνεται ραγδαία. Ένα από τα αποτελέσματα της αύξησης αυτής, είναι και η εμφάνιση των παραγκουπόλεων, ο πληθυσμός των οποίων παρουσιάζει αυξητικές τάσεις σε κάποιες περιοχές.

Πίνακας 1.1 Αστικός Πληθυσμός που κατοικεί σε παραγκουπόλεις, 2001

Περιοχή	%
Ασία (εκτός Μέσης Ανατολής)	46.6
Κεντρική Αμερική και Καραϊβική	30.1
Μέση Ανατολή και Βόρεια Αφρική	36.3
Νότια Αμερική	35.7
Υπό-Σαχάρια Αφρική	76.3

(πηγή: World Resources Institute-Earth Trends)

Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΗΕ, το μισό του παγκόσμιου πληθυσμού ζει σε αστικά κέντρα, σε σύγκριση με το 1990 που το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 15%. Το 2000, ο αριθμός των ανθρώπων που ζούσαν σε παραγκουπόλεις ανήρχετο σε 900 εκατομμύρια, αριθμός που αντιπροσωπεύει το 1/3 όλων των κατοίκων των αστικών κέντρων παγκοσμίως. Ακόμα, στις αστικές περιοχές των φτωχών χωρών, 1 στα 6 παιδιά πεθαίνει πριν φτάσει στην ηλικία των 5 ετών. Σε περιοχές που δεν υπάρχει παροχή ύδρευσης και αποχέτευσης η παιδική θνησιμότητα είναι 10 με 20 φορές περισσότερη σε σχέση με περιοχές με επαρκή παροχή τέτοιων υπηρεσιών.

Πίνακας 1.2. Ύδρευση και Αποχέτευση Αστικών πληθυσμών

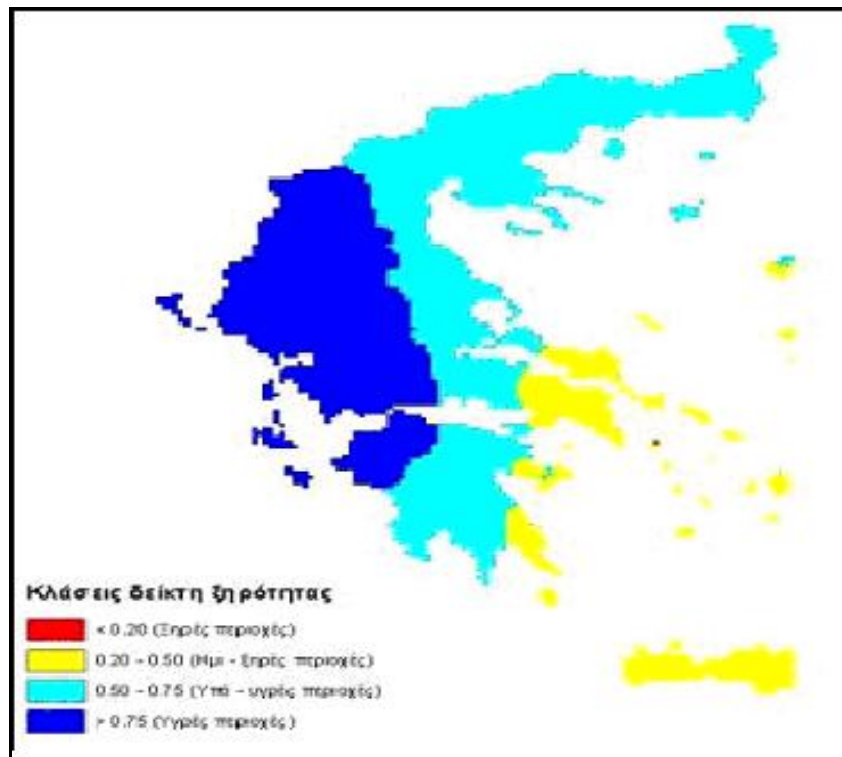
	Νοικοκυριά σε μεγάλα αστικά κέντρα με πρόσβαση σε πόσιμο νερό	Νοικοκυριά σε μεγάλα αστικά κέντρα με πρόσβαση σε αποχέτευση
Κόσμος	94%	86%
Αφρική	43%	18%
Ασία	76%	45%
Ευρώπη	92%	92%
Λατινική Αμερική και Καραϊβική	77%	35%
Βόρεια Αμερική	100%	96%
Ωκεανία	73%	15%

Πηγή: WWDR1. WHO/UNICEF, 2000. Global Water Supply and Sanitation Assessment, 2000 Report. Geneva.

1.4. Το Νερό στην Ελλάδα

1.4.1. Γενικά Στοιχεία για τους Υδάτινους Πόρους στην Ελλάδα

Η μέση βροχόπτωση (κατακρήμιση) στις Μεσογειακές Ευρωπαϊκές χώρες είναι της τάξης των 840mm/έτος ενώ στην Ελλάδα, η μέση βροχόπτωση πλησιάζει τις 850mm/έτος (Μιμίκου & Φωτόπουλος, 2004). Όμως σε τοπικό επίπεδο υπάρχει σίγουρα άνιση κατανομή της βροχόπτωσης εξαιτίας του έντονου ανάγλυφου, με το δυτικό μέρος της χώρας να δέχεται τον κυριότερο όγκο βροχών. Η συγκέντρωση του κύριου όγκου του πληθυσμού και των κυριότερων δραστηριοτήτων σε ξηρότερα μέρη (τουρισμός, αστυφιλία, γεωργία) προκαλούν προβλήματα διαθεσιμότητας και διαχείρισης υδάτινων πόρων. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι 20% των επιφανειακών νερών της χώρας είναι εισαγόμενο, αφού τα μεγαλύτερα ποτάμια φτάνουν στην Ελλάδα από γειτονικές χώρες.

Σχέδιο 1.6. Δείκτης Ξηρότητας στην Ελλάδα

Από διαχειριστικής άποψης, θεσμοθετήθηκε η διαίρεση της ελληνικής επικράτειας σε 14 υδατικά διαμερίσματα από το 1987 με τον Ν.1739. Το καθεστώς όμως αυτό, αν και υδρολογικά ορθό, παρουσιάζει προβλήματα που σχετίζονται με διαχειριστικά θέματα, αφού πηγές υδάτων που βρίσκονται σε ένα υδατικό διαμέρισμα, παρέχουν νερό που οδηγείται σε ένα άλλο. Η πολυδιάσπαση των αρμοδιοτήτων των σχετικών με τους υδατικούς πόρους φορέων και η αδυναμία συντονισμού δράσης των φορέων αυτών λόγω των ανταγωνιστικών δραστηριοτήτων στη χρήση νερού, συντηρεί ένα προβληματικό καθεστώς στον τομέα της διαχείρισης. Ο νόμος ορίζει τις αρμόδιες αρχές για τη διαχείριση των υδατικών πόρων ανάλογα με τη χρήση του νερού. Για παράδειγμα, για την αγροτική χρήση, αρμόδια αρχή είναι το Υπουργείο Γεωργίας, για τη βιομηχανική και ενεργειακή χρήση το Υπουργείο Ανάπτυξης, για την ύδρευση της Αθήνας και Θεσσαλονίκης το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε, για την ύδρευση του υπολοίπου τις χώρας το Υπουργείο Εσωτερικών, για τις χρήσεις αναψυχής ο Ε.Ο.Τ (Μιμίκου & Φωτόπουλος, 2004).

Όμως η χώρα αντιμετωπίζει και περιβαλλοντικά προβλήματα συνδεδεμένα με το νερό. Σύμφωνα με στοιχεία (δικτυακός τόπος ΕΥΑΘ), στην Ελλάδα έχουν χαθεί τα 2/3 των υγροτόπων που υπήρχαν στις αρχές του αιώνα: τα έλη αποξηράνθηκαν, καταστρέφονται οι λιμνοθάλασσες, περιορίστηκε η έκταση πολλών λιμνών, στέρεψαν τα περισσότερα ποτάμια και άλλαξε μορφή η κοίτη τους. Χάθηκαν έτσι μαζί τους όλα τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν οι επιφανειακές συγκεντρώσεις του νερού: ο εμπλουτισμός των υπογείων υδροφορέων, η ευεργετική επίδραση στο κλίμα, η διατήρηση της υδρόβιας ζωής. Οι τελευταίες έντονες ξηρασίες που έπληξαν τη χώρα το 2001-2002, ειδικά στη Θεσσαλία κατέστρεψαν περισσότερα από 40 τετραγωνικά χιλιόμετρα καλλιεργειών βαμβακιού, αφού το διαθέσιμο νερό δεν έφτανε για την κάλυψη των ελάχιστων αρδευτικών αναγκών. Μέσα στο έτος 2001, οι καταστροφές στις καλλιέργειες στην Ελλάδα, εκτιμήθηκαν ίσες με €3.500.000. Το ποσό αυτό δεν περιλαμβάνει τα κόστη έλλειψης νερού σε άλλες χρήσεις (πχ. ύδρευση, αναψυχή). Οι επιπτώσεις ήταν εξίσου οδυνηρές και για τα υδάτινα οικοσυστήματα, καθώς πολλά από αυτά απειλήθηκαν έως

και με εξαφάνιση, όταν ποταμοί σταμάτησαν να έχουν τη βασική ροή (Μιμίκου & Φωτόπουλος, 2004).

Στην Ελλάδα, απαιτούνται προσπάθειες για την εφαρμογή κατάλληλων διαχειριστικών παρεμβάσεων ώστε να περιοριστούν τα σημαντικά προβλήματα της χώρας. Το ίδιο προβλέπει και η εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60 ΕΚ, η οποία αποτελεί ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της περιβαλλοντικής νομοθεσίας για τα νερά. Δυστυχώς δεν θα ήταν υπερβολικό να πει κανείς πως η διαχείριση των θεμάτων που σχετίζονται με το νερό, γίνεται με τη χειρίστη πρακτική. Η έλλειψη ελέγχων και η αποδυνάμωση των ελεγκτικών μηχανισμών, έχουν αποτύχει να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα ρύπανσης των υδάτινων πόρων στην Ελλάδα. Επιπλέον, πέραν από την ανικανότητα της πολιτικής να σχεδιάσει προγράμματα διαχείρισης για το μέλλον, οι πολιτικές σκοπιμότητες και οι διασπασμένες αρμοδιότητες έχουν βοηθήσει στο να γίνουν περιβαλλοντικά εγκλήματα σε πολλές περιοχές. Σαν παράδειγμα αναφέρεται η περίπτωση του έργου της εκτροπής του Αχελώου για την άρδευση των μαζικών μονοκαλλιεργειών βαμβακιού της Θεσσαλίας, η σκοπιμότητα του οποίου έχει αμφισβητηθεί ακόμα και από τα ίδια τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα σημαντικότερα προβλήματα της Ελλάδας στο θέμα της αποτελεσματικής διαχείρισης των υδάτινων πόρων όπως έχουν τονισθεί από τους Μιμίκου & Φωτόπουλο (2004) είναι:

- Η δυσκολία και η έλλειψη συστηματικής και αξιόπιστης καταγραφής και αξιολόγησης των φυσικών και τεχνητών υδατικών συστημάτων από ποσοτική και ποιοτική άποψη, καθώς και η έλλειψη επαρκών μετρήσεων υδρολογικών, μετεωρολογικών, υδρογεωλογικών και ποιοτικών παραμέτρων.
- Η έλλειψη ορθολογικά οργανωμένου εθνικού δικτύου συλλογής πληροφοριών των φυσικών δεδομένων και ενιαίας βάσης για την καταχώρηση τους, με αποτέλεσμα την ατελή γνώση των διαφόρων συνιστωσών του υδρολογικού κύκλου, παρά το μεγάλο αριθμό φορέων που ασχολούνται με τις μετρήσεις
- Η έλλειψη και η δυσκολία οριοθέτησης, στο μέτρο του δυνατού, ανεξάρτητων υδρογεωλογικών λεκανών ανά υδατικό διαμέρισμα.
- Η αλληλεπίδραση των παράκτιων υδάτων εξαιτίας παραπλήσιων ποταμών που απορρέουν στη θάλασσα.

- Η δυσκολία και η έλλειψη καταγραφής των υφιστάμενων χρήσεων και μέτρησης των ποσοτήτων νερού που χρησιμοποιείται για κάθε χρήση.
- Η δυσκολία συντονισμού μεταξύ των αρμόδιων φορέων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, όσον αφορά σε μελέτες και έρευνες υποδομής σχετικές με τους υδατικούς πόρους.
- Η ευκαιριακή και ανεξέλεγκτη εκμετάλλευση μεμονωμένων υδατικών πόρων από παραπάνω του ενός υδατικού διαμερίσματος, χωρίς εμπειριστατωμένη γνώση των δυνατοτήτων του που οδηγεί στην βαθμιαία ποιοτική και ποσοτική υποβάθμιση του.
- Η χαλαρή σύνδεση και εναρμόνιση των υφιστάμενων προγραμμάτων ανάπτυξης με τις ανάγκες διαχείρισης νερού, από άποψη ποσότητας και ποιότητας.
- Η δυσκολία πραγματοποίησης μακροχρόνιων προβλέψεων μεγεθών ή τάσεων υδρολογικών, πληθυσμιακών, οικονομικών, τομέων παραγωγής κλπ, στα πλαίσια του αναπτυξιακού προγραμματισμού, που να επιτρέπουν αντίστοιχες προβλέψεις σε έργα αξιοποίησης.
- Η δυσκολία ή και ανυπαρξία ολιστικής αντιμετώπισης των προβλημάτων σχεδιασμού και διαχείρισης των υδατικών πόρων.
- Η ανυπαρξία μηχανισμού μεταφοράς και ενοποίησης των κατά υδατικό διαμέρισμα στόχων και πολιτικών σε ευρύτερες μονάδες χώρου (upscaling) για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή συνδυασμένης οικονομικής ανάπτυξης.
- Η καθυστέρηση κάλυψης υποχρεώσεων που απορρέουν από την εφαρμογή κοινοτικών οδηγιών.
- Η ανάγκη εξασφάλισης ορθολογικής διαχείρισης των διασυνοριακών υδάτων και την από κοινού χρήση αυτών με βάση τις υδατικές ανάγκες των εμπλεκόμενων χωρών.
- Η έλλειψη ενιαίου Διαχειριστικού Φορέα στον τομέα νερού.

1.4.2. Οι κύριες εταιρείες ύδρευσης στην Ελλάδα

Η Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Πρωτεύουσας -ΕΥΔΑΠ

Η αύξηση του πληθυσμού της Αθήνας, κυρίως μετά την μικρασιατική καταστροφή, δημιούργησε διαρκώς νέες ανάγκες. Το 1925 άρχισαν να κατασκευάζονται τα πρώτα σύγχρονα έργα ύδρευσης στην περιοχή της Πρωτεύουσας. Τη χρονιά αυτή υπογράφηκε σύμβαση μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου, της Αμερικανικής Εταιρείας ULEN και της Τράπεζας Αθηνών για τη χρηματοδότηση και κατασκευή έργων ύδρευσης της Πρωτεύουσας από τη λεκάνη απορροής της Πάρνηθας. Τα έργα θα επόπτευε κατασκευαστικά η Ανώνυμος Ελληνική Εταιρεία Υδάτων (ΕΕΥ) η οποία συστάθηκε για το σκοπό αυτό, ενώ το πρώτο μεγάλο έργο ήταν η κατασκευή του φράγματος του Μαραθώνα. Η εταιρεία ULEN είχε τότε τη δυνατότητα να ασκεί μονοπωλιακές πρακτικές, ενώ υπάρχουν αρκετές μαρτυρίες για την εκβιαστική πολιτική που ασκούσε για να περάσει τις αυξήσεις τιμολογίων νερού. Το 1974 οι αρμοδιότητες για την ύδρευση της Αθήνας μεταβιβάζονται εξ ολοκλήρου στην ΕΕΥ, η οποία γίνεται ο αποκλειστικός πλέον φορέας διαχείρισης της ύδρευσης της πόλης (δικτυακός τόπος hydromedia).

Το 1980 ιδρύεται η ΕΥΔΑΠ με τον Ν 1068/ 1980, μετά από τη συγχώνευση της Ανώνυμης Ελληνικής Εταιρείας Υδάτων Πόλεων Αθηνών - Πειραιώς και περιχώρων (Ε.Ε.Υ.) και του Οργανισμού Αποχέτευσης Πρωτεύουσας (ΟΑΠ). Η Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Πρωτεύουσας (ΕΥΔΑΠ ΑΕ) είναι η μεγαλύτερη εταιρεία στην Ελλάδα στον τομέα της παροχής υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης. Το πελατολόγιο της περιλαμβάνει πάνω από 4.000.000 (δικτυακός τόπος ΕΥΔΑΠ).

Τη σημερινή της μορφή την πήρε το 1999 με τον Ν.2744/ 1999 «Ρυθμίσεις θεμάτων της Εταιρείας Ύδρευσης και Αποχέτευσης Πρωτεύουσας και άλλες διατάξεις» . Το άρθρο 1, ορίζει τη διάρκεια της εταιρείας σε 100 έτη και προβλέπει παράταση λειτουργίας μετά από σχετική απόφαση της Γενικής Συνέλευσης Μετόχων. Ως αρχικό κεφάλαιο ορίζεται

το ποσό των 20 δις δραχμών, και ως σκοπός ορίζεται εν ολίγοις η παροχή υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης αλλά και η χρησιμοποίηση των εν λόγω δικτύων για την ανάπτυξη τηλεπικοινωνιακών και ενεργειακών δραστηριοτήτων. Με την ίδρυση της ΕΥΔΑΠ ΑΕ, τα κυριότερα πάγια της προηγούμενης εταιρείας απορροφήθηκαν από την «Εταιρεία Παγίων ΕΥΔΑΠ», νέα εταιρεία που ιδρύεται με τον ίδιο νόμο, η οποία έχει τη μορφή Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ). Έτσι οι εγκαταστάσεις έμειναν στην ιδιοκτησία του δημοσίου, ενώ με σύμβαση που υπεγράφη το Νοέμβριο του ίδιου χρόνου μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου και ΕΥΔΑΠ Α.Ε., η τελευταία λειτουργεί τα υπόψη έργα της Εταιρείας Παγίων ΕΥΔΑΠ. Εν τέλει, τον Ιανουάριο του 2001 η ΕΥΔΑΠ Α.Ε. εισήχθηκε στην κύρια αγορά του Χρηματιστηρίου Αθηνών.

Η Ε.Υ.Δ.Α.Π. έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να παρέχει υπηρεσίες προμήθειας και διανομής νερού και υπηρεσίες αποχέτευσης στην περιοχή της Αττικής για 20 χρόνια ξεκινώντας από την ημερομηνία δημοσίευσης του Νόμου 2744. Το δικαίωμα αυτό δεν είναι μεταβιβάσιμο και μπορεί να ανανεωθεί μετά από γραπτή συμφωνία της Εταιρείας με το Ελληνικό Δημόσιο.

Οι στρατηγικοί Στόχοι της εταιρείας όπως αναφέρονται στον δικτυακό της τόπο πέραν από τη υδροδότηση του κοινού είναι η αύξηση της κερδοφορίας μέσω:

- 1. Αύξησης των πελατών*
- 2. Παροχής νέων υπηρεσιών στους υπάρχοντες πελάτες*
- 3. Ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων όπως π.χ. η παροχή ενέργειας*
- 4. Η μείωση των εξόδων λειτουργίας*
- 5. Η αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας*

Επίσης η ΕΥΔΑΠ ΑΕ, έχει δικαίωμα να συνιστά εταιρείες ή να συμμετέχει σε εταιρείες κοινοπραξίες εντός ή εκτός Ελλάδος. Όμως η ΕΥΔΑΠ ΑΕ απαγορεύεται να εκποιεί, να μισθώνει ή να παραχωρεί κατά χρήση οποιοδήποτε στοιχείο του παγίου που χρησιμοποιείται για ύδρευση και αποχέτευση. Η ΕΥΔΑΠ ΑΕ διατηρεί το αποκλειστικό δικαίωμα παροχής υπηρεσιών στην περιοχή της αρμοδιότητας της.

Η Τιμολογιακή πολιτική καθορίζεται με Κ.Υ.Α. που συμμετέχουν οι Υπουργοί Οικονομίας και ΠΕΧΩΔΕ ανά πενταετία. Αναφέρεται συγκεκριμένα στο άρθρο 3 του Ν.2744/99 πως με κοινή υπογραφή των Υπουργών Οικονομίας και ΠΕΧΩΔΕ, και μετά από τη γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΥΔΑΠ Α.Ε. καθορίζονται ανά

πενταετία οι χρεώσεις στις διάφορες κατηγορίες καταναλωτών και χρηστών, στα πλαίσια της κυβερνητικής πολιτικής. Παρακάτω αναφέρεται πως ο μηχανισμός της τιμολογιακής πολιτικής καθορίζεται ώστε να διασφαλίζεται η εύλογη απόδοση των επενδύσεων της ΕΥΔΑΠ ΑΕ και η χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της με ορθολογικό τρόπο (Ν. 2744/1999 άρθρο 3 παράγραφοι 1&2).¹

Σε σχέση με την Εταιρεία Παγίων ΕΥΔΑΠ, ο νόμος αναφέρει ότι σκοπό έχει τη διαχείριση και τη λειτουργία των ακινήτων που θα μεταβιβασθούν άνευ ανταλλάγματος, το οποίο τελεί υπό την εποπτεία του ΥΠΕΧΩΔΕ. Εξίσου σημαντικό είναι και το γεγονός ότι όπως προβλέπει ο νόμος στο άρθρο 6, το Ελληνικό Δημόσιο υποχρεούται να διαθέτει ακατέργαστο νερό στην ΕΥΔΑΠ ΑΕ, ώστε να εξασφαλίζεται η εύλογη κατανάλωση ύδατος εκ μέρους των καταναλωτών της και να είναι σε θέση η ΕΥΔΑΠ ΑΕ να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις υπηρεσιών ύδρευσης. Το τίμημα του ακατέργαστου νερού θα συμψηφίζεται με το κόστος των υπηρεσιών που προσφέρει η ΕΥΔΑΠ για τη συντήρηση και λειτουργία των παγίων στοιχείων που ανήκουν στην Εταιρεία Παγίων ΕΥΔΑΠ (Ν. 2744/99).

Το υπουργείο Ανάπτυξης μεριμνά για την έρευνα και συλλογή του νερού, το ΥΠΕΧΩΔΕ για τη μελέτη, κατασκευή και λειτουργία νέων έργων και τη συντήρηση και επέκταση των υφισταμένων έργων. «οι ανωτέρω εργασίες ή τμήμα τους δύναται να ανατεθούν στην ΕΥΔΑΠ ΑΕ έναντι αμοιβής». Τα ακίνητα περιουσιακά στοιχεία που δεν προβλέπεται από τον Ν2744/ 1999 να μεταβιβαστούν στην Εταιρεία Παγίων ΕΥΔΑΠ και χρησιμοποιούνται αποκλειστικά από την ΕΥΔΑΠ ΑΕ για τις υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης ανήκουν κατά κυριότητα σε αυτήν.

Τα έργα τα οποία είναι υπό κατασκευή ή πρόκειται να κατασκευασθούν από το ΥΠΕΧΩΔΕ για να χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά από την ΕΥΔΑΠ ΑΕ για παροχή υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης δύναται να μεταβιβάζονται κατά κυριότητα στην ΕΥΔΑΠ ΑΕ μετά την αποπεράτωση τους εφόσον δεν υπάρχει άλλη συμφωνία μεταξύ της εταιρείας και του Δημοσίου.

¹ Ν. 2744/1999 άρθρο 3 παράγραφοι 1&2

Πίνακας 1.3 Μετοχική Σύνθεση ΕΥΔΑΠ Α.Ε. 2006

Μέτοχος	% Συνόλου Μετοχών	Αριθμός Κομματιών	Αριθμός Μετόχων
Ελληνικό Δημόσιο	61,03	65.000.000	1
Α.Τ.Ε.	10,00	10.648.000	1
Νομικά Πρόσωπα	13,83	14.710.889	226
Ευρύ Επενδυτικό Κοινό	15,14	16.140.311	42.821

(Water Yearbook, Pinsent Masons, 2007)

Η κυβέρνηση σε συνεργασία με την Αγροτική Τράπεζα σχεδίαζε να προβεί σε πώληση του 10,3% και 10% αντιστοίχως, μέχρι τα τέλη του 2003, αλλά αυτό τελικά αναβλήθηκε. Η ΕΥΔΑΠ είναι στην ουσία μία Ανώνυμη Εταιρεία η οποία έχει σύμβαση με το κράτος να της παρέχεται ακατέργαστο νερό. Τον Ιούλιο του 2003 η εταιρεία συνέστησε μία κοινοπραξία με την γαλλική πολυεθνική Veolia Water για να διεκδικήσουν διαγωνισμούς για έργα ύδρευσης και αποχέτευσης μεγάλης κλίμακας στα Βαλκάνια. Το 2005 η κοινοπραξία ονομάστηκε ΑΤΤΙΚΑ. Το 2003 η ΕΥΔΑΠ κατάφερε να πάρει υπό τον έλεγχο της και τα δίκτυα του Δήμου Ασπροπύργου και Ελευσίνας. Τον ίδιο χρόνο, η ΕΥΔΑΠ συστήνοντας κοινοπραξία με την ΑΚΤΩΡ και την ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ, ξεκίνησε μελέτες για παροχή υπηρεσιών για δίκτυα φυσικού αερίου και τηλεπικοινωνιών (Water Yearbook, Pinsent Masons, 2007).

Τέλος ως ενδεικτικό της αλλαγής στόχων της εταιρείας μετά την ιδιωτικοποίηση (παροχή ύδρευσης και αποχέτευσης στους πολίτες αλλά και κερδοφορία μέσω επενδύσεων), αναφέρεται η καταγγελία του ΤΕΔΚΝΑ. Αυτή είχε να κάνει με τις υπέρογκες αυξήσεις στην τιμή του νερού που παρείχε η ΕΥΔΑΠ στους δήμους Ανατολικής Αττικής τη χρονική περίοδο του 2001-2003, τις οποίες οι δήμοι δεν μεταβίβασαν στους καταναλωτές καθώς ήταν υποχρεωμένοι να ακολουθήσουν τις οδηγίες της κυβέρνησης σε σχέση με τις αυξήσεις στις τιμές των υπηρεσιών. Αυτό κατέληξε στην αδυναμία των δήμων να πληρώσουν και στην έκδοση κατασχετηρίων από την πλευρά της ΕΥΔΑΠ. Το θέμα μάλιστα είχε φτάσει και στη Βουλή των Ελλήνων από τον βουλευτή Αττικής Θ.Λεβέντη.

Πίνακας 1.4. Οικονομικά Στοιχεία ΕΥΔΑΠ

	2002	2003	2004	2005	2006
Κύκλος Εργασιών (εκ €)	285	329,9	325,4	348,7	362
Καθαρά Κέρδη (εκ €)	48,1	61,6	28,5	20,0	33,3
Έσοδα από ύδρευση (εκ €)	-	212,3	218,9	228,2	225,4
Έσοδα από αποχέτευση (εκ €)	-	75,6	78,9	92,9	89,8
Απώλειες Δικτύου (% παρεχόμενης)	-	22,0%	22,6%	19,2%	22,7%

(Water Yearbook, Pinsent Masons, 2007)

Η Εταιρεία Υδρεύσεως και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης -ΕΥΑΘ

Η Εταιρεία Υδρεύσεως και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης ΕΥΑΘ ΑΕ είναι υπεύθυνη για την υδροδότηση της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης, καθώς και για την παροχή υπηρεσιών αποχέτευσης. Ιδρύθηκε μετά την συγχώνευση το 1998 του Ο.Υ.Θ. Οργανισμού Ύδρευσης Θεσσαλονίκης και του Ο.Α.Θ. Οργανισμού Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης, με διάρκεια 99 ετών. Το 1998 και ο ΟΑΘ και ο ΟΥΘ μετατράπηκαν από ΝΠΔΔ σε ΑΕ με τον Ν.2651/1998 - ΦΕΚ Α' 248/2.11.1998. Το μετοχικό κεφάλαιο καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από το Ελληνικό Δημόσιο το οποίο μπορεί να διαθέσει σε επενδυτές ποσοστό έως και 49% του εκάστοτε συνολικού κεφαλαίου της εταιρείας.

Όπως και με την περίπτωση της ΕΥΔΑΠ ΑΕ, δημιουργήθηκαν δύο εταιρείες:

- 1) η ΕΥΑΘ ΑΕ που έχει το αποκλειστικό δικαίωμα και την υποχρέωση να παρέχει υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης
- 2) η ΕΥΑΘ Παγίων η οποία διαχειρίζεται και συντηρεί τα ακίνητα περιουσιακά στοιχεία της ΕΥΑΘ Α.Ε. και αποτελεί ΝΠΔΔ υπό την εποπτεία των Υπουργείων Οικονομικών και Μακεδονίας-Θράκης.

Η ΕΥΑΘ ΑΕ προμηθεύεται ακατέργαστο νερό έναντι κάποιου τιμήματος από το Ελληνικό Δημόσιο μέσω της ΕΥΑΘ Παγίων, ενώ επικεντρώνεται πλέον στην ευθύνη της λειτουργίας, συντήρησης, βελτίωσης και ανακαίνισης του δικτύου (επί του οποίου δικαιούται μόνο την χρήση στερούμενη οποιουδήποτε άλλου ιδιοκτησιακού δικαιώματος). Η μέριμνα εξεύρεσης ύδατος μένει στην ΕΥΑΘ Παγίων.

Η Τιμολογιακή πολιτική της εταιρείας καθορίζεται και εγκρίνεται ανά πενταετία από τα συναρμόδια Υπουργεία Οικονομικών και Μακεδονίας-Θράκης, μετά από την εισήγηση του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρείας. Η τελευταία τιμολογιακή πολιτική αφορά την περίοδο του 2007-2011, η οποία σύμφωνα με τη διοίκηση αναμένεται να στηρίζει την υλοποίηση προγράμματος επενδύσεων που υπερβαίνει τα 80 εκατομμύρια € και θα ολοκληρωθεί ως το 2011. Όπως αναφέρεται και στον δικτυακό της τόπο, η τιμολογιακή πολιτική είναι έτσι διαμορφωμένη ούτως ώστε να επιβραβεύεται με χαμηλότερη ανά μονάδα χρέωση η συνετή ετήσια κατανάλωση ύδατος, ενώ αντίθετα να αποθαρρύνεται η αλόγιστη χρήση νερού.

Είναι φανερό πως το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας έχει σημαντικές αρμοδιότητες, γεγονός που το καθιστά άξιο αναφοράς. Μεταξύ άλλων αρμοδιοτήτων το Δ.Σ. καταρτίζει και υποβάλλει προς έγκριση το στρατηγικό επιχειρηματικό επενδυτικό σχέδιο, το οποίο επηρεάζει σε κάποιο βαθμό και την τιμολογιακή πολιτική της εταιρείας. Επιπλέον, αποφασίζει και για τη σύσταση ή συμμετοχή σε κοινοπραξίες ή εταιρείες εντός και εκτός Ελλάδας. Τέλος, ως ανώτατο διοικητικό όργανο της εταιρείας που κατά κύριο λόγο διαμορφώνει και την στρατηγική ανάπτυξης αυτής, εποπτεύει και ελέγχει τη διαχείριση της.

Η ΕΥΑΘ, όπως και η ΕΥΔΑΠ κάνει προσπάθειες να επεκτείνει τις δραστηριότητες της στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων. Μία από αυτές τις προσπάθειες γίνεται και στην γειτονική ΠΓΔΜ, όπου η εταιρεία έχει αναλάβει δράση διεξάγοντας μελέτες για αποχέτευση και ύδρευση σε δώδεκα μεγάλες πόλεις της χώρας.

Το Ελληνικό Δημόσιο σύμφωνα με την 31-12-2008 μετοχική σύνθεση της εταιρείας, κατέχει περίπου το 74,02% του μετοχικού κεφαλαίου. Καταγράφοντας τον τέταρτο συνεχόμενο χρόνο με αύξηση πωλήσεων και κερδοφορίας, η εταιρεία παρουσίασε για το 2008 αύξηση 8,3% στον τζίρο της, ενώ τα μετά φόρων κέρδη της αυξήθηκαν κατά 18,6% (δικτυακός τόπος ΕΥΑΘ). Οι τελευταίες εξελίξεις θέλουν την Επιτροπή Αποκρατικοποιήσεων να αποφασίζει την έναρξη διαδικασιών για αναζήτηση στρατηγικού επενδυτή για την ΕΥΑΘ ΑΕ, ενώ η ηγέτιδα παγκοσμίως εταιρεία SUEZ ενδιαφέρεται επισήμως για αύξηση του ποσοστού της στην ΕΥΑΘ ΑΕ από 5% σε 20%.

Πίνακας 1.5 Σύνθεση μετοχικού κεφαλαίου ΕΥΑΘ ΑΕ 2008

Μέτοχος	%Συνόλου μετοχών
Ελληνικό Δημόσιο	74,02 %
Νομικά Πρόσωπα	15,4 %
Φυσικά Πρόσωπα	10,1 %
Κοινή Μεριδα	0,57 %

Πηγή : δικτυακός τόπος ΕΥΑΘ Α.Ε.

Οι τελευταίες εξελίξεις αναφορικά με την ΕΥΑΘ, θέλουν την εταιρεία να αναζητά στρατηγικό εταίρο στον οποίον θα παραχωρήσει το 23,02%, αφήνοντας στο Δημόσιο το 51%. Στο δημοσίευμα της Ελληνικής Κυβέρνησης, στο οποίο προκηρύσσεται η επίσημη πρόσκληση ενδιαφέροντος για συμμετοχή σε ανοικτό μειοδοτικό διαγωνισμό, διευκρινίζεται ότι ο Ανάδοχος Επενδυτής θα αποκτήσει το ποσοστό των μετοχών συγκεκριμένα από το Ελληνικό Δημόσιο αποκτώντας δικαιώματα στην συνολική διαχείριση (management rights). Για τη διαδικασία της προ-αξιολόγησης των ενδιαφερομένων επενδυτών, η Επιτροπή Αποκρατικοποιήσεων διόρισε ως υπεύθυνους τις HSBC Bank plc και NBG International Limited. Η διαδικασία κατάθεσης ενδιαφέροντος έληξε στις 27/7/2009 και πλέον αναμένονται οι εξελίξεις.

Πίνακας 1.6. Οικονομικά Στοιχεία της ΕΥΑΘ 2002-2006

	2002	2003	2004	2005	2006
Κόκλος Εργασιών (εκ €)	57,50	51,10	60,30	60,20	66,00
Καθαρά Κέρδη (εκ €)	19,70	7,20	15,00	8,40	9,60
Έσοδα από ύδρευση (εκ €)	42,6	-	-	-	-
Έσοδα από αποχέτευση (εκ €)	14,9	-	-	-	-

(Water Yearbook, Pinsent Masons, 2007)

Δημοτικές Ύδρευσης και Αποχέτευσης -ΔΕΥΑ

Οι ΔΕΥΑ είναι δημοτικές επιχειρήσεις κοινωφελούς χαρακτήρα. Το θεσμικό τους πλαίσιο βασίζεται στον Ν.1069/1980 και συνήθως καλύπτουν πόλεις με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων εκτός Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Οι ΔΕΥΑ δημιούργησαν από το

1989 την ένωση ΕΔΕΥΑ με έδρα τη Λάρισα στην οποία συμμετέχουν 194 από τις 216. Η ΕΔΕΥΑ συμμετέχει ως τακτικό μέλος στην EURAU, που αποτελείται από τις επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης των κρατών-μελών, ενώ ένας από τους κύριους στόχους είναι ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου που διέπει τις ΔΕΥΑ. Ένα από τα βασικά προβλήματα είναι το προβλεπόμενο χρηματοδοτικό καθεστώς που τις υποχρεώνει να συμβάλλουν έως και 65% από τα ίδια κεφάλαια τους στην χρηματοδότηση των απαραίτητων έργων. Αυτό διότι στον Ν.1069 /1980 «περί κινήτρων δια την ίδρυση επιχειρήσεων υδρεύσεως και αποχετεύσεως» προβλέπεται ότι το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων συμβάλλει με δωρεάν επιχορήγηση μέχρι και 35% ανά έτος συνολικής δαπάνης για μελέτες και κατασκευή πάσης φύσεως έργο ύδρευσης και αποχέτευσης.

Σχετικά με το τιμολόγιο νερού και αποχέτευσης, αξίζει να αναφερθεί ότι ο Ν 1069/1980 άρθρο 25, προβλέπει πως καθορίζεται από το διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης και εγκρίνεται από το οικείο δημοτικό συμβούλιο. Πρέπει όμως δε, τα έσοδα *«να καλύπτουν τις αναγκαίες δαπάνες προσωπικού λειτουργίας και συντηρήσεως των δικτύων, αποσβέσεις παγίων εγκαταστάσεων και τοκοχρεολυσίων συναφθέντων δανείων»* Σήμερα λειτουργούν 216 ΔΕΥΑ και παρέχουν υπηρεσίες ύδρευσης, αποχέτευσης και επεξεργασίας υγρών αποβλήτων, ενώ εξυπηρετούν 4,4 εκατομμύρια κατοίκους πανελληνίως.

1.5. Η Οδηγία 2000/60 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για το νερό

Στο πλαίσιο της αναφοράς για το νερό και τα προβλήματα με τη διαχείριση του, δεν γίνεται να παραληφθεί η ειδική μνεία στην Οδηγία 2000/60 ΕΚ για τα νερά, διότι αποτελεί μία νέα οπτική, επηρεάζοντας όλα τα κράτη μέλη στον τρόπο που θα ασκήσουν την περιβαλλοντική πολιτική τους στο μέλλον. Η Οδηγία-Πλαίσιο για τα ύδατα αποτελεί καινοτομία για την Ευρωπαϊκή Περιβαλλοντική Νομοθεσία, καθώς επιχειρεί να γίνει εργαλείο για μία μακροπρόθεσμη διαχειριστική πολιτική, με πολλαπλά κριτήρια. Βασικός της στόχος είναι η βελτίωση της ποιότητας των υδάτων έως το 2015. Δύο θεωρούνται οι παράγοντες της επιτυχίας θα είναι:

1. Εναρμόνιση φυσικών διεργασιών και ανθρωπίνων δραστηριοτήτων που επηρεάζουν τον κύκλο του νερού.
2. Έγκαιρη λήψη μέτρων διαχείρισης

Κύριο χαρακτηριστικό, είναι η χρήση της Λεκάνης απορροής ποταμού ως βασικής μονάδας για όλες τις ενέργειες σχεδιασμού και διαχειριστικής δράσης (Μιμίκου & Φωτόπουλος, 2004).

Η Οδηγία αναφέρει την ανάγκη δημιουργίας αντιπροσωπευτικών δικτύων παρακολούθησης της ποσοτικής και της ποιοτικής κατάστασης των υδάτων. Πιο συγκεκριμένα, προβλέπονται ενέργειες καταγραφής, όπως ο προσδιορισμός της λεκάνης απορροής ποταμού ή συνόλου λεκανών απορροής, ο χαρακτηρισμός και η συνολική περιγραφή της κατάστασης της υδρολογικής περιφέρειας, ενώ εξίσου σημαντικό βάρος δίνεται και στην οικονομική ανάλυση με τα διαθέσιμα εργαλεία.

«Κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει ότι, για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού ή για κάθε τμήμα διεθνούς περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού το οποίο βρίσκεται στο έδαφος του, αναλαμβάνεται:

- ανάλυση των χαρακτηριστικών της
- επισκόπηση των επιπτώσεων των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων στην κατάσταση των επιφανειακών και των υπογείων υδάτων και
- οικονομική ανάλυση της χρήσης ύδατος »,(Οδηγία 2000/60 ΕΚ, Άρθρο 5)

Καινοτομίες που περιλαμβάνει η Οδηγία 2000/60 ΕΚ αφορούν σε πολλά στοιχεία, όπως στη χρήση αναλυτικών τεχνικών που συνυπολογίζουν και τις κοινωνικές επιπτώσεις της

άσκησης πολιτικής, αφού λαμβάνονται υπόψη και οι ανθρώπινες δραστηριότητες σε κάθε περιοχή. Ακόμη, η Οδηγία μιλά για διασυνοριακή συνεργασία των κρατών όπου μιλάμε για διεθνείς πόρους, ενώ προβλέπεται η πληροφόρηση και η ενεργός συμμετοχή του κοινού στο Άρθρο 14 του κειμένου της οδηγίας.

Άξιο αναφοράς είναι και το άρθρο 9 της οδηγίας που αφορά στην «Τιμολόγηση Κόστους για Υπηρεσίες Ύδατος», σύμφωνα με το οποίο: «Τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την αρχή της ανάκτησης των υπηρεσιών ύδατος, συμπεριλαμβανομένου του κόστους για το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους, λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική ανάλυση που διεξάγεται σύμφωνα με την αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει».

Αναμένεται να υπάρξουν δυσκολίες και προβλήματα στην εφαρμογή της Οδηγίας στην Ελλάδα. Αυτό, διότι καταρχήν η Οδηγία σχεδιάστηκε στη βάση μίας ολιστικής προσέγγισης της πολιτικής διαχείρισης των υδατικών πόρων, ενώ οι πολλοί φορείς και η ποικιλία των διαμοιρασμένων αρμοδιοτήτων που υπάρχουν στην Ελλάδα είναι ανασταλτικοί παράγοντες για κάτι τέτοιο. Συνεπώς, ίσως χρειάζεται να υπάρξει μία αναδόμηση των αρμοδίων και μία ομαδοποίηση των αρμοδιοτήτων για την καλύτερη εφαρμογή της. Πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι περιβαλλοντικές οργανώσεις στην Ελλάδα, συχνά πυκνά καταγγέλλουν την ολιγωρία του κρατικού μηχανισμού και την αδυναμία του να ακολουθήσει το χρονοδιάγραμμα και τις ενέργειες για την εφαρμογή των πολιτικών που προβλέπει η οδηγία.

1.6. Η Ιδιωτικοποίηση του νερού

Στις 26-31 Ιανουαρίου του 1992, 500 κυβερνητικοί εκπρόσωποι από εκατοντάδες χώρες, εκπρόσωποι από 80 διεθνείς οργανισμούς και από εκατοντάδες μη κυβερνητικές οργανώσεις, συμμετείχαν στο Διεθνές Συνέδριο για το Νερό και το Περιβάλλον (International Conference on Water and the Environment- ICWE) στο Δουβλίνο της Ιρλανδίας. Εκεί οι ειδικοί αναγνώρισαν την κρισιμότητα της αναδυόμενης Παγκόσμιας Κρίσης Νερού και την ανάγκη για δράση σε διεθνές επίπεδο. Το συνέδριο έκλεισε με την «Διακήρυξη του Δουβλίνου», στην οποία οι σύνεδροι καλούν για συντονισμένη δράση και υιοθέτηση πολιτικών για την διαφύλαξη και την αειφόρο διαχείριση των υδάτινων πόρων του πλανήτη, λίγους μήνες πριν τη Συνδιάσκεψη του Ρίο (UN Conference on Environment and Development- Rio Summit).

Αυτό που κάνει όμως τόσο σημαντική την «Διακήρυξη του Δουβλίνου», είναι το γεγονός ότι στις Αρχές που διακηρύττει τονίζεται η ανάγκη αναγνώρισης για πρώτη φορά σε διεθνές επίπεδο, του νερού ως οικονομικού αγαθού. Στην Αρχή #4 αναφέρεται ότι: *«το νερό έχει οικονομική αξία σε όλες τις ανταγωνιστικές χρήσεις του και θα πρέπει να αναγνωριστεί ως οικονομικό αγαθό»*. Πιο συγκεκριμένα αναφέρεται ότι: *«είναι υψίστης σημασίας να αναγνωριστεί το βασικό δικαίωμα σε όλους τους ανθρώπους να έχουν πρόσβαση σε καθαρό νερό και αποχέτευση, σε μία προσιτή τιμή»* (The Dublin Statement on Water and Sustainable Development, Principle #4, 1992). Οι λέξεις έχουν σημασία, καθώς σύμφωνα με τα παραπάνω, το δικαίωμα των ανθρώπων δεν είναι το να έχουν καθαρό νερό, αλλά το να έχουν το οικονομικό αγαθό: καθαρό νερό, πληρώνοντας το στη σωστή τιμή.

Εδώ και δεκαετίες το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα στο πλαίσιο αυτό, βοήθησαν να προωθηθεί η ιδέα της ιδιωτικοποίησης και φιλελευθεροποίησης της βιομηχανίας του νερού. Η αιτία που χρησιμοποιήθηκε ήταν για να αποκτήσουν πρόσβαση στο πόσιμο νερό όλοι οι άνθρωποι. Αυτό διότι η μη αντιπροσωπευτική τιμολόγηση, η έλλειψη τεχνογνωσίας και πόρων, η διαφθορά και η κακοδιαχείριση του νερού από τον δημόσιο τομέα απέκλειε έναν αριθμό από πολύ φτωχούς ανθρώπους από την πρόσβαση σε αυτό (Cieslik, 2005). Βεβαίως υποκρύπτεται αυτής της λογικής, η άποψη ότι ο κρατικός τομέας υπολειτουργεί, είναι διεφθαρμένος και γενικότερα ανίκανος να λειτουργήσει με

αποδοτικότητα και αξιοκρατία. Υποκρύπτονται όμως ιδεολογικοί προσανατολισμοί που έχουν να κάνουν με την προώθηση της σμίκρυνσης του κράτους και των υπηρεσιών που αναλαμβάνει να προσφέρει στους πολίτες. Έχει όμως να κάνει και με την πίστη στην εγγενή ικανότητα της ελεύθερης αγοράς η οποία βελτιώνει αναγκαστικά ή εξοντώνει τους ανταγωνιζόμενους. Η άκρατη πίστη στην αγορά χωρίς ρυθμίσεις και στον ελεύθερο ανταγωνισμό, αποδίδεται με μία λέξη: νεοφιλελευθερισμός.

Η προσπάθεια εντοπισμού του σημείου που άλλαξαν οι πεποιθήσεις της Διεθνούς Κοινότητας σε αυτό το ζήτημα, είναι πολύ δύσκολη. Σε θεσμικό επίπεδο πολλοί τοποθετούν χρονικά την αρχή της στροφής προς τον νεοφιλελευθερισμό στη Συνθήκη της Ρώμης του 1957, η οποία ορίζει την αρχή του «ελεύθερου ανταγωνισμού». Τίποτα όμως δεν προμήνυε ότι η αρχή της ελεύθερης αγοράς και του ελεύθερου ανταγωνισμού, θα αναγορευόταν σε νέο παγκόσμιο κανόνα. Η κωδικοποίηση της σε πολιτικό πλαίσιο, χρονολογείται με αυτό που αποκαλείται η «συναίνεση της Ουάσιγκτον» και που προσδιορίζει τους δημοσιονομικούς και νομισματικούς κανόνες οι οποίοι επιβάλλονται στις χώρες που ζητούν οικονομική βοήθεια από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Dardeau & Lavale- απόδοση Θ.Γιαλκέτης, 2009)

Στις αναπτυσσόμενες χώρες κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 ασκήθηκαν πιέσεις από την Παγκόσμια Τράπεζα και το Δ.Ν.Τ. για στροφή προς τη δραστική συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα σε τομείς όπως είναι η παροχή πόσιμου νερού και οι υπηρεσίες αποχέτευσης. Οι πιέσεις ήταν μέσω των όρων για την έγκριση δανείων που ήταν απαραίτητα για την αναβάθμιση των βασικών υποδομών ενός κράτους. Η πίεση για «άνοιγμα» προς τον ιδιωτικό τομέα υποστηρίχθηκε σε κάποια βασικά και λίγο πολύ γνωστά επιχειρήματα που πηγάζουν από την νεοφιλελεύθερη οικονομική σκέψη:

- Η κινητοποίηση του ιδιωτικού τομέα προσελκύει επενδυτικά κεφάλαια
- Ο ιδιωτικός τομέας είναι πηγή υψηλής ποιότητας εξειδικευμένης γνώσης
- Ο ιδιωτικός τομέας είναι αποδοτικός εξαιτίας της ανάγκης για επιβίωση στην αγορά
- Ο ιδιωτικός τομέας προσφέρει υψηλό επίπεδο προϊόντων και υπηρεσιών για να είναι ανταγωνιστικός.

Το εάν η ιδιωτικοποίηση των υποδομών για παροχή πόσιμου νερού και επεξεργασία λυμάτων είναι αποδοτική λύση, είναι δύσκολο να απαντηθεί μονολεκτικά, καθώς τα

αποτελέσματα ποικίλουν ανάλογα με την περίπτωση. Στην Αγγλία για παράδειγμα, οι τιμές αυξήθηκαν κατά 45% σε πραγματικούς όρους τα πρώτα εννέα χρόνια λειτουργίας, ενώ τα κέρδη υπερδιπλασιάστηκαν. Από την άλλη μεριά με την ιδιωτικοποίηση, οι εταιρείες επένδυσαν στον τομέα υπηρεσιών ύδατος 17 δις £ σε σχέση με τα 9,3 δις £ την εξαετία πριν την ιδιωτικοποίηση, γεγονός που σε γενικές γραμμές ανέβασε την ποιότητα, χωρίς όμως να λείπουν και τα προβλήματα (van Dijk, 2003). Πλήθος παραδειγμάτων μπορούν να βρεθούν και στην αντίπερα όχθη, όπου η ιδιωτικοποίηση του δικτύου ύδρευσης επέφερε υποβάθμιση στην παροχή υπηρεσιών, στις εγκαταστάσεις και τέτοιες αυξήσεις στις χρεώσεις, που οδήγησε ακόμη και σε εξεγέρσεις των αδικημένων πολιτών όπως στην περίπτωση της Βολιβίας όπου υπήρξαν και θύματα.

Σε γενικές γραμμές προκαλεί ανησυχία ότι το νερό θεωρείται ολοένα και περισσότερο ένα οικονομικό αγαθό, το γεγονός ότι πλέον μιλάμε για αγορά του νερού, με τις κυρίαρχες εταιρείες της αγοράς να είναι στο χρηματιστήριο. Όντας οικονομικό αγαθό, το νερό έχει κάποια αξία και κάποια τιμή, το ύψος της οποίας υπακούει στις διακυμάνσεις της προσφοράς και της ζήτησης. Πολλές φορές όμως έχουμε να κάνουμε με μονοπωλιακές συνθήκες. Όπως και να έχει, το επεξεργασμένο πόσιμο νερό που φτάνει στο σπίτι του χρήστη, έχει ένα αντικειμενικό κόστος, ανεξάρτητα του τρόπου χρήσης του.

Ένα θέμα που επίσης αναδεικνύεται, είναι το εάν το νερό θα έπρεπε εξ αρχής να είναι αγαθό ενταγμένο σε κανόνες ελεύθερης αγοράς όταν είναι απαραίτητο για την επιβίωση. Κεντρικό ερώτημα πολλών είναι κατά πόσο μπορεί ένας μηχανισμός που σκοπό του έχει το κέρδος, να διαχειριστεί έναν πόρο μέσα στο πλαίσιο κοινωνικής πολιτικής. Θεωρείται άτοπο να επιτρέπει κανείς σε κάποιον που έχει αυτοσκοπό την κερδοφορία, να διαχειριστεί τους υδάτινους πόρους μίας περιοχής με τέτοιον τρόπο, ούτως ώστε να συνυπολογίσει τις κοινωνικές συνέπειες των οικονομικών αποφάσεών του. Η επιχείρηση, η αλλιώς Ανώνυμη Εταιρεία, είναι ένα νομικό πρόσωπο και όχι άνθρωπος, δεν έχει ηθική, δεν έχει συμπεριφορά που καθορίζεται ή μπορεί να περιοριστεί από πανανθρώπινες αξίες και το κυριότερο είναι πως ενδεχόμενη ποινική ευθύνη της εταιρείας δεν προσωποποιείται. Η επιχείρηση στην ουσία είναι ένα οικονομικό εργαλείο με στόχο το αέναο αυξανόμενο κέρδος. Τώρα καλείται να κερδοφορήσει δίνοντας και λύση σε ένα κοινωνικό-πολιτικό πρόβλημα. Η κοινή λογική επιτάσσει τουλάχιστον την

επιφυλακτικότητα μπροστά σε μία τέτοια επιλογή. Δυστυχώς η Διεθνής Κοινότητα πράττει ακριβώς το αντίθετο, προκρίνει και πιέζει τις αναπτυσσόμενες χώρες να ανοίξουν τα πόρτες στις πολυεθνικές.

Επίσης, εάν μία επιχείρηση που έχει αναλάβει τομέες όπως το νερό για κάποιον λόγο καταστραφεί οικονομικά, καλείται η κυβέρνηση να λύσει τα προβλήματα των πολιτών της. Ένα δομικό στοιχείο λοιπόν του καπιταλιστικού συστήματος όπως είναι η χρεοκοπία μίας επιχείρησης, εκμηδενίζεται κατά περίπτωση. Αν ισχύει κάτι τέτοιο, δεν έχει νόημα η ιδιωτικοποίηση εξαρχής, ενώ μία σύγκριση αποδοτικότητας μεταξύ ιδιωτικού και δημοσίου τομέα είναι άτοπη. Μία δημόσια επιχείρηση δεν έχει τέτοιους περιορισμούς, έτσι δεν χρειάζεται να είναι οικονομικά αποδοτική η υδροδότηση μίας κοινότητας για να την πραγματοποιήσει, γιατί δρα με γνώμονα το κοινωνικό όφελος. Ο ιδιωτικός τομέας, ειδικά στη βιομηχανία νερού, έχει πλέον υπερεθνική εμβέλεια. Δηλαδή, οι κυρίαρχες εταιρείες στον κόσμο έχουν τέτοιο δίκτυο και τέτοια οικονομική επιφάνεια όπου πλέον διαπραγματεύονται και συνάπτουν συμφωνίες από άλλη βάση. Σαν παράδειγμα αναφέρεται ότι ο τζίρος της Bechtel όταν «έσπασε» το συμβόλαιο στην Cochabamba (βλ. παρακάτω), αντιστοιχούσε στο 50% του ΑΕΠ της Βολιβίας.

Οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν από την ιδιωτικοποίηση μπορούν να διαπιστωθούν παίρνοντας κάποια παραδείγματα, όπως τις σιδηροδρομικές γραμμές του Η.Β. για τους οποίους μελέτες δείχνουν πως με την πάροδο των ετών έχουν ολοένα και λιγότερη ασφάλεια (van Dijk, 2003).

Το ερώτημα σύμφωνα με αυτόν είναι:

«Πόσα είμαστε πρόθυμοι να ξοδέψουμε σαν κοινωνία, για τις υποδομές και ποιός θα παρέχει τις απαραίτητες επιχορηγήσεις για να λειτουργήσουν τα μέρη του όλου συστήματος, από τα οποία δεν μπορεί να υπάρξει κερδοφορία» (van Dijk, 2003). Όμως πρέπει να σημειωθεί ότι είναι ακριβό το να επιχορηγείται το πόσιμο νερό. Καμία κυβέρνηση δεν μπορεί να προβεί σε κάτι τέτοιο για μεγάλο χρονικό διάστημα και ούτε και μπορεί να ανταπεξέλθει. Ακόμα και αν οι επιχορηγήσεις είναι στοχευόμενες σε αδύναμες κοινωνικές ομάδες...» (van Dijk, 2003).

Η κριτική της ιδιωτικοποίησης του νερού μπορεί να επικεντρωθεί στα εξής:

«Στελέχη και γραφειοκράτες που βρίσκονται στην εξουσία για μία περίοδο, υπογράφουν – πολλές φορές υπό καθεστώς δωροδοκίας- την παραχώρηση ενός πόρου που δεν τους ανήκει: -Το νερό. Το νερό δεν είναι ιδιοκτησία του κράτους. Βρίσκεται ελεύθερο στην φύση και ανήκει στην Γη και στην κοινωνία των ανθρώπων. Είναι κοινή ιδιοκτησία όλων των ανθρώπων και έτσι δεν μπορεί να θεωρηθεί κρατική περιουσία. Όμως οι Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα, αντιλαμβάνονται το νερό ως κρατική περιουσία που ανήκει στο Δημόσιο, για να ιδιωτικοποιηθεί έπειτα από μία επιχείρηση. Αυτή η πράξη στην ουσία ιδιωτικοποιεί το ίδιο το κράτος. Ένας πόρος που ανήκει στους ανθρώπους, περνάει στην ιδιοκτησία του κράτους με δικαίωμα μονοπωλίου και έπειτα, αυτό το μονοπωλιακό δικαίωμα περνάει στην ιδιοκτησία μίας ιδιωτικής επιχείρησης » (Vandana Shiva, 2003 www.inmotionmagazine.com/) .

Η εταιρεία στην επιστήμη της Οικονομικής Θεωρίας

Οι πολυεθνικές εταιρείες του νερού, έρχονται ως οι σωτήρες του προβλήματος. Υπόσχονται πως θα φέρουν την λύση διότι ο ιδιωτικός τομέας έχει την ικανότητα της ταχύτητας κατασκευής, σύντομο χρόνο παράδοσης, έχει την τεχνογνωσία και παράλληλα μπορεί να τα κάνει όλα με το μικρότερο δυνατό παραγωγικό κόστος, γεγονός που συνδυασμένο με την μεγάλη προσφερόμενη ποσότητα θα έχει και σαν αποτέλεσμα την χαμηλή τιμή. Αν και όντως ο ιδιωτικός τομέας έχει αυτήν την εγγενή ικανότητα για τα προαναφερθέντα, εξαιτίας του ότι λειτουργεί σε ένα περιβάλλον στυγνού ανταγωνισμού, έχει ένα ισχυρό κίνητρο για όλα αυτά τα χαρακτηριστικά. Το κίνητρο είναι η μεγιστοποίηση του κέρδους και αυτό που θα του εξασφαλίσει και την επιβίωση στο διηνεκές. Οποιαδήποτε εταιρεία υπάρχει, υπάρχει για έναν και μόνο λόγο, διότι σε κάθε δεδομένη στιγμή μελετά τις κινήσεις της με σκοπό την μεγιστοποίηση του κέρδους, Το κεφάλαιο δεν έχει σαν στόχο την φιλανθρωπία αλλά την αύξησή του, δεν έχει καν ηθική υπόσταση στον τρόπο που κινείται και διατίθεται. Οι εταιρείες είναι νομικοί μηχανισμοί, δεν υπακούουν σε ηθικές αρχές ή νόρμες συμπεριφοράς και δεν έχουν τα μέσα για να ασκήσουν κοινωνική πολιτική, δεν έχουν τα μέσα για κάτι άλλο εκτός από κερδοφορία. Οι εταιρείες έρχονται για έναν πρωταρχικό σκοπό και αυτός δεν είναι να βοηθήσουν ανθρώπους που έχουν ανάγκη.

Υπάρχει επιπλέον από πολλούς η πίστη πως το «αόρατο χέρι» του Άνταμ Σμιθ θα ρυθμίσει την αγορά μέσω των δυνάμεων της προσφοράς και της ζήτησης. Αυτό ίσως και να μπορεί να ισχύσει στην αγορά κάποιου οποιουδήποτε προϊόντος, όμως για το νερό δεν είναι έτσι. Είναι τουλάχιστον επιπόλαιο να πιστεύει κανείς, πως η ελεύθερη αγορά με την ανεμπόδιστη λειτουργία της θα μπορέσει από μόνη της να ρυθμίσει ή να διαφυλάξει τη δίκαιη κατανομή του νερού. Το νερό είναι ένα αγαθό στο οποίο όλοι έχουν δικαίωμα πρόσβασης, όσο δικαίωμα όλων θα είναι η ζωή. Αφού λοιπόν είναι ένα αγαθό χωρίς το οποίο δεν μπορεί να υπάρξει ζωή, σημαίνει ότι το νερό είναι ένα αγαθό με μηδενική ελαστικότητα ζήτησης. Αυτό σημαίνει πως οι μεταβολές στην τιμή επιφέρουν σχεδόν μηδενικές διακυμάνσεις στην ζητούμενη ποσότητα. Εάν λοιπόν δοθεί το δικαίωμα διαχείρισης και τιμολόγησης του νερού σε κάποιον φορέα, αυτός πρέπει σίγουρα να μην έχει σκοπό το κέρδος. Αν όμως δοθεί αυτό το δικαίωμα σε κάποιον που σκοπό ύπαρξης έχει την αύξηση του κέρδους, αποτελεί μία σκανδαλώδη πρόκληση ή ένα τρομακτικό λάθος. Ο αντίλογος στην περίπτωση αυτή, είναι ότι με τις απαραίτητες προϋποθέσεις και περιορισμούς μπορεί να ελεγχθεί η ανάδοχος πολυεθνική εταιρεία και να αποφευχθούν αυτές οι συνέπειες. Κατά πόσο είναι όμως είναι εφικτό αυτό; Είναι αξιόπιστη μία εταιρεία; Μπορεί εν τέλει ποτέ, ένας λύκος να γίνει πρόβατο;

Το ζήτημα της αξιοπιστίας

Κατά πόσο μία εταιρεία θα τηρήσει μία συμφωνία στα πλαίσια μίας Σ.Δ.Ι.Τ; Προτού κανείς απαντήσει στο ερώτημα αυτό πρέπει να φέρει μία σύγκριση: το ΑΕΠ της Ζάμπια είναι 13 δις \$, ενώ τα έσοδα της γαλλικής Vivendi ανέρχονται στα 17 δις \$. Αυτό ως δεδομένο, έχει σαν επίπτωση την εκ των προτέρων αδύναμη διαπραγματευτική θέση του δημοσίου τομέα που εμπλέκεται σε μία Σ.Δ.Ι.Τ. Από αυτό το γεγονός συνεπάγονται και όλα τα υπόλοιπα προβλήματα Αρχικά μία πρώτη συνέπεια της αδύναμης διαπραγματευτικής θέσης, είναι η αδυναμία διαμόρφωσης ευνοϊκών όρων για το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Επιπλέον, η εταιρεία δεν υπόκειται κάποιου ισχυρού ελέγχου για την τήρηση των όρων της σύμβασης, με αποτέλεσμα να είναι πολύ συχνό φαινόμενο η μή τήρηση των όρων.

Οι πιο συχνές αθετήσεις συμφωνιών μεταξύ άλλων παρατηρούνται στην τιμολογιακή πολιτική, με την τιμή να διαμορφώνεται σε δυσβάσταχτα επίπεδα για τους πολλούς. Ακόμη, πρέπει κανείς να υπολογίζει και το γεγονός ότι όσο πιο φτωχή είναι μία χώρα, τόσο περισσότερα «ανοίγματα» για δωροδοκία κυβερνητικών παραγόντων θα υπάρχουν. Μάλιστα εάν αναλογιστεί κανείς τις τελευταίες εξελίξεις στην Ελλάδα η οποία ανήκει στις ανεπτυγμένες θεωρητικά χώρες, εύκολα θα αντιληφθεί την βάση αυτού του επιχειρήματος. Επίσης, κάποιες φορές οι εταιρείες δεν ολοκληρώνουν τα έργα που υποδομών που υποσχέθηκαν να φέρουν εις πέρας όπως για παράδειγμα η RWE στην Γκάνα.

Επιπλέον όμως αυτών, παρατηρούνται επίσης και φαινόμενα αδιαφάνειας στην διαδικασία με συμφωνίες που γίνονται υπό το πλαίσιο της μυστικότητας των εμπορικών συμφωνιών όπως για παράδειγμα στην Βολιβία. Κάτι που πρέπει να σημειωθεί εδώ είναι ότι ο όρος ιδιωτικοποίηση (privatization) εξωραΐστηκε πλέον στον όρο αποκεντρωση (de-centralization) που ενσαρκώνει πλέον και την ιδεολογία που επηρεάζει τον τρόπο διακυβέρνησης των ημερών μας το λεγόμενο out-sourcing (ανάθεση υπηρεσιών σε εξωτερικούς- εκτός του κρατικού μηχανισμού- συνεργάτες) του κράτους. Υπέροχα πράγματα μπορούν να συμβούν όταν συναντιούνται ο ιδιωτικός και ο δημόσιος τομέας, εκτός από το να υδροδοτηθούν οι φτωχοί. Σε μία έρευνα που έγινε από τον WEDC και τον IHE για 158 ΣΔΙΤ στην διάρκεια 1989-99 αποκάλυψε πως τελικά εξυπηρετήθηκε μόνο το 5% του αστικού πληθυσμού σε αυτές τις χώρες. Επιπλέον το 59% αυτών είχαν διεθνείς αναδόχους και τα 2/3 ανήκαν σε γαλλικές εταιρείες (B.Grover, 2002).

Τέλος, ένα άλλο σκέλος που παρατηρείται είναι η έλλειψη συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που παίρνονται για αυτήν. Ακόμη και στις διαδικασίες στις οποίες συμμετέχει είναι μόνο και μόνο για να αποκτήσει νομιμοποίηση από τους πολίτες η διαδικασία ή επειδή είναι νομική υποχρέωση, και όχι για οποιονδήποτε πιο ουσιαστικό λόγο. Τέλος, παρατηρείται πολλές φορές πως η εταιρεία αποχωρεί από τη επένδυση όταν αυτή κρίνεται οικονομικά μη βιώσιμη. Αυτό αφήνει πίσω του ανολοκλήρωτες υποδομές, χρέη στον Δ.Ν.Τ. και την Παγκόσμια Τράπεζα, και σε κάποιες περιπτώσεις σύρει την χώρα σε δικαστική διαμάχη.

Η Διεθνής Βοήθεια

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί η φύση της παροχής διεθνούς οικονομικής βοήθειας σε αναπτυσσόμενες χώρες. Υπάρχει και διεθνές πρόγραμμα που στηρίζεται και προωθείται σε επίπεδο διεθνών οργανισμών, για παροχή οικονομικής ενίσχυσης με τη μορφή του δανεισμού από την Παγκόσμια Τράπεζα. Όμως αν ψάξει κανείς την διεθνή αρθρογραφία θα διαπιστώσει ότι στην ουσία είναι βοήθεια υπό όρους, διότι δεν δανειοδοτούνται αναπτυσσόμενες υπερχρεωμένες χώρες αν δεν έχουν σαν σχέδιο την ιδιωτικοποίηση (υπενθυμίζεται η πεποίθηση ότι ο ιδιωτικός φορέας μπορεί καλύτερα). Επιπλέον, το παραπάνω γεγονός πρέπει να συνδυαστεί με το γεγονός ότι οι εταιρείες που είναι κυρίαρχες στον τομέα των υποδομών του νερού είναι από λίγες χώρες που έχουν ηγετικό ρόλο στο παγκόσμιο στερέωμα (SUEZ, Veolia-Γαλλία, RWE-Γερμανία, Bechtel-ΗΠΑ, ABENGOA Ισπανία).

Ας ξαναδούμε λοιπόν τα παραπάνω πιο συγκεκριμένα με ένα υποθετικό παράδειγμα: Μία αναπτυσσόμενη χώρα θέλει να πάρει δάνειο από την Παγκόσμια Τράπεζα, την λεγόμενη και «αναπτυξιακή βοήθεια», για να κατασκευάσει τις βασικές της υποδομές. Η Παγκόσμια Τράπεζα όμως για να διασφαλίσει ότι τα κονδύλια θα αξιοποιηθούν βέλτιστα, υποχρεώνει το κράτος να επιλέξει την ιδιωτικοποίηση διότι για αυτήν, μόνο ο ιδιωτικός τομέας εγγυάται την άρτια λειτουργία και την κατασκευή ενός τέτοιου έργου. Πρόκειται όμως για ένα τεράστιο έργο, το οποίο ενδιαφέρεται να το αναλάβει μία γαλλική πολυεθνική εταιρεία που δραστηριοποιείται σε αυτόν τον τομέα. Η γαλλική πλευρά έχει μέσα πίεσης στην Παγκόσμια Τράπεζα και μπορεί να επηρεάσει το πού και το εάν θα δοθεί το δάνειο. Κάποιος συνομωσιολόγος θα μπορούσε να κάνει πολλά σενάρια με αυτά τα δεδομένα.

Η Διεθνής «Δικαιοσύνη»

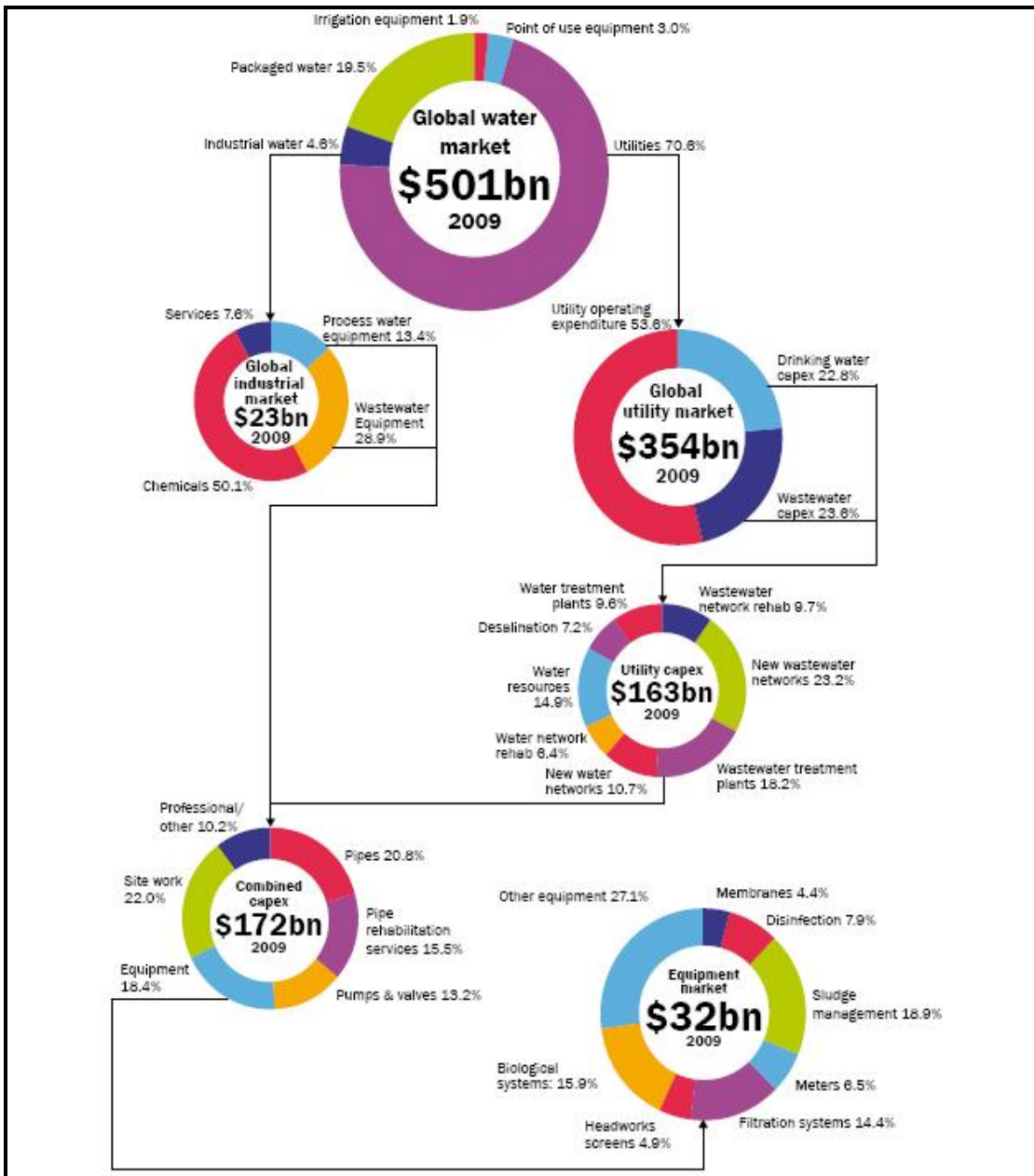
Όμως γεννάται μία απορία: εάν μία πολυεθνική εταιρεία που συμμετέχει σε μία Σ.Δ.Ι.Τ. δεν τηρήσει τους όρους της συμφωνίας, μπορεί να αποδοθεί δικαιοσύνη στον θιγόμενο; Αξίζει κανείς σε αυτό το σημείο να δει την λειτουργία της δικαιοσύνης με την περίπτωση της Τανζανίας. Επιλέγεται μία εταιρεία με τους ευνοϊκότερους όρους (10ετές συμβόλαιο

με 6 πρώτα χρόνια απαλλαγμένη από φόρους), δεν τηρεί την συμφωνία με το κράτος, εκδιώκεται από την χώρα, προσφεύγει στο δικαστήριο, όπου τελικά «δικαιώνεται» η εταιρεία. Τελικό όμως αποτέλεσμα ήταν ότι η κυβέρνηση αποπληρώνει ακόμα το δάνειο (όπως και στην Βολιβία σε παρόμοια περίπτωση) και ο λαός τους δεν είδε καμία ουσιαστική βελτίωση. Τα 2/3 των υποθέσεων που καταλήγουν στο δικαστήριο και εμπλέκουν αναπτυσσόμενες χώρες και εταιρείες που ανήκουν σε χώρες των G8, τελεσιδικούν υπέρ των εταιρειών σύμφωνα με την βρετανική Guardian.

Συμπερασματικά λοιπόν, βλέπει κανείς ένα σύστημα συνέχειας της αποικιοκρατίας των ισχυρών με οικονομικούς όρους: Μία αναπτυσσόμενη χώρα για να λάβει την αναπτυξιακή βοήθεια της με μορφή ενός ακόμη δανείου, δεν έχει εναλλακτική επιλογή παρά να ιδιωτικοποιήσει τις δομικές αγορές της όπως αυτή του νερού. Επιπλέον όμως, εάν μία εταιρεία δεν τηρήσει την συμφωνία με την χώρα, η χώρα δεν έχει πολλές ελπίδες στην απονομή δικαιοσύνης αφού κατά πάσα πιθανότητα η απόφαση θα είναι υπέρ της εταιρείας. Όμως έχει άλλη επιλογή μία φτωχή χώρα; Ο χρόνος κυλά και ο λαός της πεθαίνει είτε από λειψυδρία, είτε από ασθένειες που σχετίζονται με την κατανάλωση μολυσμένου νερού.

1.7. Η Αγορά του νερού και οι «μεγάλοι παίκτες»

Η αγορά του νερού είναι πλέον εδραιωμένη με προοπτική για το μέλλον. Μόνο το 2009 στην ευρύτερη παγκόσμια αγορά του νερού έχουν δαπανηθεί 501 δις \$, με το κυριότερο μέρος (354 δις \$) να έχουν δαπανηθεί στις εγκαταστάσεις για ύδρευση και αποχέτευση, ενώ μόνο η αγορά του εμπορευμένου νερού αντιστοιχεί σε 97,6 δις \$ (Global Water Intelligence, 2009).

Σχέδιο 1.7 Σύνθεση του κύκλου εργασιών της Παγκόσμιας Αγοράς του νερού το 2009

Εκτιμάται ότι το 1999, περίπου 5% του παγκοσμίου πληθυσμού εξυπηρετούνταν από τον ιδιωτικό τομέα. Το ποσοστό έφτασε το 2006 στο 11%, πράγμα που αντιστοιχεί σε 707 εκ ανθρώπους. Οι προβλέψεις των ειδικών για τη συμμετοχή του Ιδιωτικού τομέα στην ύδρευση, δείχνουν πως το 2015 θα εξυπηρετούνται 1,148 δις άνθρωποι από ιδιωτικές εταιρείες, που σημαίνει το 16% του τότε παγκοσμίου πληθυσμού (Pinsent Masons, 2007).

Οι ηγετικές εταιρείες στον τομέα είναι πέντε πολυεθνικές με βάση την Ευρώπη:

1. SUEZ (Lyonnaise des Eaux) με βάση τη Γαλλία
2. SAUR (Société d'Aménagement Urbain et Rural) με βάση τη Γαλλία
3. VEOLIA ENVIRONNEMENT (Compagnie Générale des Eaux, Vivendi) με βάση τη Γαλλία
4. RWE με βάση τη Γερμανία
5. AGBAR (Sociedad General de Aguas de Barcelona SA) με βάση την Ισπανία της οποίας το 24% κατέχει η Suez μέσω μίας κοινοπραξίας

Όπως φαίνεται και από τον παρακάτω πίνακα, οι 5 αυτές εταιρείες κατείχαν το 2001 το 71% της αγοράς του νερού παγκοσμίως, ενώ το 2007 το αντίστοιχο μερίδιο έπεσε στο 45%.

Πίνακας 1.7. Εξυπηρετούμενος Πληθυσμός ανά εταιρεία (εκατομμύρια κατοίκων)

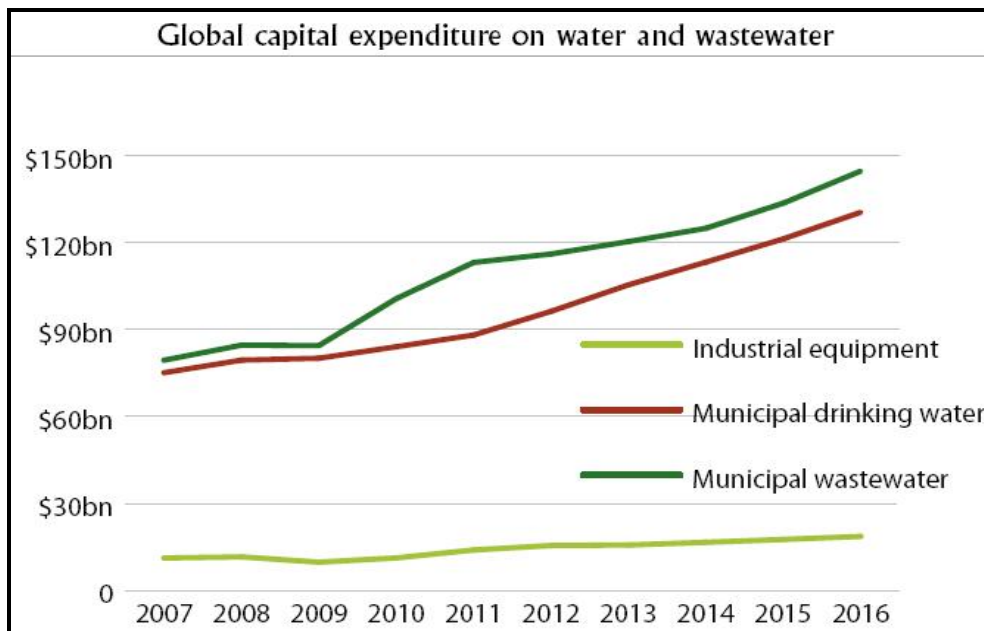
	1999	2001	2003	2004	2005	2006	2007
Suez	81.7	94.7	104.2	102.4	104.5	98.2	100.4
Veolia	74.8	95.2	104.5	108.2	117.5	115.0	133.9
SAUR	27.6	30.4	34.0	33.5	13.7	13.6	13.6
Agbar	31.2	35.3	35.2	35.2	34.9	26.0	22.1
RWE	23.7	56.5	70.1	69.5	67.2	42.7	35.7
Total	239.0	312.1	348.0	348.8	337.8	295.5	305.7
Global	350.0	430.0	490.0	545.0	565.0	632.0	681.0
% by above	68%	73%	71%	64%	60%	47%	45%

Πηγή: Pinsent Masons 2007

Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με στοιχεία της ίδιας της Παγκόσμιας Τράπεζας το 32% των συμβολαίων για ύδρευση (σε όρους συνόλου επενδύσεων) μέσα στο 2006, είτε ακυρώθηκε, είτε είχε προβλήματα. Αυτό το νούμερο είναι μακριά από το να μπορεί

να τεθεί σε σύγκριση με το 4-11% των αντίστοιχων βιομηχανιών δικτύου, δηλαδή τους τομείς των τηλεπικοινωνιών, της ενέργειας και των μεταφορών. Το ποσοστό αυτό θεωρείται μία βελτίωση σε σχέση με το 36% του προηγούμενου έτους.

Όμως, η αγορά του νερού στο σύνολο της εξακολουθεί να έχει ανοδικές τάσεις και οι προβλέψεις για τα κεφάλαια που θα τοποθετηθούν στον τομέα της ύδρευσης και αποχέτευσης δείχνουν αύξηση των δαπανών (βλ. παρακάτω)

Σχέδιο 1.8. Δαπάνες στον τομέα της ύδρευσης και της αποχέτευσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.Οι Συμπράξεις Δημόσιου Ιδιωτικού Τομέα

2.1. Κατηγοριοποιήσεις των Συμπράξεων Δημόσιου Ιδιωτικού Τομέα

Όπως είδαμε, στο πλαίσιο δράσεων που προτείνει ο ΟΗΕ τίθεται ως προτεραιότητα η βελτίωση της παροχής υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης με εθνικές στρατηγικές αναπτυξιακές πολιτικές (Plan of Implementation of the World Summit on Sustainable Development άρθρα 7,8). Προτείνονται και δράσεις προς την κατεύθυνση αυτή, όπως:

1. Ανάπτυξη και εφαρμογή αποδοτικών συστημάτων αποχέτευσης στα νοικοκυριά
2. Βελτίωση Αποχέτευσης σε Δημόσια Κτίρια ειδικά στα σχολεία
3. Προαγωγή πρακτικών ασφαλούς υγιεινής
4. Προαγωγή της Εκπαίδευσης, ειδικά στα παιδιά
5. Προαγωγή τεχνολογιών και πρακτικών αποδεκτών οικονομικά και κοινωνικά
6. Ανάπτυξη Καινοτόμων τακτικών χρηματοδότησης και μηχανισμών για σχηματισμό συμπράξεων
7. Ενσωμάτωση της βελτίωσης της αποχέτευσης στα Στρατηγικά Σχέδια Διαχείρισης Υδάτινων Πόρων

Όταν το κείμενο του Διεθνούς Οργανισμού μιλά για «ανάπτυξη καινοτόμων τακτικών χρηματοδότησης και μηχανισμό για σχηματισμό συμπράξεων», στην ουσία προωθεί ως λύση για τα προβλήματα της ύδρευσης και αποχέτευσης, τη δημιουργία Συμπράξεων Δημόσιου Ιδιωτικού Τομέα. Βλέπουμε λοιπόν σε πολλαπλό επίπεδο (Παγκόσμια Τράπεζα, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ΟΗΕ) να προωθείται η πιο ενεργή συνεργασία της Αγοράς με το Δημόσιο ως λύση στα προβλήματα που σχετίζονται με την ύδρευση και την αποχέτευση.

Είναι πολύ δύσκολο να επιχειρήσει κανείς να ορίσει επακριβώς τι είναι οι ΣΔΙΤ, περιορίζοντας τες με κάποια σαφή επεξηγηματικά όρια. Είναι ενδεικτικό το ότι σε κοινοτικό επίπεδο δεν υπάρχει ένας ενιαίος ορισμός., ενώ επίσης δεν υπάρχει μία σαφής

και γενικώς χρησιμοποιούμενη κατηγοριοποίηση των ΣΔΙΤ σε είδη. Αντίθετα, ανάλογα με την προσέγγιση, γίνεται και ο διαχωρισμός.

«Δεν υπάρχει σε κοινοτικό επίπεδο ενιαίος ορισμός για τις ΣΔΙΤ. Ο όρος αυτός αναφέρεται γενικά σε μορφές συνεργασίας των δημοσίων αρχών με τον κόσμο των επιχειρήσεων που αποσκοπούν στην εξασφάλιση της χρηματοδότησης, στην κατασκευή, την ανακαίνιση, τη διαχείριση ή τη συντήρηση μιας υποδομής ή στην διαρκή παροχή μιας υπηρεσίας» (Πράσινη Βίβλος, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2004)

Η Πράσινη Βίβλος ξεχωρίζει τις ΣΔΙΤ σε καθαρά συμβατικού τύπου και σε θεσμοθετημένου τύπου, με βάση τον τελικό στόχο του εν λόγω κειμένου, που είναι να δημιουργηθεί ένα σταθερό πλαίσιο και σημείο αναφοράς για τις ΣΔΙΤ σε επίπεδο νομικών εγγράφων και διαδικασιών:

- **ΣΔΙΤ καθαρά συμβατικού τύπου**, στις οποίες η σύμπραξη μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα βασίζεται σε αποκλειστικά συμβατικούς δεσμούς
- **ΣΔΙΤ θεσμοθετημένου τύπου**, στις οποίες υπάρχει συνεργασία μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα στο πλαίσιο ενός άλλου φορέα.

Ο όρος ΣΔΙΤ καθαρά συμβατικού τύπου αναφέρεται στις συμπράξεις που βασίζονται σε αποκλειστικά συμβατικούς δεσμούς μεταξύ των διαφόρων παραγόντων. Καλύπτει τις διάφορες ρυθμίσεις με τις οποίες ανατίθενται ένα ή περισσότερα καθήκοντα μικρότερης ή μεγαλύτερης σπουδαιότητας στον εταίρο του ιδιωτικού τομέα, καθήκοντα στα οποία είναι δυνατόν να περιλαμβάνονται σχεδιασμός, η χρηματοδότηση, η υλοποίηση, η ανακαίνιση ή η εκμετάλλευση ενός έργου ή μιας υπηρεσίας.

Στο πλαίσιο αυτό, ένα από τα πιο γνωστά μοντέλα, το οποίο συχνά ονομάζεται "μοντέλο παραχώρησης", χαρακτηρίζεται από την άμεση σχέση που υπάρχει μεταξύ του εταίρου του ιδιωτικού τομέα και του τελικού χρήστη: ο εταίρος του ιδιωτικού τομέα παρέχει μια υπηρεσία στο κοινό "στη θέση του" αλλά και υπό τον έλεγχο του εταίρου του δημοσίου τομέα.

Ο όρος ΣΔΙΤ θεσμοθετημένου τύπου συνεπάγεται τη δημιουργία ενός φορέα ο οποίος ελέγχεται από κοινού από τον εταίρο του δημόσιου τομέα και από τον εταίρο του ιδιωτικού τομέα. Η σύσταση μιας ΣΔΙΤ θεσμοθετημένου τύπου μπορεί επίσης να γίνει με

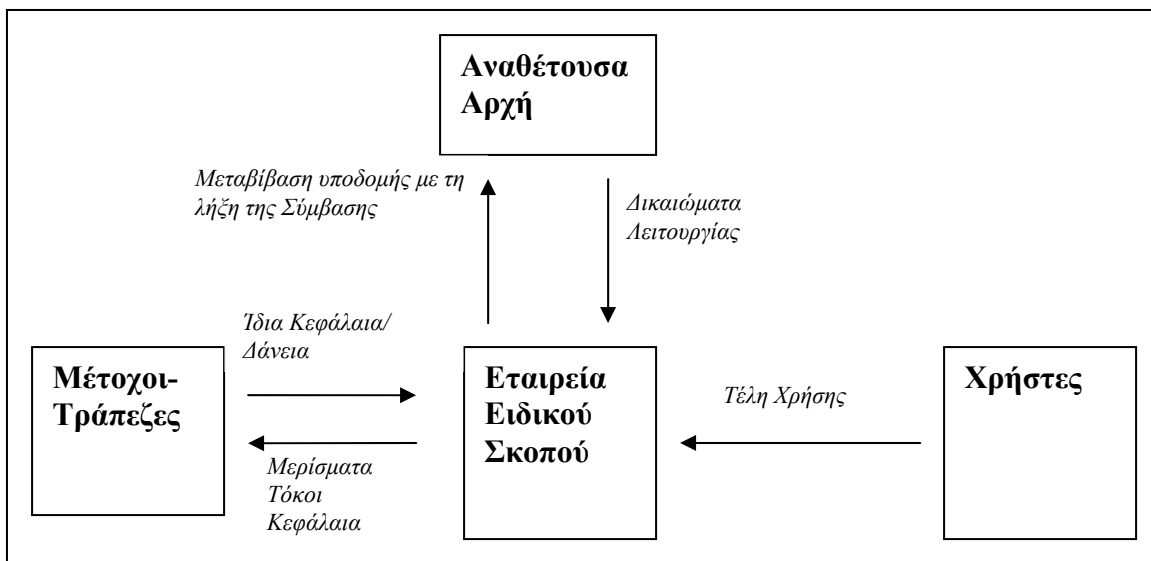
την τροποποίηση της μετοχικής σύνθεσης ενός δημόσιου φορέα (Πράσινη Βίβλος, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2004).

Από την άλλη μεριά, μία άλλη διάκριση των ΣΔΙΤ γίνεται με βάση το ανταποδοτικό όφελος για τον ιδιωτικό εταίρο, το οποίο στην ουσία είναι η μέθοδο της αποπληρωμής της επένδυσης. Οι ΣΔΙΤ λοιπόν χωρίζονται έχοντας σαν κριτήριο το ανταποδοτικό όφελος, σε δύο γενικές κατηγορίες:

- **Ανταποδοτικά Έργα ΣΔΙΤ** στα οποία ο Ιδιωτικός Εταίρος αποπληρώνει την επένδυση του κυρίως εισπράττοντας τέλη από τους χρήστες.
- **Μη-Ανταποδοτικά Έργα ΣΔΙΤ** στα οποία ο Ιδιωτικός Εταίρος αποπληρώνει την επένδυση του κυρίως απευθείας από το Δημόσιο.

Ανταποδοτικά Έργα ΣΔΙΤ είναι αυτά στα οποία ο συμβαλλόμενος Ιδιωτικός Φορέας αναλαμβάνει την εκμετάλλευσή τους πέραν από τη χρηματοδότηση, το σχεδιασμό, την κατασκευή και τη συντήρηση. Μέσω της είσπραξης τελών για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα από τους τελικούς χρήστες για τη χρήση του έργου ή της υπηρεσίας, ο Ιδιώτης αποπληρώνει την αρχική χρηματοδότηση και εξασφαλίζει και εύλογο κέρδος. Το ύψος των τελών, ο τρόπος είσπραξης και τα παρεμφερή θέματα, προσδιορίζονται με ακρίβεια στη Σύμβαση Σύμπραξης που συνάπτεται μεταξύ του Ιδιωτικού και του Δημοσίου Τομέα.

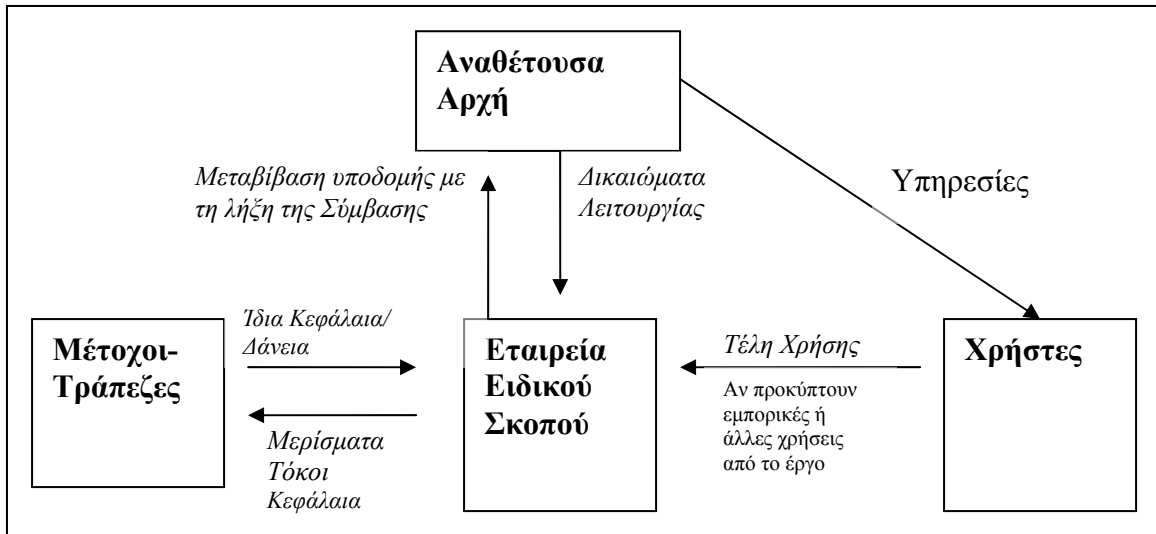
Στις περιπτώσεις των ανταποδοτικών έργων ΣΔΙΤ, οι συμβαλλόμενοι φορείς του Ιδιωτικού τομέα αναλαμβάνουν εκτός από τους «κλασσικούς κινδύνους» της χρηματοδότησης και της κατασκευής, τον κίνδυνο της ζήτησης, δηλαδή, το ενδεχόμενο να μην επιτευχθεί η αναμενόμενη χρήση του έργου για κάποιο λόγο που δεν είχε προβλεφθεί αρχικά. Σε μερικές περιπτώσεις βέβαια, αν το έργο δεν είναι αποδοτικό, η βιωσιμότητα της επένδυσης μπορεί να υποστηριχθεί με συμβολή του δημοσίου κατά την περίοδο της λειτουργίας. Έργα που ανήκουν στην κατηγορία των ανταποδοτικών ΣΔΙΤ είναι τα συγκοινωνιακά έργα, όπως λιμάνια, αεροδρόμια, σιδηρόδρομοι μετρό κλπ, τα περιβαλλοντικά έργα, όπως ύδρευση, αποχέτευση, διαχείριση αποβλήτων, τα ενεργειακά έργα, τα έργα τουριστικής υποδομής και θεματικά πάρκα.

Σχέδιο 2.1. Ανταποδοτικά Έργα ΣΔΙΤ (Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, 2006)

Μη-Ανταποδοτικά Έργα ΣΔΙΤ, είναι αυτά τα έργα στα οποία δεν υπάρχει το στοιχείο της εκμετάλλευσης από για τους ιδιωτικούς φορείς, έτσι στην ουσία το ανταποδοτικό όφελος δεν προέρχεται από τους χρήστες, αλλά απευθείας από το ίδιο το Δημόσιο. Πρόκειται για κοινωνικού χαρακτήρα υποδομές και υπηρεσίες, τις οποίες λειτουργεί το κράτος και παρέχεται δωρεάν στους πολίτες. Σε αυτού του είδους τα έργα οι συμβαλλόμενοι στην Σύμπραξη από τον Ιδιωτικό Τομέα (δηλαδή η Εταιρεία Ειδικού Σκοπού) αναλαμβάνουν τους κινδύνους που έχουν να κάνουν με την χρηματοδότηση και την κατασκευή, τη διαχείριση και τη συντήρηση της υποδομής. Οι τμηματικές καταβολές του δημοσίου ονομάζονται πληρωμές διαθεσιμότητας (availability payments), διότι λάβει τις πληρωμές στο ακέραιο, ο Ιδιώτης πρέπει να έχει εξασφαλίσει την λειτουργία της εγκατάστασης που ανέλαβε στο συμφωνηθέν επίπεδο. Ειδάλλως έχει προβλεφθεί κάποια χρηματική ποινή σε μορφή μείωσης ή και εξ ολοκλήρου αναστολής της πληρωμής, ανάλογα με την παράβαση και του τί προβλέπεται στους όρους της αρχικής συμφωνίας. Μετά το πέρας της συμβατικής περιόδου η εγκατάσταση περιέρχεται στον έλεγχο του δημοσίου.

Έργα που ανήκουν σε αυτή την κατηγορία των μη ανταποδοτικών έργων ΣΔΙΤ είναι συνήθως έργα όπως νοσοκομεία, κτίρια δημοσίων υπηρεσιών συγκοινωνιακά έργα με χαμηλή ζήτηση όπως για παράδειγμα επαρχιακοί δρόμοι με χαμηλή ζήτηση, δημόσιες συγκοινωνίες και άλλα.

Σχέδιο 2.2. Μη ανταποδοτικά έργα ΣΔΙΤ

Τέλος, οι ΣΔΙΤ μπορούν να χωριστούν και με βάση τα χαρακτηριστικά της συμφωνίας που υπογράφεται και τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από τους τιθέμενους όρους που έχουν να κάνουν με

- τον τρόπο απόδοσης της επένδυσης
- την κυριότητα των παγίων στοιχείων
- την ανάληψη κινδύνων
- την διάρκεια του συμβολαίου
- την ευθύνη για διενέργεια επενδύσεων

Συμφωνία Κατασκευής/Λειτουργίας/Μεταβίβασης (Build Operate Transfer-BOT)

Ο Ιδιώτης εταίρος κατασκευάζει υποδομές με τις προδιαγραφές που έχει καθορίσει ο Δημόσιος Τομέας, διαχειρίζεται τις υποδομές για ένα προκαθορισμένο διάστημα και μετά το πέρας αυτού, ο Δημόσιος Τομέας παίρνει την κυριότητα των υποδομών. Τις περισσότερες φορές ο ιδιωτικός τομέας είναι αυτός που χρηματοδοτεί την επένδυση, οπότε και το χρονικό διάστημα που τη διαχειρίζεται και καρπώνεται τα έσοδα πρέπει να είναι αρκετό για να καλύψει το ύψος της επένδυσης συν το ανάλογο προσδοκώμενο κέρδος. Στο τέλος της περιόδου ο δημόσιος τομέας μπορεί να αναλάβει την κυριότητα των υποδομών.

Συμφωνία Παραχώρησης (concession agreement)

Πρόκειται για δικαίωμα χρήσης (και όχι ιδιοκτησίας), που παραχωρείται από το δημόσιο σε έναν ιδιωτικό φορέα. Συνήθως διευκρινίζονται συγκεκριμένοι κανόνες κάτω από τους οποίους η εταιρεία μπορεί να λειτουργήσει (στο τοπικό επίπεδο αρμοδιότητας του δημοσίου). Ένα συμβόλαιο παραχώρησης τις πιο πολλές φορές δίνει την δυνατότητα στον ιδιωτικό εταίρο να χρηματοδοτήσει, να κατασκευάσει, να βελτιώσει και να διαχειριστεί μία υποδομή παροχής υπηρεσιών που παράγει εισόδημα, για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Το αντάλλαγμα για τον ιδιωτικό φορέα, είναι τα έσοδα που προκύπτουν από την λειτουργία της εγκατάστασης. Οι συμβάσεις παραχώρησης έχουν χρονική διάρκεια συνήθως 10-30 χρόνια.

Συμβόλαια Παροχής Υπηρεσιών (Contract Services)

α) Λειτουργία και Συντήρηση (Operation and Maintenance) Ένας δημόσιος φορέας συνάπτει συμβόλαιο με έναν ιδιωτικό φορέα για την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών. Ο ιδιωτικός τομέας έχει την ευθύνη της λειτουργίας και της συντήρησης, αλλά η κυριότητα και η συνολική διαχείριση ανήκει στο δημόσιο τομέα.

β) Λειτουργία Συντήρηση και Διαχείριση (Operation, Maintenance and Management) Στην ουσία είναι η ίδια μορφή με μία όμως βασική διαφορά: ο Ιδιωτικός εταίρος λειτουργεί, συντηρεί και διαχειρίζεται την εγκατάσταση, αλλά έχει το δικαίωμα να επενδύσει δικά του κεφάλαια στις εγκαταστάσεις. Κάθε ιδιωτική επένδυση είναι υπολογισμένη σε σχέση πάντα με τη συμβολή της στην αποδοτικότητα και την εξοικονόμηση πόρων προβλεπόμενη σε όλη τη διάρκεια του συμβολαίου. Γενικά, όσο μεγαλύτερη είναι η διάρκεια του συμβολαίου, τόσο πιο μεγάλη πιθανότητα για ιδιωτικές επενδύσεις, καθώς υπάρχει περισσότερος χρόνος για να υπάρξει απόσβεση της επένδυσης και κέρδος. Αυτός ο τύπος συμβολαίου είναι συχνός για παροχή υπηρεσιών αποχέτευσης.

Εκμίσθωση- Εξαγορά (Lease - Purchase)

Μία σύμπραξη τέτοιου τύπου είναι ένα συμβόλαιο εξαγοράς με δόσεις πληρωμών. Ο ιδιωτικός εταίρος, χρηματοδοτεί και κτίζει μία νέα εγκατάσταση, την οποία μετά εκμισθώνει σε έναν δημόσιο φορέα. Ο δημόσιος φορέας δίνει προσυμφωνημένες δόσεις

εκμίσθωσης στον ιδιωτικό φορέα. Ο δημόσιος φορέας σταδιακά και αφού πληρώνει τις δόσεις, αποκτά αυξανόμενη κυριότητα. Στο τέλος της διάρκειας της συμφωνίας ο δημόσιος φορέας έχει την κυριότητα της εγκατάστασης, ή την εξαγοράζει καταβάλλοντας το υπόλοιπο ποσό. Με αυτού του είδους την συμφωνία, επιτρέπεται αφού έχει ορισθεί προηγουμένως, η λειτουργία της εγκατάστασης υπό τον Ιδιωτικό ή τον δημόσιο φορέα κατά τη διάρκεια του συμβολαίου.

Εταιρεία Ειδικού Σκοπού (Κοινοπραξία) Special Purpose Vehicle -Joint Venture

Εταιρεία που προκύπτει από την κοινοπραξία του δημοσίου και ενός ή περισσοτέρων ιδιωτικών φορέων. Δημιουργείται με στόχο τον ίδιο τον σκοπό για τον οποίο γίνεται η ΣΔΙΤ. Μέσω της ΕΕΣ δίνεται η δυνατότητα για προστασία των φορέων που συμπράττουν από χρηματοοικονομικούς κινδύνους, για χρηματοδότηση ενός έργου μεγάλης κλίμακας και άλλων. Στην περίπτωση αυτή, ο δημόσιος φορέας επιλέγει τον ανάδοχο, ενώ μπορεί να ορίσει τους όρους της συμφωνίας και την κυριότητα του κάθε εταίρου χωρίς να περιορίζεται από το ποσοστό κεφαλαίου που έχει συνεισφέρει.

Γενικώς, ανεξαρτήτου κατηγορίας που μπορούν να ανήκουν οι ΣΔΙΤ δεν αποτελούν διαφορετικούς τρόπους κατασκευής και αδειοδότησης, αλλά περισσότερο είναι εναλλακτικοί τρόποι χρηματοδότησης. Με τις ΣΔΙΤ επιχειρείται η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην υλοποίηση έργων ή στην παροχή υπηρεσιών αξιοποιώντας έτσι την τεχνογνωσία και το ανθρώπινο δυναμικό που διαθέτει, των ικανοτήτων του να λειτουργεί αποδοτικά και να έχει καινοτόμες ιδέες, φέρνοντας έτσι εις πέρας σύνθετα και μεγάλα έργα. Ο Δημόσιος Τομέας από την άλλη, έχοντας απεμπλακεί από το κομμάτι της κατασκευής και της διαχείρισης, θέτει τους κανόνες και τις προδιαγραφές των έργων, ενώ εποπτεύει την κατασκευή τους και αποπληρώνει τους ιδιώτες.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, σε μία ΣΔΙΤ, οι ρόλοι του Δημοσίου και του Ιδιωτικού Τομέα είναι μοιρασμένοι και σαφώς ορισμένοι. Ο Δημόσιος Τομέας αναλαμβάνει τον καθορισμό του γενικού σχεδίου και των απαιτήσεων, την αξιολόγηση της πρότασης του ιδιωτικού τομέα, την υποστήριξη της εκτέλεσης του έργου, την επίβλεψη της υλοποίησης και της τήρησης συμβατικών υποχρεώσεων του ιδιώτη. Ο Ιδιωτικός Τομέας από τη μεριά του αναλαμβάνει, την εκπόνηση των μελετών σύμφωνα με το γενικό σχέδιο, την

κατασκευή του έργου, την εξασφάλιση της απαιτούμενης χρηματοδότησης, τη διαχείριση και λειτουργία ή τη συντήρηση ανάλογα με το είδος της σύμβασης, και τέλος την επιστροφή του έργου στο Δημόσιο του έργου μετά τη λήξη της σύμβασης.

Πίνακας 2.1. Διακριτοί ρόλοι του Δημόσιου και του Ιδιωτικού Τομέα

Ο ρόλος του Δημόσιου Τομέα		Ο ρόλος του Ιδιωτικού Τομέα	
Κατάρτιση Προδιαγραφών	Αξιολόγηση	Μελέτη	Κατασκευή
Έγκριση	Υποστήριξη- Παρακολούθηση	Χρηματοδότηση	Συντήρηση ή και Λειτουργία

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, 2006

Η επιτυχία μίας Σ.Δ.Ι.Τ. εξαρτάται από την σωστή λειτουργία όλων των εμπλεκόμενων φορέων ξεχωριστά, αλλά σε πολύ μεγάλο βαθμό από την αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ τους.

Η έννοια των ΣΔΙΤ, όπως είναι φυσικό, έχει συγκεντρώσει ένθερμους υποστηρικτές και επικριτές. Η αλήθεια είναι πως μπορούν να βρεθούν περιπτώσεις στη βιβλιογραφία με καλές πρακτικές ΣΔΙΤ, οι οποίες είχαν μεγάλη επιτυχία και πλεονεκτήματα για τους χρήστες. Όμως μπορούν να βρεθούν και αρκετές κακές πρακτικές οι χειρότερες των οποίων είχαν φοβερές επιπτώσεις για τους πολίτες. Στον πίνακα που ακολουθεί αναφέρονται τα βασικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των ΣΔΙΤ απαντώνται κατά κόρον στην βιβλιογραφία.

Πίνακας 2.2. Πλεονεκτήματα – μειονεκτήματα θεσμού ΣΔΙΤ

Πλεονεκτήματα εφαρμογής των ΣΔΙΤ	Μειονεκτήματα εφαρμογής των ΣΔΙΤ
<p>Δυνατότητα χρηματοδότησης Δημοσίων έργων με ιδιωτικά κεφαλαία</p> <p>Ταχύτερη υλοποίηση των υποδομών</p> <p>Ποιοτικότερες υποδομές με μεγαλύτερη λειτουργικότητα σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους</p> <p>Αποδοτικότερη και οικονομικότερη συντήρηση</p> <p>Μείωση του κόστους Κατασκευής και Διαχείρισης των έργων</p> <p>Χρήση Ιδιωτικών μέσων σε τομείς που το Δημόσιο αδυνατεί: τεχνογνωσία εφαρμογή σύγχρονων τεχνικοοικονομικών μεθόδων</p> <p>Οικονομικότερη κατασκευή για το Δημόσιο.</p> <p>τμηματικού καταμερισμού του κόστους κατασκευής των υποδομών σε μελλοντικούς προϋπολογισμούς του Δημόσιου Φορέα.</p> <p>Βελτίωση του επενδυτικού κλίματος</p> <p>Ευελξία και σαφήνεια νομικού πλαισίου (Σύμβαση εξειδικευμένη κατά έργο)</p>	<p>Μετατροπή Κατεξοχών Δημοσίων Αγαθών σε Ιδιωτικά</p> <p>Επιβολή αντιτίμου-πολλές φορές απαγορευτικού για ασθενέστερες οικονομικά κοινωνικές ομάδες.</p> <p>Μη εξυπηρέτηση του Δημοσίου Συμφέροντος.</p> <p>Σύμβαση με όρους και διαδικασίες που δεν διασφαλίζουν το δημόσιο συμφέρον αλλά την αύξηση του κέρδους του Ιδιώτη.</p> <p>Μονοπωλιακές συμπεριφορές</p> <p>Δυνατότητα του Ιδιωτικού Φορέα να αυξάνει την τιμή κατά το δοκούν</p> <p>Υποκατάσταση και ιδιωτικοποίηση Προγράμματος Δημ. Επενδύσεων.</p> <p>Αλλοίωση Προϋπολογισμού μέσω μετάθεσης τρεχουσών δαπανών.</p> <p>Παράδοση Δημοσίων Υπηρεσιών στην εκμετάλλευση τους από ιδιωτικά κερδοσκοπικά συμφέροντα.</p> <p>Διαχείριση και Διοίκηση των Υπηρεσιών από ιδιώτες</p> <p>Παραχώρηση ουσιαστών λειτουργιών</p> <p>Χειρότερης ποιότητας Υπηρεσίες -Η προσπάθεια της μείωσης του κόστους λειτουργίας ενός έργου, μπορεί να οδηγήσει σε υποβάθμιση της της παρεχόμενης ποιότητας.</p>

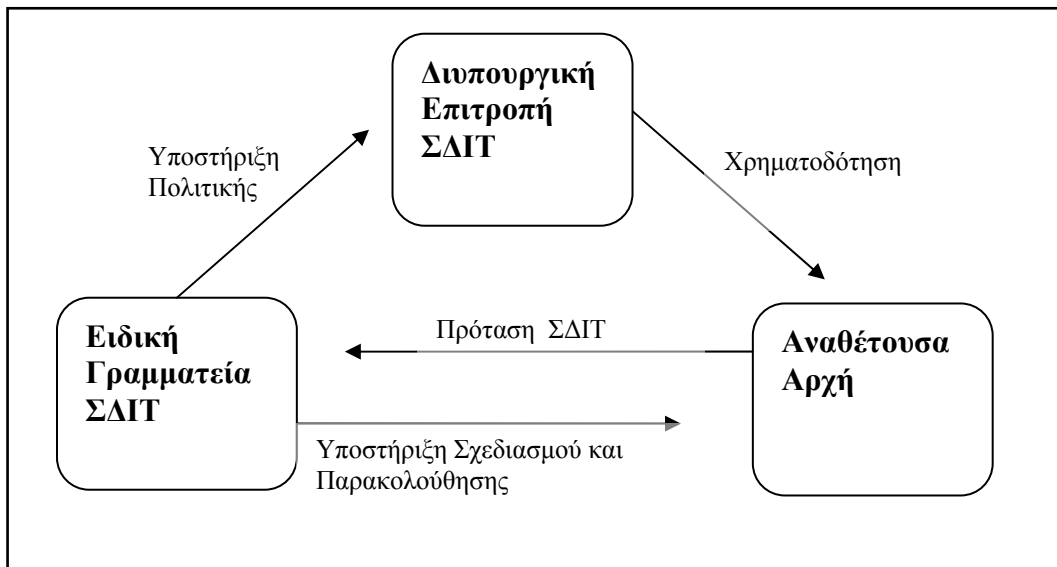
(Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, 2009)

2.2. Ελλάδα- Νομικό Πλαίσιο, Διαδικασίες, Όργανα

Η Ελλάδα δεν είχε ρυθμίσει νομοθετικά διαδικασίες συμπράξεων ιδιωτικών φορέων με το δημόσιο. Μάλιστα, σε μελέτη που ζητήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πολιτικών Ερευνών εκ μέρους ειδικής επιτροπής του Κοινοβουλίου χαρακτηρίζεται ως ενδιαφέρουσα περίπτωση, καθώς συνδυάζει την εμπειρία από έργα όπως αυτό του αεροδρομίου «Ελευθέριος Βενιζέλος», αθλητικών εγκαταστάσεων και δρόμων, με την παντελής έλλειψη εμπειρίας και ιδιωτικών πρωτοβουλιών σε άλλους τομείς (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο-Επιτροπή Εσωτερικής Αγοράς και Προστασίας Καταναλωτή, 22/2/2006).

Το νομικό πλαίσιο των Συμπράξεων Δημόσιου Ιδιωτικού Τομέα δημιουργείται στην Ελλάδα για πρώτη φορά το 2005 με το Νόμο 3389/2005 (ΦΕΚ Α' 232/22-9-2005) και έπειτα με την τελευταία τροποποίηση, το Νόμο 3483/2006, ΦΕΚ Α' 169/7.8.2006). Ο νόμος αυτός προσδιορίζει και κωδικοποιεί τις σχετικές έννοιες και τους φορείς που εμπλέκονται σε μια ΣΔΙΤ, ενώ δημιουργούνται και δύο αρμόδια όργανα, η Ειδική Γραμματεία ΣΔΙΤ και η Διυπουργική Επιτροπή ΣΔΙΤ. Ο νόμος αυτός στην ουσία έθεσε τις βάσεις για την σωστή πρακτική εφαρμογής των ΣΔΙΤ στην Ελλάδα και δημιουργεί κλίμα εμπιστοσύνης στην αγορά.

Σύμφωνα με τον νόμο 3389/2005, *«..ένα νομικό πρόσωπο του ιδιωτικού φορέα («Ιδιωτικός Φορέας») μπορεί να συνάψει σύμβαση ΣΔΙΤ με ένα «Δημόσιο Φορέα» (το Δημόσιο, ΟΤΑ, ΝΠΔΔ ή ανώνυμες εταιρίες που ανήκουν αποκλειστικά στους παραπάνω φορείς). Ο ιδιωτικός Φορέας συμβάλλεται μέσω μίας ανώνυμης «Εταιρείας Ειδικού Σκοπού» που συνίσταται αποκλειστικά για τους σκοπούς της Σύμπραξης. Με τη Σύμπραξη ο Ιδιωτικός Φορέας αναλαμβάνει, έναντι ανταλλάγματος που καταβάλλει είτε ο Δημόσιος Φορέας είτε οι τελικοί χρήστες, ουσιώδες μέρος των κινδύνων που συνδέονται με την εκτέλεση του έργου ή την παροχή των υπηρεσιών που συνιστούν το αντικείμενό της ».*

Σχέδιο 2.3. Όργανα και Διαδικασίες ΣΔΙΤ

Ο Νόμος 3389/2005 , από το πρώτο άρθρο προβαίνει σε επεξήγηση των φορέων που μπορούν δυνητικά να συνάψουν συμπράξεις, επεξηγώντας τους φορείς που θεωρούνται δημόσιος και ιδιωτικός τομέας.

Δημόσιος τομέας όπως αναφέρεται στον νόμο μπορεί να είναι:

- Δημόσιο
- Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ)
- Ανώνυμες Εταιρείες των οποίων το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου ανήκει στους ανωτέρω φορείς ή σε άλλες ανώνυμες εταιρείες που υπάγονται στην παρούσα περίπτωση.

Έτσι λοιπόν ο νομοθέτης, χωρίς να επικεντρώνεται σε απόπειρα ορισμού του τί είναι μία Σύμπραξη Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, αναφέρει πως:

«Οι Δημόσιοι Φορείς μπορούν σε τομείς της αρμοδιότητάς τους να συνάπτουν έγγραφες συμβάσεις συνεργασίας από επαχθή αίτια (Συμβάσεις Σύμπραξης) με νομικά πρόσωπα ιδιωτικού τομέα (Ιδιωτικοί Φορείς) για την εκτέλεση έργων ή και την παροχή

υπηρεσιών (Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα ή Συμπράξεις)» (Ν3385/2005, άρθρ1, παρ.1).

Παρακάτω, αναφέρονται συγκεκριμένα οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται σωρευτικά για να υπάγεται μία σύμπραξη στο Ν.3389/2005:

- (α) Οι ΣΔΙΤ πρέπει να έχουν ως αντικείμενο την εκτέλεση έργων ή και την παροχή υπηρεσιών που ανήκουν στην αρμοδιότητα των Δημόσιων Φορέων.
- (β) Οι Ιδιωτικοί Φορείς, αναλαμβάνουν ουσιώδες μέρος των κινδύνων που συνδέονται με τη χρηματοδότηση, την κατασκευή, τη διαθεσιμότητα ή τη ζήτηση του αντικειμένου της Σύμπραξης και των συναφών κινδύνων, έναντι ανταλλάγματος.
- (γ) Η χρηματοδότηση, εν όλο ή εν μέρει, της κατασκευής των έργων ή της παροχής των υπηρεσιών θα γίνει με κεφάλαια και πόρους που εξασφαλίζουν οι Ιδιωτικοί Φορείς.
- (δ) Το συνολικό συμβατικό προϋπολογιζόμενο κόστος της υλοποίησης του αντικειμένου της Σύμπραξης δεν πρέπει υπερβαίνει το ποσό των διακοσίων εκατομμυρίων ευρώ.

Επίσης, στο νόμο διευκρινίζεται ότι οι δραστηριότητες που κατά το Σύνταγμα ανήκουν αποκλειστικά στο Κράτος και ιδίως η εθνική άμυνα, η αστυνόμευση, η απονομή της δικαιοσύνης και η εκτέλεση των ποινών που επιβάλλονται από τα αρμόδια δικαστήρια, δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο ΣΔΙΤ. Επιπλέον, όπως προαναφέρθηκε, δημιουργούνται τα αρμόδια όργανα για τη διαδικασία σύναψης των Συμπράξεων, η Διυπουργική Επιτροπή ΣΔΙΤ, και η Ειδική Γραμματεία ΣΔΙΤ. Στο νόμο επεξηγούνται οι αρμοδιότητες της κάθε μίας.

Η Διυπουργική Επιτροπή Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (ΔΕΣΔΙΤ), αποτελείται από τους Υπουργούς Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, οι οποίοι συμμετέχουν ως τακτικά μέλη. Η λειτουργία της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. διέπεται από τις διατάξεις του ν.1558/1985 (ΦΕΚ 137 Α'). Ανάλογα με τους δημόσιους φορείς που προβλέπεται να συμμετάσχουν στη Σύμπραξη ή σε τυχόν παρεπόμενα σύμφωνα, συμμετέχουν στην επιτροπή ως έκτακτα μέλη και οι Υπουργοί από τα εποπτευόμενα Υπουργεία των φορέων αυτών. Ο Υπουργός Οικονομίας είναι αυτός που προεδρεύει της επιτροπής και εποπτεύει το έργο της. Οι σημαντικότερες αρμοδιότητές της ΔΕΣΔΙΤ είναι να αποφασίζει για το εάν θα υπαχθεί

ένα έργο στον Ν.3389 μετά από εισήγηση της ΕΓΣΔΙΤ, ενώ επιπλέον αποφασίζει την ένταξη του καταβλητέου συμβατικού ανταλλάγματος στους ιδιωτικούς φορείς, στο Δημόσιο Πρόγραμμα Επενδύσεων. Τέλος, αποφασίζει για τη συμμετοχή ή μη του Δημοσίου στη χρηματοδότηση της κατασκευής των έργων ή της παροχής των υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο της Σύμπραξης. Ουσιαστικά, η ΔΕΣΔΙΤ, εξειδικεύει την κυβερνητική πολιτική για την εκτέλεση έργων.

Η Ειδική Γραμματεία ΣΔΙΤ, έχει σημαντικές λειτουργίες, αφού επικουρεί τη ΔΕΣΔΙΤ και τους Δημόσιους Φορείς. Σε αυτήν υποβάλλονται οι αιτήσεις υπαγωγής έργων στο Ν.3389 από τους ενδιαφερόμενους Δημόσιους Φορείς. Εντοπίζει τα έργα και τις υπηρεσίες που μπορούν να υπαχθούν στις διατάξεις του νόμου αυτού και εν γένει προωθεί την εκτέλεση έργων ή της παροχής υπηρεσιών μέσω του θεσμού των συμπράξεων. Επίσης, η ΕΓΣΔΙΤ έχει επωμισθεί την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των έργων ΣΔΙΤ και ενημερώνει τακτικά την ΔΕΣΔΙΤ, ενώ συντάσσει και παρουσιάζει ετήσια έκθεση απολογισμού στη Βουλή. Ο Ειδικός Γραμματέας ΣΔΙΤ ορίζεται με κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών.

Για να υλοποιηθεί ένα έργο με σύναψη Σύμπραξης Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, πρέπει να ακολουθηθεί μία διαδικασία. Αρχικά ο ενδιαφερόμενος Δημόσιος Φορέας πρέπει να καταθέσει πρόταση στην ΕΓΣΔΙΤ, η οποία συνοδεύεται από κάποια στοιχεία που αποδεικνύουν την αναγκαιότητα και σκοπιμότητα της. Η πρόταση αυτή περιλαμβάνει διάφορα στοιχεία όπως χρονοδιάγραμμα, κόστη, προτεινόμενη μορφή σύμπραξης και άλλα. Η ΕΓΣΔΙΤ μελετά την πρόταση και αξιολογεί το κατά πόσο μπορεί να υπαχθεί στον Ν.3389. Αν η πρόταση κριθεί θετικά, η Ειδική Γραμματεία την συμπεριλαμβάνει στον «Κατάλογο των Προτεινόμενων Συμπράξεων» και καλεί τον δημόσιο φορέα να κάνει στην ΔΕΣΔΙΤ πλέον, αίτηση υπαγωγής της σύμπραξης στο Ν.3389/05. Μετά την έκδοση της απόφασης από τη ΔΕΣΔΙΤ, και εφόσον αυτή είναι θετική, η ΕΓΣΔΙΤ αναλαμβάνει το συντονισμό των διαδικασιών ανάθεσης για την επιλογή του Ιδιωτικού Φορέα που θα συμμετάσχει στη Σύμπραξη.

Στις διαδικασίες ανάθεσης και στον τρόπο λειτουργίας ως αναθέτουσα αρχή, εφαρμόζονται η γενικές αρχές της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας (ίση μεταχείριση, διαφάνεια, προστασία του δημόσιου συμφέροντος κ.α). Οι Διαδικασίες Ανάθεσης περιλαμβάνουν τη Διαδικασία Ανοικτού Τύπου, Κλειστού Τύπου, Ανταγωνιστικού Διαλόγου και Διαπραγμάτευσης:

Ανοικτού Τύπου «...οι διαδικασίες στο πλαίσιο των οποίων κάθε ενδιαφερόμενος Ιδιωτικός Φορέας μπορεί να υποβάλει Προσφορά εφόσον συγκεντρώνει τα προσόντα και τις ικανότητες που προβλέπει η Προκήρυξη»(N.3389/2005,αρθρ.8)

Κλειστού Τύπου «..οι διαδικασίες στις οποίες κάθε Ιδιωτικός Φορέας μπορεί να ζητήσει να συμμετάσχει, προσφορά όμως μπορούν να υποβάλουν από αυτούς εκείνοι μόνον οι Ιδιωτικοί Φορείς που έχουν προσκληθεί από την Αναθέτουσα Αρχή..» (N.3389/2005,αρθρ.8)

Διαδικασίες Ανταγωνιστικού Διαλόγου «..οι διαδικασίες στα πλαίσια των οποίων:
α)-κάθε Ιδιωτικός Φορέας μπορεί να ζητήσει να συμμετάσχει,
β)-η Αναθέτουσα Αρχή διεξάγει διάλογο με τους υποψηφίους που έχουν επιλεγεί, για να εντοπίσει τις προσφορότερες λύσεις για την ικανοποίηση των αναγκών της
γ)-οι υποψήφιοι καλούνται να υποβάλουν προσφορά με βάση τις λύσεις που κρίθηκαν προσφορότερες..» (N.3389/2005,άρθρο 8).

Επίσης: « ...η Διαδικασία Ανταγωνιστικού Διαλόγου δύναται να διεξαχθεί και σε διαδοχικές φάσεις, σε τρόπο ώστε να μειώνεται ο αριθμός των υπό εξέταση λύσεων κατά τη φάση του διαλόγου με την εφαρμογή των κριτηρίων ανάθεσης που αναφέρονται στην Προκήρυξη Διαγωνισμού...» (N.3389, άρθρο13).

Ως «Αναθέτουσα Αρχή» νοείται ο Δημόσιος Φορέας που έκανε εξ αρχής την πρόταση υπαγωγής του έργου στον Ν.3389 και ο οποίος προκηρύσσει διαγωνισμό για την επιλογή Ιδιωτικού Φορέα με τον οποίο θα συνάψει Σύμβαση Σύμπραξης για την εκτέλεση. Διευκρινίζεται μόλις στην αρχή του νόμου, αρθρο1, παράγραφος 1.

«....Οι Συμβάσεις Σύμπραξης, καθώς και τα Παρεπόμενα Σύμφωνα περιλαμβάνουν τους όρους και τις ρυθμίσεις που καθορίστηκαν από το Δημόσιο Φορέα με τη σχετική Προκήρυξη κατά τη Διαδικασία Ανάθεσης και συνιστούν το μόνο συμβατικό πλαίσιο που δεσμεύει τους εμπλεκόμενους Δημόσιους και Ιδιωτικούς Φορείς. Στις Συμπράξεις που

έχουν υπαχθεί στο καθεστώς του νόμου αυτού, εφαρμόζονται οι όροι της Σύμβασης Σύμπραξης και συμπληρωματικά ο Αστικός Κώδικας.» (Ν.3389/2005, άρθρο 17).

Οι Ιδιωτικοί φορείς με τη σειρά τους μπορούν να συμβάλλονται στις Συμβάσεις Σύμπραξης μέσω Αωνύμων Εταιρειών Ειδικού Σκοπού (στη διεθνή βιβλιογραφία συναντάται ως Special Purpose Vehicle ή SPV) που συνιστώνται αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς της Σύμπραξης. *«...Οι Εταιρείες Ειδικού Σκοπού, εδρεύουν στην Ελλάδα και λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920...»(Ν.3389/2005, άρθρο1).*

Πιο συγκεκριμένα, μέτοχοι της Εταιρείας Ειδικού Σκοπού μπορούν να είναι μόνο Ιδιωτικοί Φορείς καθώς επίσης και τρίτοι, εφόσον καλύπτονται από ειδικές προβλέψεις του Νόμου, του Καταστατικού της ίδιας εταιρείας ή της Σύμβασης Σύμπραξης, δηλαδή εξαιρουμένων όλων όσων νοούνται ως Δημόσιοι Φορείς.

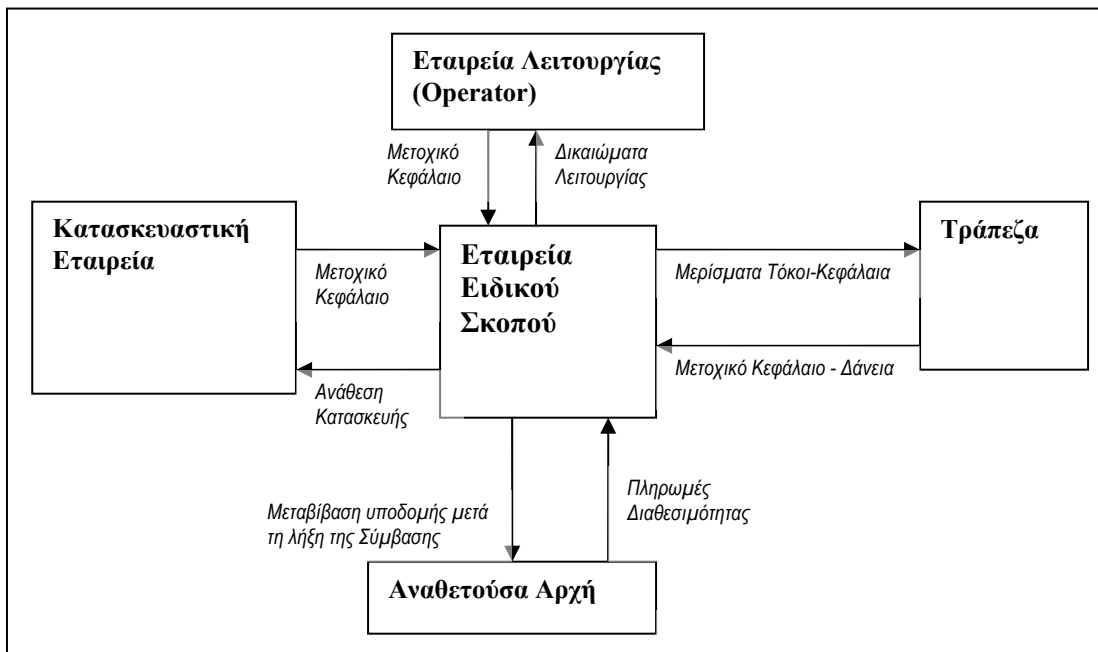
Αναφορικά με την εκτέλεση του έργου που προβλέπεται από τη Σύμβαση Σύμπραξης, στο άρθρο 8 του Ν3389 προβλέπεται πως οι Εταιρείες Ειδικού Σκοπού έχουν εξ ολοκλήρου την ευθύνη για την εκπλήρωση των έργων, αλλά και για τους κινδύνους της χρηματοδότησης που απαιτείται. Παράλληλα οφείλουν να προσκομίζουν στους Δημόσιους Φορείς στοιχεία από τα οποία να προκύπτει η διαθεσιμότητα χρηματοδότησης που επαρκεί για την εκπλήρωση του συνόλου των υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει να φέρουν εις πέρας.

Σύμφωνα με το άρθρο 18 του Ν3389/2005 και, η χρηματοδότηση των έργων μίας Σύμπραξης Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα προέρχεται από :

- τα ίδια κεφάλαια της Εταιρείας Ειδικού Σκοπού
- τα κεφάλαια που εξασφαλίζει μέσω πίστωσης (ιδίως με δάνεια, ομόλογα κ.α.)
- τους πόρους από την εκμετάλλευση του αντικειμένου της Σύμπραξης κατά την κατασκευαστική περίοδο
- τις εγγυήσεις ή εξασφαλίσεις που απαιτούνται για τα παραπάνω κεφάλαια ή πιστώσεις.

Αξίζει να τονισθεί σε αυτό το σημείο ότι το άρθρο 19 προβλέπει πως, όταν το συμβατικό αντάλλαγμα της εταιρείας ειδικού σκοπού εισπράττεται από τους τελικούς χρήστες του έργου, η διαδικασία είσπραξης ρυθμίζεται με απόφαση της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ.

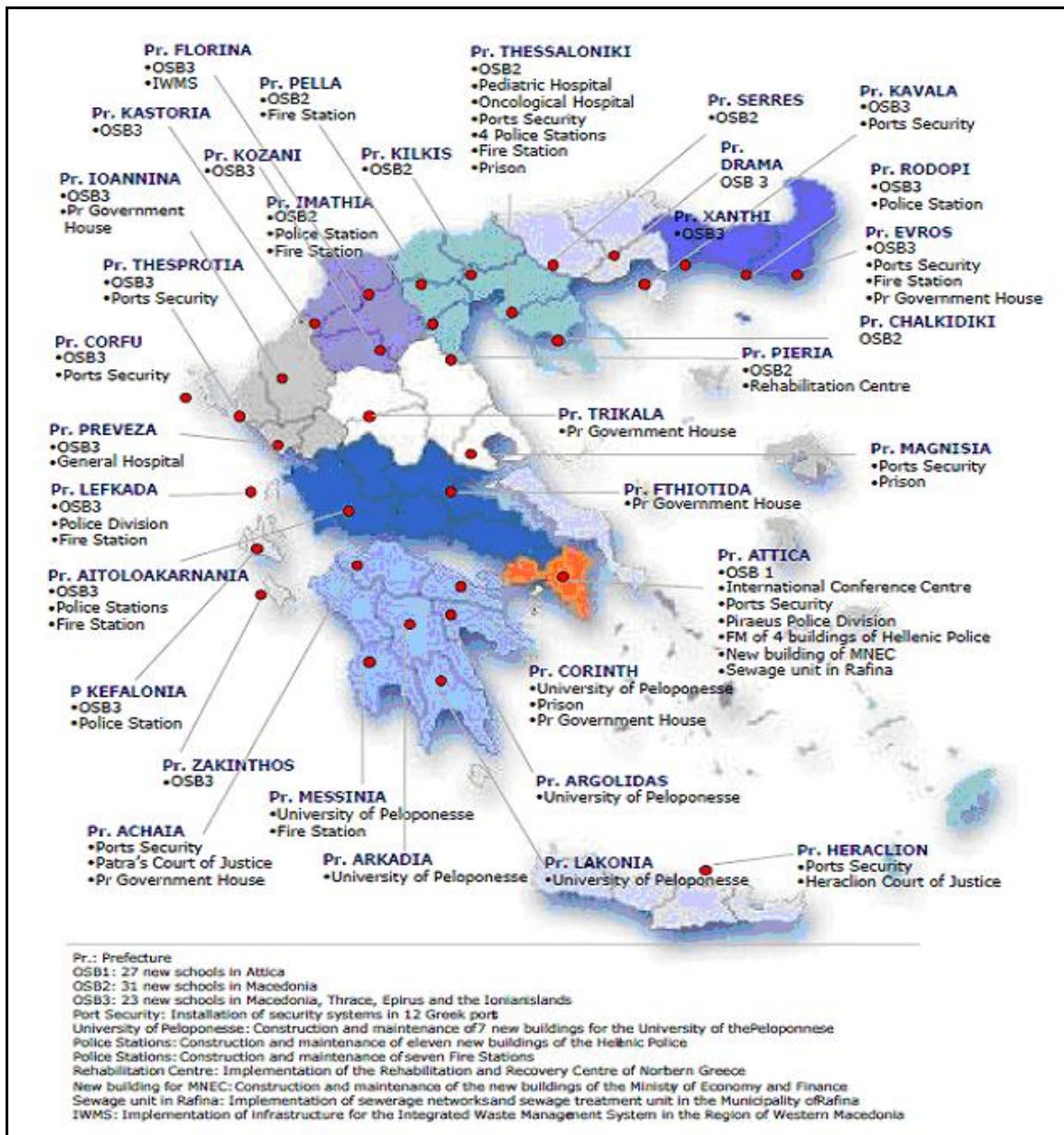
Ακόμη, εξίσου σημαντικό είναι να σημειωθούν και κάποιες λεπτομέρειες που προκύπτουν από το άρθρο 22 περί προστασίας του περιβάλλοντος. Οι περιβαλλοντικοί όροι καθορίζονται και οι απαιτούμενες μελέτες και προμελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων, συντάσσονται και εγκρίνονται πριν από την ανάθεση της σύμβαση σύμπραξης. Αν όμως στην πορεία προκύψουν πρόσθετοι περιβαλλοντικοί όροι, για λόγους που δεν μπορούσε ο δημόσιος φορέας να προβλέψει, τότε αποζημιώνει την εταιρεία Ειδικού Σκοπού για κάθε πρόσθετη δαπάνη.

Σχέδιο 2.4. Αρμόδια Όργανα ΣΔΙΤ στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, το ευρύτερο κλίμα έχει αρχίσει να αλλάζει προς την κατεύθυνση των ΣΔΙΤ ολικά. Σχεδιάζονται έργα συνολικής αξίας πάνω από 3 δις € στους τομείς της Υγείας, Τουρισμού, Εκπαίδευσης, Δικαιοσύνης και άλλων. Για παράδειγμα, στη Νέα Εθνική Στρατηγική για την Υγεία και την Κοινωνική Αλληλεγγύη, ο 9^{ος} άξονας αναφέρεται στην υλοποίηση κάποιων υποδομών υγείας με την αξιοποίηση των ΣΔΙΤ (Αρης Μπερζοβίτης ιατρικό βήμα www.tovima.gr). Στα ευρύτερα σχέδια των φορέων του δημοσίου, περιλαμβάνονται ακόμα έργα όπως, κατασκευή σχολικών κτιρίων από τον ΟΣΚ, κατασκευή υποδομών για το Πυροσβεστικό Σώμα, κατασκευή Αστυνομικών τμημάτων, κτιρίων δημοσίων υπηρεσιών, οδικών έργων και άλλων. Τον Μάρτιο του 2007, η ΚΕΔ

προχώρησε στη Δημοπράτηση της πρώτης σύμβασης ΣΔΙΤ, με αντικείμενο τη μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση και τεχνική διαχείριση επτά Πυροσβεστικών Σταθμών και υπηρεσιών του Πυροσβεστικού σώματος. Ο προϋπολογισμός του έργου έχει εκτιμηθεί στα 32 εκατ.€, πλέον 20% για τη βαριά συντήρηση και ασφάλιση των εγκαταστάσεων, ενώ η διάρκεια της Σύμπραξης θα είναι 25 έτη. (δικτυακός τόπος www.capital.gr/news)

Σχέδιο 2.5. Έργα ΣΔΙΤ που θα κατασκευαστούν στην Ελλάδα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.Μεθοδολογικό Πλαίσιο

3.1. Σκοπός της εργασίας και αντικείμενο μελέτης

Η μεθοδολογική προσέγγιση του θέματος είναι η κατευθυντήρια γραμμή που οδηγεί στην εξαγωγή συμπερασμάτων. Σε αυτό το σημείο γίνεται η αναφορά στον τρόπο που ακολουθείται στην παρούσα εργασία, δηλαδή η σύνδεση των αρχικών ερωτημάτων, της διερευνητικής μεθόδου και τέλος η εξαγωγή των συμπερασμάτων.

Η ερευνητική μεθοδολογία της εργασίας ξεκινά από τον εντοπισμό της αρχής του προβλήματος που είναι η κρίση του νερού. Έτσι λοιπόν το συλλογιστικό πρώτο βήμα είναι να απαντηθεί η ερώτηση: «Υπάρχει κρίση νερού;». Η απάντηση αποκαλύπτει τα φαινόμενα από τα οποία διαπιστώνεται η κρίση του νερού. Όμως το επόμενο στάδιο είναι να συνδεθούν τα αίτια πίσω από τα φαινόμενα. Δηλαδή, να εντοπιστούν τα προβλήματα που υπάρχουν πίσω από τις συνέπειες της κρίσης νερού και να συνδεθούν με πιθανές αιτίες.

Η κάθε αιτία έχει και κάποια χαρακτηριστικά, από την ανάλυση των οποίων εξάγονται συμπεράσματα που οδηγούν στην πρόταση μίας λύσης. Ένα λοιπόν από τα χαρακτηριστικά του προβλήματος είναι η ανισότητα στην πρόσβαση στις απαιτούμενες ποσότητες νερού. Η ανισότητα έχει κοινωνικές οικονομικές και πολιτικές προεκτάσεις.

Η διεθνής κοινότητα εντόπισε και προέβλεψε κάποιες λύσεις στο πρόβλημα, όπως μπορεί να διαπιστωθεί από έρευνα των κειμένων σε επίπεδο διεθνών οργανισμών. Σε αυτό το επίπεδο, προβάλλεται η ιδέα ότι η συνεργασία του ιδιωτικού με τον δημόσιο τομέα, μπορεί να γίνει το έναυσμα για αλλαγές στη διαχείριση των υδάτινων πόρων και να δωθούν λύσεις σε σοβαρότατα περιβαλλοντικά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα. Αυτή η προβολή του οφέλους που υπάρχει για την κοινωνία όταν συνεργάζεται η αγορά με το κράτος, αντανακλάται και στο γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια αυξάνεται ο αριθμός των έργων ύδρευσης και αποχέτευσης που υλοποιούνται με ΣΔΙΤ (Pinsent Masons, 2007).

Η ερώτηση που εν συνεχεία ανακύπτει και έχει κεντρική θέση στην έρευνα είναι:

«Μπορούν οι ΣΔΙΤ να συντελέσουν στην επίλυση του προβλήματος της καλύτερης πρόσβασης στο νερό;»

Για να απαντηθεί πρέπει αρχικά να γίνει ανάλυση των ΣΔΙΤ σαν έννοια με όλα τα χαρακτηριστικά της. Ακολούθως όμως, για να διερευνηθεί το ερώτημα της συμβολής των ΣΔΙΤ στην επίλυση του ζητήματος, εξετάστηκαν μελέτες περίπτωσης από την πραγματικότητα, για να διαπιστωθεί εάν η πορεία των έργων αυτών μέχρι τώρα έχει θετικά ή αρνητικά αποτελέσματα.

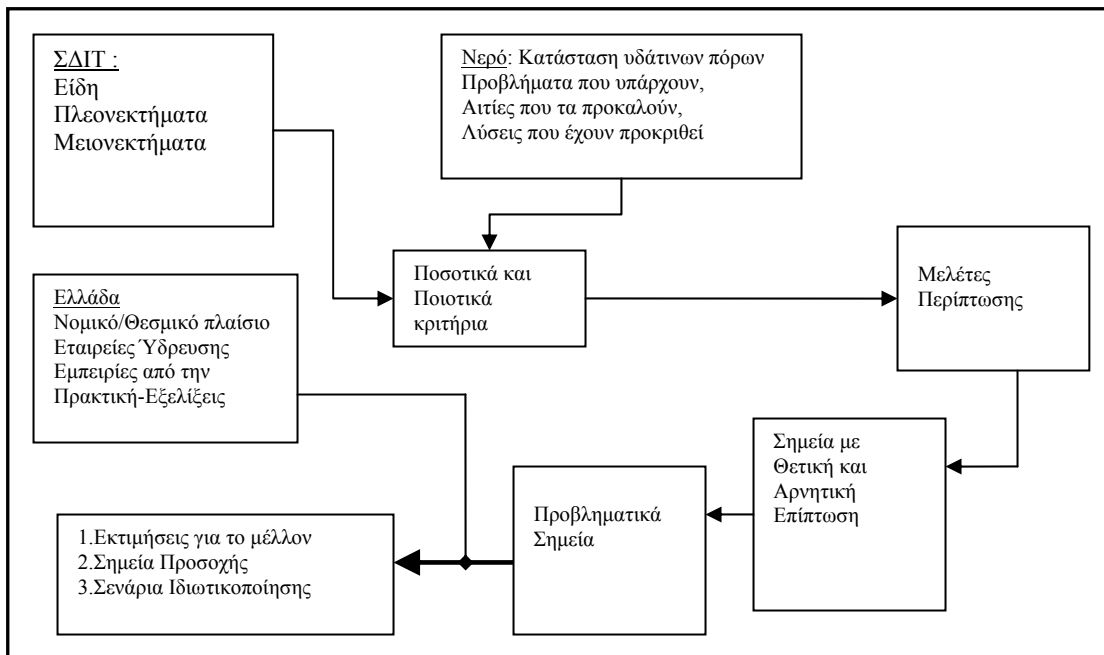
Για να γίνει αυτό, επιλέχθηκαν 15 μελέτες περίπτωσης από την Ευρώπη και όλο τον υπόλοιπο κόσμο και αναλύθηκαν με βάση κάποιες ποιοτικές και ποσοτικές παραμέτρους. Το πλαίσιο αξιολόγησης προκύπτει έχοντας ως στόχο τον εντοπισμό των επιπτώσεων στην οικονομική, κοινωνική, πολιτική και περιβαλλοντική σφαίρα. Μία σύγκριση μεταξύ πολλών μελετών περίπτωσης, ίσως κρύβει παραδοχές που διαστρεβλώνουν την γενική τάση και ερμηνεία της πραγματικότητας. Οι μελέτες περίπτωσης και οι πληροφορίες που παρέχουν, είναι στην ουσία φωτογραφίες μία δεδομένης κατάστασης, που ακόμα συνεχίζεται και δεν έχει αποτιμηθεί σε πλήρη έκταση. Από τις 15 μελέτες περίπτωσης ΣΔΙΤ που αναλύονται στο κείμενο αυτό, μόνο ένα συμβόλαιο δεν λειτουργεί τώρα και αιτία είναι η διακοπή συμβολαίου.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί όμως ότι οι πληροφορίες για κοινωνικής φύσεως ζητήματα ήταν μία από τις βασικές επιλογές κατά τη βιβλιογραφική έρευνα. Έγινε σημαντική προσπάθεια για διασταύρωση από ποικίλες πηγές, των ειδήσεων που παρατίθενται, για να αναδυθούν θέματα τα οποία στο πρώτο στάδιο έρευνας για οικονομικά στοιχεία δεν ήταν δυνατό να βρεθούν. Συνεπώς, στην αξιολόγηση των μελετών περίπτωσης επιλέχθηκε ένα σύνολο κριτηρίων που έχει να κάνει με το συνολικό αντίκτυπο στις πτυχές της κοινωνίας στην οποία υλοποιήθηκε η ΣΔΙΤ. Η εκτίμηση των οφελών και του αποτελέσματος της κάθε μελέτης-περίπτωσης βασίστηκε σε ερωτήματα που αναφέρονται στον παρακάτω πίνακα 3.2.

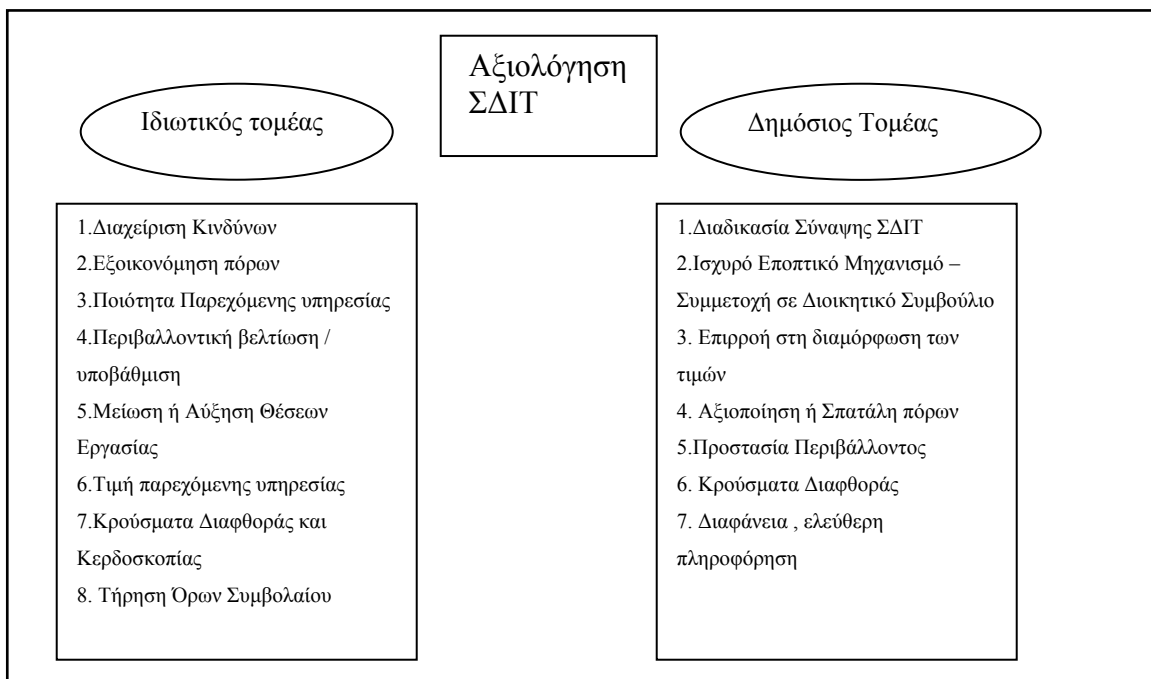
Στην συνέχεια συγκρίθηκαν τα αποτελέσματα που προέκυψαν από κάθε μία περίπτωση ξεχωριστά, ομαδοποιήθηκαν και οδήγησαν σε κάποια βασικά συμπεράσματα. Ακολούθησε μία συγκριτική και περιγραφική αξιολόγηση.

Ένα δεύτερο στάδιο ανάλυσης, είχε να κάνει με τον ελληνικό χώρο. Το κεντρικό ερώτημα ήταν εάν στο μέλλον η πρακτική των ΣΔΙΤ μπορεί να εφαρμοστεί σε έργα ύδρευσης και εάν ναι, τι θα έπρεπε να επισημανθεί, για τον Ελλαδικό χώρο. Σε αυτό το

σημείο αξιολογούνται προφανώς και τα συμπεράσματα από την συγκριτική ανάλυση των 15 μελετών περίπτωσης.

Σχέδιο 3.1. Μεθοδολογική Προσέγγιση

Σχέδιο 3.2. Κριτήρια Αξιολόγησης

3.2. Παραδοχές της ανάλυσης

Για να είναι εφικτή μία σύγκριση των αξιών των επενδύσεων διαφορετικών μελετών-περίπτωσης, έπρεπε να μετατραπούν σε ένα κοινό νόμισμα και να εξισωθούν αξιακά με βάση ένα κοινό έτος βάσης. Έτσι λοιπόν, έγινε η παραδοχή ότι τα χρηματικά ποσά που αναφέρονται στις πηγές από τις οποίες λήφθηκαν, αποτελούν αντίστοιχα σταθμισμένα ποσά, κοντά ή στο ίδιο το έτος έκδοσης του άρθρου ή στοιχείου. Έτσι, σαν έτος βάσης επιλέγεται το 2004 και σαν νόμισμα το ευρώ €.

Επίσης, καθώς δεν ήταν εφικτό να βρεθούν ακριβή στοιχεία για τον αριθμό των καταναλωτών σε όλες τις περιπτώσεις που μελετήθηκαν, χρησιμοποιήθηκε το στοιχείο του δημογραφικού πληθυσμού των πόλεων που ήταν υπό την εμβέλεια εξυπηρέτησης της εταιρείας, μειωμένο με βάση το ποσοστό κάλυψης του πληθυσμού σε παροχή ύδρευσης. Όπου αυτό δεν ήταν εφικτό, επιλέχθηκε ο πληθυσμός από δημογραφικές απογραφές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Μελέτες Περίπτωσης Συμπράξεων Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα για έργα ύδρευσης και αποχέτευσης

4.1. Scottish Water Solutions (SWS), Ηνωμένο Βασίλειο

Χώρα: Σκωτία, Ηνωμένο Βασίλειο

Συμβαλλόμενοι: Scottish Water Authority, UUGM, Stirling Water

Τύπος Σ.Δ.Ι.Τ: Κοινοπραξία

Αξία Επένδυσης: 2,63 δις €

Διάρκεια: 25 έτη

Παλαιότερα, οι εταιρείες που υπήρχαν είχαν γίνει πολύ λιγότερο αποδοτικές σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα του ίδιου κλάδου στην Αγγλία και την Ουαλία. Οι υποδομές είχαν φθαρεί, η εξυπηρέτηση πελατών δεν ήταν καλή και έτσι ήταν φανερή η άμεση ανάγκη για επενδυτικά κεφάλαια για να γίνει η προσαρμογή στις καινούριες ποιοτικές προδιαγραφές και τα αυστηρότερα μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος που είχαν τεθεί. Έτσι λοιπόν, η αρμόδια υπηρεσία του δημοσίου τομέα για την ύδρευση, η Scottish Water Authority -SWA ιδρύθηκε τον Απρίλιο του 2002, από τη συγχώνευση των τριών υπηρεσιών που υπήρχαν πριν. Ήταν μία από τις πιο σύνθετες συγχωνεύσεις που είχαν γίνει ποτέ στη Σκωτία έως τότε, αφού οι τρεις προϋπάρχουσες εταιρείες η East of Scotland Water, West of Scotland Water και η North of Scotland Water έπρεπε να καταλήξουν σε μία ενιαία επιχείρηση. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι 300 πληροφοριακά συστήματα που υπήρχαν, συγχωνεύθηκαν σε 80 (Resource Book, 2004).

Η ανάγκη για αλλαγές ήταν ξεκάθαρη, έτσι αποφασίστηκε η δημιουργία μίας ενιαίας υπηρεσίας για το νερό, καθώς θα ήταν περισσότερο αποδοτική στο να επιτευχθούν οι οικονομίες κλίμακας, ούτως ώστε να πραγματοποιηθούν οι παρακάτω στόχοι:

- Να βρεθεί το απαραίτητο επενδυτικό κεφάλαιο
- Να αναδυθεί μία ανταγωνιστική δύναμη στον τομέα του νερού στην αγορά.

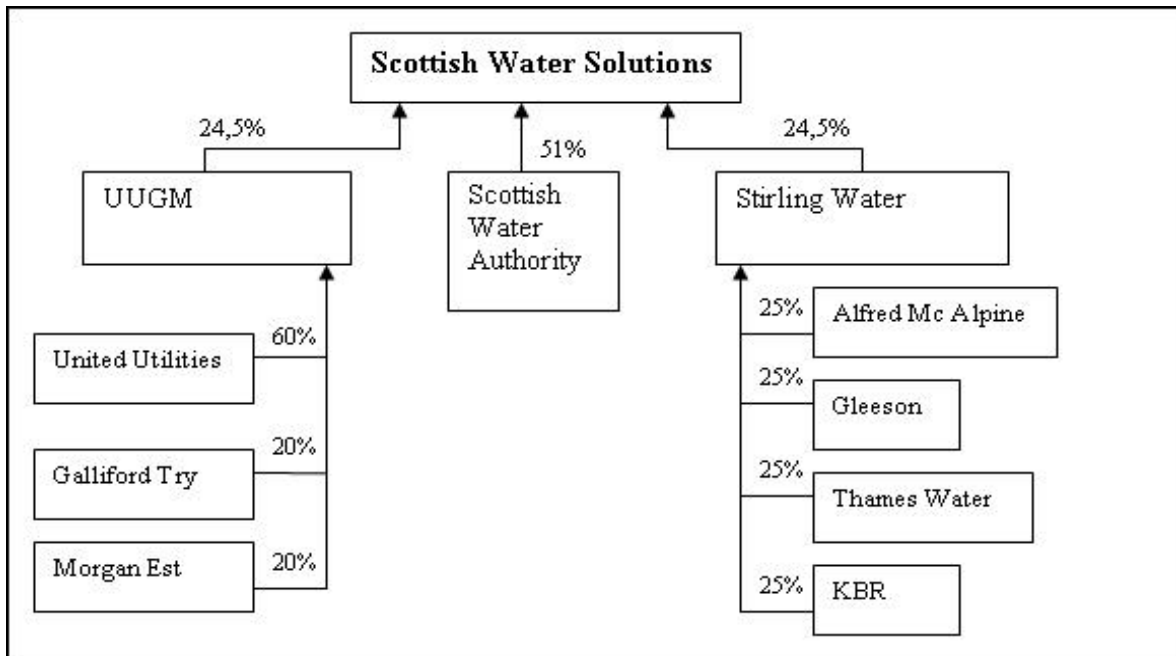
- Να εναρμονιστούν οι χρεώσεις για το νερό σε ολόκληρη την επικράτεια της Σκωτίας.
- Να παραχθεί πόσιμο νερό υψηλής ποιότητας, να προστατεύεται περισσότερο το περιβάλλον και να αναβαθμιστεί η εξυπηρέτηση των πελατών με το χαμηλότερο δυνατό κόστος για αυτούς (Resource Book, 2004).

Η SWA σχημάτισε μαζί με δύο κοινοπραξίες ιδιωτικών εταιρειών την UUGM και την Stirling Water, μία ενιαία κοινοπραξία (Μπορεί κανείς τυπικά να την ονομάσει Εταιρεία Ειδικού Σκοπού), την Scottish Water Solutions- SWS, η οποία ήταν τότε μία από τις πιο μεγάλες ανάλογες συνεργασίες στη Μεγάλη Βρετανία, και η μεγαλύτερη στον κλάδο της ύδρευσης. Η SWA κατέχει το 51% της SWS και το υπόλοιπο είναι μοιρασμένο εξίσου στις δύο κοινοπραξίες: την Stirling Water που αποτελείται από τις Thames Water, KBR, Alfred Mc Alpine, MJ Gleeson, και την UUGM που αποτελείται από τις United Utilities, Galliford Try και Morgan Est (<http://www.gallifordtry.co.uk/about-us/company-history>).

Η SWS, ενώ λογοδοτεί στην Βουλή της Σκωτίας, είναι δομημένη και λειτουργεί σαν μία ιδιωτική εταιρεία. Ο οικονομικός της ρυθμιστής, η Water Industry Commissioner for Scotland –WICS, αφού εξέτασε τις συνθήκες έθεσε ως στόχους για την εταιρεία, αρχικά τη μείωση του λειτουργικού της κόστους για την περίοδο 2002-2006 και επιπλέον την εξοικονόμηση 500 εκ £ από το συνολικό προεκτιμημένο κόστος των 2,3δισ £ ποσό που θα προέκυπτε από το επενδυτικό πρόγραμμα «Quality & Standards II». Ήταν ένα φιλόδοξο πρόγραμμα επενδύσεων για τη βελτίωση της ύδρευσης και της αποχέτευσης στη Σκωτία (<http://www.scottishwater.co.uk>).

Η σύμπραξη αυτή δημοσίου- ιδιωτικού τομέα υπό τη μορφή της κοινοπραξίας, ήταν μία από τις πλέον σύνθετες κινήσεις, συμπεριλαμβάνοντας συνολικά οκτώ ιδιωτικές εταιρείες στη σύμπραξη. Ιδιωτικές εταιρείες συμμετέχουν σε έναν οργανισμό υπό την κυριότητα του δημοσίου, ενσωματώνοντας την εμπειρία και την τεχνογνωσία από πολλά διαφορετικά πεδία.

Σήμερα η SWS έχει βελτιώσει την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών της. Επιχειρησιακά κρίνεται ως αποδοτικότερη από πριν ενώ τα λειτουργικά της έξοδα μειώθηκαν κατά 20% από το επίπεδο στο οποίο βρίσκονταν αρχικά. Για αυτή την προσπάθεια προσεγγίστηκαν άτομα από διαφορετικές εταιρείες, τα οποία προσέδωσαν εμπειρία και τεχνογνωσία υψηλού επιπέδου (Resource Book, 2004).

Σχέδιο 4.1. Δομή της Σύμπραξης

Σύμφωνα με δημοσιεύματα της SWS η εταιρεία μπόρεσε και ολοκλήρωσε το πρόγραμμα αξιοποιώντας λιγότερα επενδυτικά κεφάλαια από τα προβλεπόμενα, τα οποία και προωθήθηκαν πίσω στα ταμεία της κυβέρνησης προς αξιοποίηση σε άλλα πεδία. (Scottish Water Solutions, 2006).

Επίσης, σε στοιχεία που δημοσίευσε η OFWAT², φαίνεται (βλ. Σχ.4.2) πως τα τιμολόγια της Scottish Water Solutions για το 2008/9 είναι από τα πιο χαμηλά στην Αγγλία και την Ουαλία, με τον μέσο όρο κόστους ανά νοικοκυριό να ανέρχεται στις 310 £ (Scottish Water Solutions, 2009).

² Water Services Regulation Authority (OFWAT)

Water and Sewerage Companies	Average Household bill for 2008/9
South West	£497
Wessex	£395
Dwr Cymru	£386
Anglian	£377
United Utilities	£359
Southern	£359
Yorkshire	£323
Scottish Water	£310
Northumbrian (North East)	£294
Severn Trent	£292
Thames	£286

Comparison with English and Welsh Pics based on OFWAT published average charge.

Σχέδιο 4.2. Μέσες χρεώσεις ανά νοικοκυριό

Ακόμη, όπως φαίνεται και παρακάτω (εικόνα 4234234), η μεταβολή της μέσης χρέωσης ανα νοικοκυριό σε σχέση με την περίοδο 2007/8, ήταν 3,7%, η μικρότερη σε όλη την Αγγλία και την Ουαλία (Scottish Water Solutions, 2009).

Water and Sewerage Companies	Increase in average household bill 2007/8 to 2008/9
Wessex	7.8%
Southern	7.8%
United Utilities	7.5%
Yorkshire	7.5%
Dwr Cymru	6.8%
Anglian	5.9%
Severn Trent	5.2%
Northumbrian (North East)	4.6%
Thames	3.8%
South West	3.7%
Scottish Water	3.7%

Comparison with English and Welsh Pics based on OFWAT published average charge.

Σχέδιο 4.3. Μεταβολές χρεώσεων σε σχέση με το 2007/8

4.2. Stadtentwässerung Schwerte GmbH, Γερμανία

Χώρα: Γερμανία, Schwerte

Συμβαλλόμενοι: Stadtentwässerung Schwerte GmbH,

Hochtief Projektentwicklung GmbH, Phillip Holzmann AG, Heitkamp Umwelttechnik GmbH

Τύπος Σ.Α.Ι.Τ: Κοινοπραξία

Αξία Επένδυσης: 65,5 εκ €

Διάρκεια: 15 έτη

Η πολιτική διαχείρισης υδάτινων πόρων στη Γερμανία, χαρακτηρίζονται από ένα αρκετά λεπτομερές δίκαιο, το οποίο δημιουργεί ένα στενό και ευκρινές πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορούν να δρουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς. Σταδιακά, ολοένα και περισσότεροι δήμοι είναι έτοιμοι να μεταβιβάσουν τις αρμοδιότητες κατασκευής, χρηματοδότησης και λειτουργίας σε φορείς του ιδιωτικού τομέα. Τέτοια μοντέλα είναι περισσότερο πιθανό να δημιουργηθούν σε δήμους που δεν μπορούν να χρηματοδοτήσουν έργα με εξ ολοκλήρου δικούς τους πόρους (A. Kroener, 1999).

Η εταιρεία Stadtentwässerung Schwerte GmbH στην πολιτεία του Βόρειου Ρήνου – Βεστφαλίας (North Rhine – Westphalia NRW) ιδρύθηκε το 1993. Οι σημαντικότεροι λόγοι που έγινε αυτή η σύμπραξη ήταν η κλιμάκωση των προβλημάτων που προέκυψαν στην προσπάθεια εφαρμογής των απαιτούμενων τεχνικών, ποιοτικών και περιβαλλοντικών προδιαγραφών. Ειδικά η τήρηση των περιβαλλοντικών κανονισμών ήταν κρίσιμη διότι η περιοχή ήταν κατά 97% περίπου μέσα σε προστατευόμενο υδατικό διαμέρισμα, ενώ περίπου 700.000 καταναλωτές παίρνουν νερό από την περιοχή. Ήταν φανερό λοιπόν η ανάγκη για βραχυπρόθεσμες επενδύσεις ύψους 65,5 εκ €, προς συντήρηση και αναβάθμιση των τεχνολογικών εγκαταστάσεων (Resource Book, 2004).

Εξαιτίας των υψηλών ελλειμμάτων, οι αρχές δεν μπορούσαν να χρηματοδοτήσουν εξ ολοκλήρου τα έργα και έτσι δεν ήταν εφικτές νέες επενδύσεις. Εν τέλει, τα εμπόδια που υπήρχαν, δεν ήταν δυνατόν να λυθούν χωρίς πολιτική και οικονομική υποστήριξη. Για να αποφευχθούν περαιτέρω αυξήσεις στις τιμές για τους καταναλωτές (που θα χρηματοδοτούσαν τις απαραίτητες επενδύσεις), ως μία πιθανή λύση προκρίθηκε η συμβολή του ιδιωτικού τομέα για την εύρεση κεφαλαίων και την συνεισφορά

λειτουργικών, διοικητικών και τεχνολογικών γνώσεων, μέσω μίας Σύμπραξης Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα.

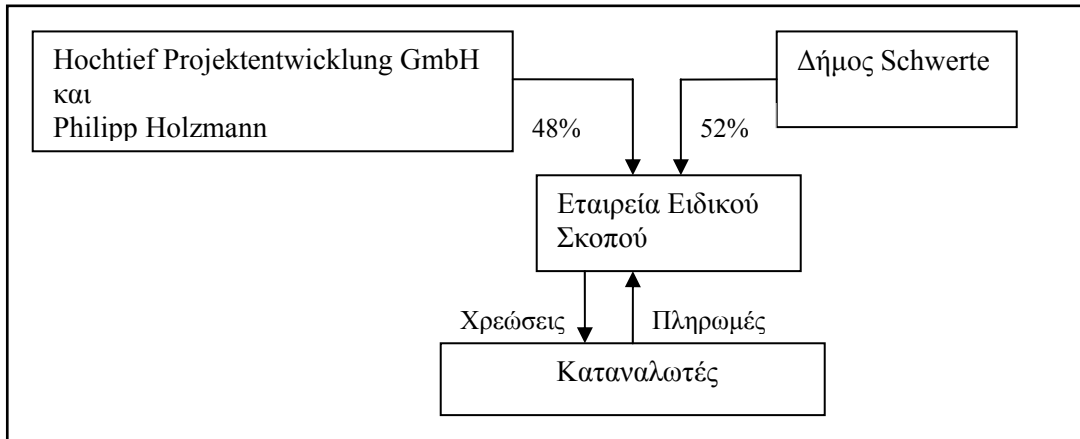
Μετά από πανευρωπαϊκό διαγωνισμό η διαδικασία του οποίου διήρκησε 2 χρόνια, η Hochtief Projektentwicklung GmbH, η Phillip Holzmann AG και η Heitkamp Umwelttechnik GmbH, εταιρείες με διεθνή εμπειρία, υπέγραψαν μία συμφωνία πλαίσιο με την Τοπική Αυτοδιοίκηση της Schwerte. Οι ιδιώτες θα είχαν το 48% ενώ ο δημόσιος τομέας θα είχε το 52% της καινούριας εταιρείας ειδικού σκοπού που προέκυψε από τη σύμπραξη δημοσίου ιδιωτικού τομέα (Resource Book, 2004).

Όλες οι υποδομές θα παρέμεναν υπό την ιδιοκτησία της τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώ η Εταιρεία Ειδικού Σκοπού θα αναλάμβανε όλους τους χρηματοοικονομικούς και περιβαλλοντικούς κινδύνους. Ο κύριος στόχος της Σ.Δ.Ι.Τ. ήταν ο εκσυγχρονισμός των υποδομών και η λειτουργία και η οργάνωση σύμφωνα με τα πιο αυστηρά οικονομικά, περιβαλλοντικά και ποιοτικά πρότυπα, χωρίς να αυξηθούν οι τιμές πάνω από τον μέσο όρο της περιφέρειας. Ο στόχος αυτός τελικά επετεύχθη, σε χαμηλότερο κόστος από το προβλεπόμενο, καθώς το κόστος του τραπεζικού δανεισμού για την κάλυψη των επενδυτικών αναγκών ήταν 12% χαμηλότερο από τον μέσο όρο των κατασκευαστικών έργων ανάλογου ύψους.

Στη συγκεκριμένη υπόθεση η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα ήταν ευεργετική, καθώς οι αρχικώς προγραμματισμένοι στόχοι εκπληρώθηκαν χωρίς να χρειαστεί να δημιουργηθεί μία καινούρια οντότητα πέραν της σύμπραξης αυτής, καθώς η συνεργασία της τοπικής αυτοδιοίκησης με τις Ιδιωτικές εταιρείες δεν είχε δυσκολίες. Βέβαια, ίσως σε αυτό συνεισφέρει και το γεγονός ότι πρόκειται για εταιρείες διεθνούς βεληνεκούς, που παραμένουν όμως γερμανικές. Επίσης, έρευνες που έχουν γίνει για την γερμανική περιφέρεια, δείχνουν ότι αποκεντρωμένες δομές σε επίπεδο δήμου φαίνεται να είναι περισσότερο αποδοτικές. Οι μεγαλύτερες περιφερειακές και δια-περιφερειακές δομές, χρειάζονται συστήματα μεγάλης κλίμακας, απαιτούν έργα συγκράτησης μεγάλων όγκο νερού και εξίσου μεγάλες περιοχές διαχείρισης υδατικών πόρων (A. Kroener, 1999).

Τα απαραίτητα κεφάλαια σε συνδυασμό με την τεχνογνωσία εξειδικευμένου προσωπικού από τον ιδιωτικό τομέα, μπορεί να οδηγήσει με τις κατάλληλες προϋποθέσεις σε υψηλή ποιότητα υπηρεσιών με τους καλύτερους περιβαλλοντικούς όρους και λιγότερο χρονοβόρες διαδικασίες. Το 2002, αποφασίστηκε να μεταφερθούν στην συγκεκριμένη

εταιρεία ειδικού σκοπού πέραν από έργα ύδρευσης και αποχέτευσης, επιπλέον αρμοδιότητες συντήρησης και κατασκευής έργων οδοποιίας. Τέλος, την ίδια χρονιά, ένα σημαντικό ποσοστό μετοχών από την Hochtief Projektentwicklung GmbH και την Philipp Holzmann, παραχωρήθηκε στην RWE Umwelt Aqua GmbH (Resource Book, 2004).

Σχέδιο 4.4. Δομή της σύμπραξης Stadtterwasserung Schwerte

4.3. Apa Nova, Ρουμανία

Χώρα: Ρουμανία

Συμβαλλόμενοι: Τοπική Αυτοδιοίκηση Βουκουρεστίου, Apa Nova, Vivendi (Veolia Environment)

Τύπος Σ.Δ.Ι.Τ: Σύμβαση Παραχώρησης

Αξία Επένδυσης: 132 εκ €

Διάρκεια: 25 έτη

Το 2003 η Αρχή Ύδρευσης της Ρουμανίας (ARA) εκτιμούσε ότι οι υποδομές ύδρευσης και αποχέτευσης ολόκληρης της Ρουμανίας χρειάζονταν επενδύσεις ύψους 18,6 δις € για να αναβαθμιστούν ούτως ώστε να φτάσουν τις προδιαγραφές που όριζε το ευρωπαϊκό δίκαιο. Αυτή η εκτίμηση συμπεριελάμβανε 14,4 δις για τις αστικές περιοχές (Pinsent Masons, 2007).

Η εταιρεία Regia Generale de Apa Bucuresti (RGAB), η οποία παρείχε υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης στην περιοχή του Βουκουρεστίου, ιδιωτικοποιήθηκε υπό την αιγίδα του IFC. Η ιδιωτικοποίηση του συστήματος ύδρευσης του Δήμου Βουκουρεστίου ξεκίνησε από το 1996, όταν ο Δήμος του Βουκουρεστίου συνέταξε με την εταιρεία Vedia συμφωνία παραχώρησης της διαχείρισης του δικτύου ύδρευσης (Pinsent Masons, 2007). Αργότερα το 2000, η Vivendi (πλέον Veolia) εξαγοράζοντας την Vedia η οποία είχε ήδη συμβόλαιο με τον δήμο, δημιούργησε την εταιρεία Apa Nova. Η Apa Nova αναδείχθηκε ως ο πλειοδότης σε διαγωνισμό για την διαχείριση του δικτύου ύδρευσης και την αναβάθμιση της M.E.N (μονάδας επεξεργασίας νερού) στην Crivina (www.ebrd.com/). Ο διεθνής μειοδοτικός διαγωνισμός οργανώθηκε από το Δήμο του Βουκουρεστίου σε συνεργασία με τον I.F.C. (International Finance Corporation), ενώ η πρόταση της Apa Nova επιλέχθηκε ως η καλύτερη.

Η συμφωνία προβλέπει ότι η Apa Nova Bucuresti, θα διαχειρίζεται τις εγκαταστάσεις ύδρευσης και αποχέτευσης του Δήμου για μία περίοδο 25 ετών. Το συμβόλαιο παραχώρησης υπογράφηκε με το Δήμο στις 23 Μαρτίου του 2000 και άρχισε να τίθεται σε ισχύ από τις 17 Νοεμβρίου 2000. Υπόχρεη για την εκτέλεση της συμφωνίας ήταν η Vivendi Universal (πλέον Veolia Env.) η οποία κατείχε το 83.7 % της Apa Nova, ενώ δήμος του Βουκουρεστίου το 16.3 % (Pinsent Masons, 2007).

Η Ara Nova δημιουργήθηκε στη βάση του ήδη υπάρχοντος συνδέσμου μεταξύ Vedia και δήμου Βουκουρεστίου, καθώς οι όροι της συμφωνίας μεταξύ της Ara Nova και του δήμου, ήταν ίδιοι με αυτούς της συμφωνίας του 1996. Στην πράξη, η Vedia ενσωματώθηκε στην Ara Nova, η οποία ανήκε στην γαλλική πολυεθνική Veolia (Resource Book, 2004).

Η απουσία εξειδικευμένων γνώσεων σε αυτόν τον τομέα στη Ρουμανία, ήταν ένας από τους λόγους που προσεγγίσθηκαν και διεθνείς εταιρείες. Οι φορείς αυτοί βοηθούν στην ανάπτυξη ικανοτήτων σε τομείς διαχείρισης, ενεργειακής αποδοτικότητας, χρηματοοικονομικής διαχείρισης και άλλων. Εν ολίγοις, ο δήμος έκανε τον διαγωνισμό για να προσελκύσει τα απαραίτητα κεφάλαια και την τεχνογνωσία, ούτως ώστε να βελτιώσει το σύστημα παροχής πόσιμου νερού. Το σχέδιο είχε δύο βασικούς στόχους:

1. Βελτίωση του δικτύου διανομής νερού του Βουκουρεστίου
2. Ολοκλήρωση του εργοστασίου της Crivina θα αύξανε την ημερήσια ποσότητα επεξεργασίας πόσιμου νερού σε 259.000 m³/ ημέρα (Resource Book, 2004).

Ο δήμος έδωσε τη διαχείριση του συστήματος ύδρευσης σε μία πολυεθνική εταιρεία, συνδέοντας την αμοιβή της με την εξοικονόμηση πόρων και την άρτια επιχειρησιακή επίδοση. Πιο συγκεκριμένα, ο ανάδοχος πληρώνεται σύμφωνα με ένα σύστημα καθορισμού ανώτατου ορίου τιμής. Αυτό δημιουργεί κίνητρα για μειώσεις κόστους, από τις οποίες μειώσεις επωφελούνται και οι καταναλωτές με την μορφή χαμηλών τιμών ή υψηλότερου επιπέδου υπηρεσίας. (Resource Book, 2004).

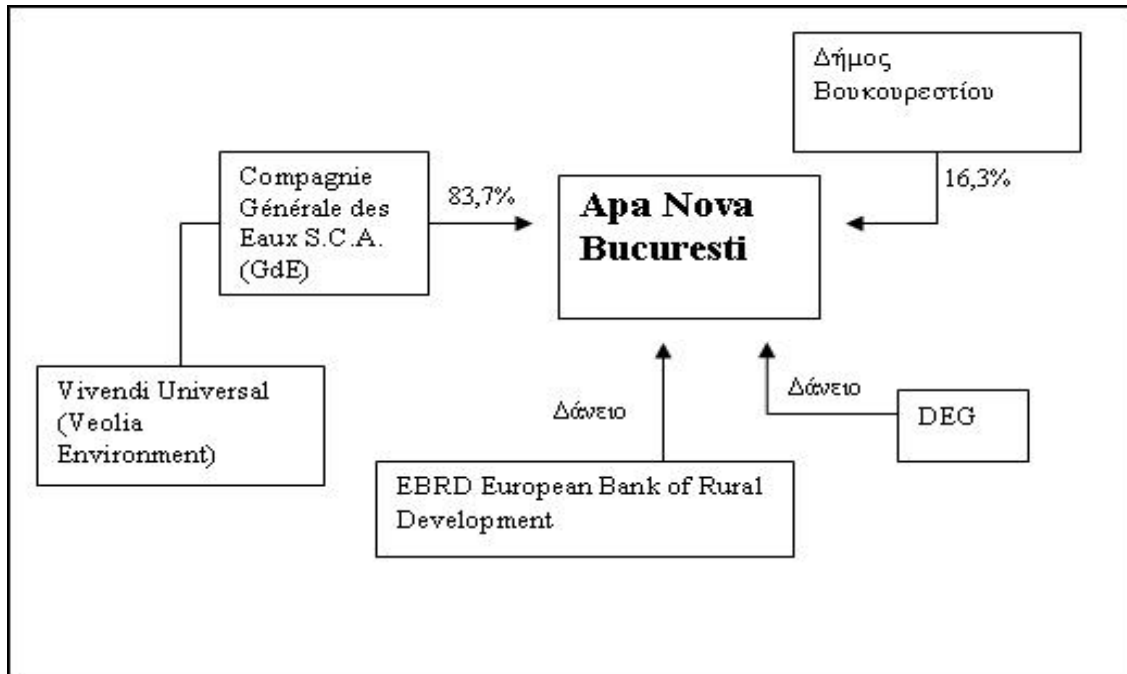
Η τιμή του νερού ήταν σταθερή την πρώτη περίοδο που υπεγράφησαν τα συμβόλαια, αλλά προβλέφθηκε να ρυθμίζεται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Η απόφαση αλλαγής της τιμής γίνεται από ένα συμβούλιο με καθαρά δημόσιους παράγοντες, το οποίο όμως αποφασίζει με γνώμονα τις εισηγήσεις που κάνει ο ιδιωτικός τομέας. Ο συντονισμός των 2 μερών (Ara Nova και δήμου Βουκουρεστίου) και η διαδικασία λήψης αποφάσεων για τα υπόλοιπα θέματα, ρυθμίζεται από ένα σώμα στο οποίο εκπροσωπούνται και η Τοπική Αυτοδιοίκηση και η Vivendi. Επιπροσθέτως, ένας Γενικός Διευθυντής είναι υπεύθυνος για την καθημερινή λειτουργία της εταιρείας. Υπεύθυνη για την συλλογή των εσόδων από τους χρήστες είναι η Ara Nova. Όταν κρίνεται σκόπιμο, σύμφωνα με τους όρους που τέθηκαν, δίνονται μερίσματα στους μέτοχους, συμπεριλαμβανομένου και του Δήμου του Βουκουρεστίου.

Επίσης, η συμφωνία αυτή βοήθησε να δημιουργηθεί μία πηγή κεφαλαίου για να υποστηριχθούν οι αναβαθμίσεις και επεκτάσεις του συστήματος παροχής πόσιμου νερού του Βουκουρεστίου. Ο δημόσιος τομέας -στην περίπτωση αυτή ο Δήμος Βουκουρεστίου- συνέβαλε τις ήδη υπάρχουσες υποδομές και θα του ανήκουν οι νέες, ενώ ο ιδιωτικός τομέας διατηρεί την δικαιοδοσία να λειτουργεί και να διαχειρίζεται το σύστημα νερού (Resource Book, 2004).

Για τον εκσυγχρονισμό της ύδρευσης του Βουκουρεστίου 126 εκατομμύρια € επενδύθηκαν τα πρώτα 5 έτη, ενώ συνολική επένδυση θα κατέληγε στην αύξηση του ποσοστού νοικοκυριών με σύνδεση παροχής πόσιμου νερού από 39% σε 91%. Τα ετήσια έσοδα εκτιμώνται στα 40 εκ € ανά έτος. Μέσα στα πρώτα χρόνια ισχύος του συμβολαίου 1,4 εκ άνθρωποι είχαν παροχή ύδρευσης, ενώ αυτός ο αριθμός θα έφτανε στα 2 εκατομμύρια με παράλληλη βελτίωση της ποιότητας (Pinsent Masons, 2008).

Για να χρηματοδοτηθεί το όλο σχέδιο, η EBRD (European Bank of Rural Development) παρείχε δάνειο αξίας 75 εκ € στην Apa Nova, 25εκ € των οποίων προορίζονταν για κοινοπραξία με άλλες τράπεζες που θα αποφάσιζαν να χρηματοδοτήσουν το έργο. Το συνολικό ύψος του έργου σύμφωνα με εκτιμήσεις ήταν 132 εκ € (<http://www.ebrd.com/>).

Οι όροι του δανείου απαιτούσαν την παρέμβαση της Vivendi όπου και εάν αυτό κρίνονταν απαραίτητο, καθώς επίσης και την ανάληψη της ευθύνης παρακολούθησης της πορείας των έργων που ήταν προγραμματισμένα από την Apa Nova. Η Vivendi ήταν επίσης υπεύθυνη να αναφέρει στην EBRD για τις επιδόσεις της Apa Nova και την πορεία των έργων. Είναι φανερό λοιπόν ότι το όνομα και το μέγεθος της Vivendi στην παγκόσμια αγορά ήταν αυτό που ενέπνεε εμπιστοσύνη ως εγγυητή. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση του Βουκουρεστίου είχε και αυτή το δικαίωμα σαν μέτοχος να παρακολουθεί την Apa Nova και την πορεία της αν το επιθυμούσε (Resource Book, 2004). Το δάνειο της EBRD συμπληρώνεται και με ένα δάνειο 18,5 εκ € απο τη γερμανική DEG η οποία στηρίζει τέτοιες προσπάθειες σε ανερχόμενες αγορές σε αναπτυσσόμενες χώρες (<http://www.ebrd.com/>).

Σχέδιο 4.5. Δομή και ροές δανείων της σύμπραξης Apa Nova

4.4. Constanta, Ρουμανία

Χώρα: Ρουμανία, Constanta

Συμβαλλόμενοι: RAJAC, EBRD, ISPA³ Τοπική Αυτοδιοίκηση

Τύπος Σ.Δ.Ι.Τ: Συμφωνία Παραχώρησης

Αξία Επένδυσης 200 εκ

Διάρκεια Συμβολαίου: 20 έτη

Η πόλη της Constanta, πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού, έχει ένα από τα διεθνή λιμάνια στη Μαύρη Θάλασσα, ενώ έχει και αρκετό τουρισμό (ετησίως περίπου 700- 600.000). Το γεγονός αυτό αποτελεί αιτία για διάφορα περιβαλλοντικά προβλήματα όπως η παραθαλάσσια ρύπανση, τα οποία έχριζαν αντιμετώπισης κυρίως μέσω της αναβάθμισης των συστημάτων ύδρευσης και αποχέτευσης. Έτσι, η τοπική εταιρεία ύδρευσης και αποχέτευσης RAJAC εντόπισε την ανάγκη υλοποίησης ενός μεγάλου επενδυτικού προγράμματος του οποίου τις ανάγκες δεν μπορούσε να καλύψει με ίδια κεφάλαια.

Καθώς η RAJAC έχει κύκλο εργασιών περίπου 23 εκ €, αναζητούσε μέσω διεθνούς διαγωνισμού έναν ανάδοχο για να του αναθέσει συμβόλαιο παραχώρησης του δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης ύψους 200 εκ € και διάρκειας 20 ετών. Στο πλαίσιο της ενταξιακής πορείας της Ρουμανίας αρκετά θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (EBRD), βοήθησαν στο έργο αυτό με κονδύλια και τεχνική υποστήριξη (Resource Book, 2004).

Βασικοί στόχοι του προγράμματος αυτού ήταν η αυξημένη κάλυψη δικτύου παροχής υπηρεσιών πόσιμου νερού και αποχέτευσης, η βελτίωση της επεξεργασίας λυμάτων, η μείωση των απωλειών νερού λόγω διαρροών (έφθανε το 66% της παρεχόμενης ποσότητας ύδατος), η μείωση του κόστους λειτουργίας, η συμμόρφωση με τις προδιαγραφές της ΕΕ και τέλος η αντικατάσταση των σωληνώσεων, αντλιοστασίων και μονάδων επεξεργασίας λυμάτων.

³ Το ISPA, (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession) είναι ένα από τα τρία όργανα χρηματοδότησης της ΕΕ (τα άλλα είναι το Phare και το Sapard) τα οποία υποστηρίζουν οικονομικά τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες στις προσπάθειες που κάνουν για ανάπτυξη και εξέλιξη των υποδομών τους σύμφωνα με τις Ευρωπαϊκές προδιαγραφές, προκειμένου να επιτύχουν την ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα λειτουργεί για τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης όπως η Ρουμανία, Βουλγαρία, Εστονία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία Τσεχία, Σλοβακία, Σλοβενία και Ουγγαρία.

Η εταιρεία RAJAC Regia Autonoma Judeteana Apa Constanta, ήταν μία διαδημοτική επιχείρηση η οποία ανήκε εξολοκλήρου στο Δημόσιο και είναι υπεύθυνη για πολλές δραστηριότητες όπως τη διαχείριση λεκανών απορροής, την επεξεργασία του πόσιμου νερού και των λυμάτων, την παροχή και διανομή πόσιμου νερού και αποχέτευσης στον νομό της Constanta, δηλαδή σε έξι γειτνιάζοντες δήμους, που αναλογούν σε πληθυσμό από 747.000 μέχρι και 1.500.000 την τουριστική περίοδο μεταξύ Ιουνίου και Σεπτεμβρίου. Η RAJAC τελικά παρέχει υπηρεσίες ύδρευσης σε 9 μεγάλες και 44 μικρές πόλεις που βρίσκονται σε όλη την περιφέρεια της Constanta (δικτυακός τόπος <http://www.rajac.ro/>).

Η RAJAC διεξήγαγε διαγωνισμό 2 φάσεων για την επιλογή του ιδιωτικού εταίρου που θα συμμετείχε στη σχεδιαζόμενη Σύμπραξη Ιδιωτικού Δημόσιου Τομέα. Όπως αναφέρθηκε, η υλοποίηση του επενδυτικού προγράμματος σχετικά με την Ύδρευση και την Αποχέτευση της περιοχής θα γινόταν με τη συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Κομισιόν και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (EBRD). Το δεύτερο στάδιο του διαγωνισμού προκρίθηκαν 5 εταιρείες διεθνούς εμβέλειας, οι οποίες πέρασαν από μία τεχνική και οικονομοτεχνική αξιολόγηση των προτάσεων με χρήση αντικειμενικών κριτηρίων, όσο αυτό ήταν δυνατό. Αυτό έγινε για να υπάρξει περισσότερη διαφάνεια στη διαδικασία, καθώς ο ισχύον μέχρι τότε νόμος επέτρεπε διαγωνισμό μόνο ενός γύρου (Resource Book, 2004).

Το 2002, μέσω προγράμματος EU PHARE και των κονδυλίων του για τεχνική βοήθεια ύψους 600.000 €, διορίστηκαν από την EBRD για την RAJAC και τον νομό της Constanta σύμβουλοι για την υποστήριξη της γενικής αναβάθμισης του δικτύου. Μετά από διαβούλευση με την EBRD και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμήθηκαν οι διάφορες επιλογές και δυνατότητες που υπήρχαν για σύμπραξη με τον ιδιωτικό τομέα (συμπεριλαμβανομένης και της ιδιωτικοποίησης) για δημιουργία εμπορικών δομών, για διαδικασίες μεταφοράς ρίσκου μεταξύ του ιδιωτικού και του δημοσίου τομέα, για την προώθηση επενδυτικών δραστηριοτήτων και άλλων.

Τελικά συστάθηκε σχέδιο που περιελάμβανε τη δημιουργία μίας Εταιρείας Ειδικού Σκοπού (special purpose vehicle) διότι αυτό επέτρεπε την ομαλή μεταφορά των στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού. Εν τέλει, το 28,8% της Εταιρείας Ειδικού Σκοπού θα περνούσε στην κατοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθαρής εκτιμώμενης

αξίας 76 εκ €. Αυτή η ενέργεια, δηλαδή η κατοχή αυτού του ποσοστού των κεφαλαίων της Εταιρείας Εδικού Σκοπού, θεωρήθηκε αρκετή για να εξασφαλίσει την γενικότερη αποδοχή των κατοίκων για μία λύση Σ.Δ.Ι.Τ, ενώ παράλληλα έδινε την ευκαιρία για μερίδιο στο σύνολο των ενδεχομένων κερδών της Εταιρείας Ειδικού Σκοπού στο μέλλον. (Resource Book, 2004)

Οι αρμοδιότητα για την τιμολόγηση και τη συλλογή των κομίστρων για όλες τις υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης, θα περνούσε στην νεοσυσταθείσα Εταιρεία Ειδικού Σκοπού, η οποία θα ήταν υπεύθυνη και για την υλοποίηση των σχεδιαζόμενων επενδύσεων. Η πολιτεία καθιέρωσε και την υποχρέωση καταβολής χρηματικού ποσού με την έναρξη ισχύος της συμφωνίας καθώς επίσης και μικρότερων ποσών ετησίως. Το πρώτο ποσό θα καταβληθεί από τις πηγές από τις οποίες επρόκειτο να αντληθούν κεφάλαια, σαν μέρος του εναρκτήριου κόστους της συμφωνίας, εφόσον επικυρωθεί η συμφωνία με τους επενδυτές και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι ετήσιες δόσεις θα καλύπτονταν με τη ροή ρευστού από τις χρεώσεις καταναλωτών.

Μέσα στην συμφωνία που συντάχθηκε προβλέφθηκε η καθιέρωση ορισμένων στόχων ανά 5ετία, τους οποίους όφειλε να καλύψει ο πλειοδότης στη συνολική διάρκεια των 20 ετών:

- Συγκεκριμένο ποσοστό νοικοκυριών που απέκτησαν δίκτυο ύδρευσης και αποχέτευσης
- Συνολική Αναλογία συνδέσεων / συνδέσεων με μετρητή
- Συμμόρφωση με τις ποιοτικές προδιαγραφές για το πόσιμο νερό και για τα λύματα.
- Μείωση των απωλειών του δικτύου
- Επίτευξη και υλοποίηση των προγραμματισμένων επενδύσεων (Resource Book, 2004).

Οι χρεώσεις για την κατανάλωση νερού καθορίζονταν από το Υπουργείο Δημοσίων Οικονομικών, μέσω του Γραφείου Ανταγωνισμού της RAJA SA. Το τιμολόγιο ανανεώνεται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο και σε κάθε περίπτωση όχι αργότερα από την 1^η Ιουλίου, αφού ρυθμίζεται σύμφωνα με τον πληθωρισμό και τον Γενικό Δείκτη Τιμών που δημοσιεύεται από την αρμόδια Εθνική Επιτροπή της Ρουμανίας (<http://www.rajac.ro>)

Εν τέλει, δεν ήταν δυνατό να βρεθεί η συνέχεια της πορείας του διαγωνισμού για την εύρεση αναδόχου, ούτε και βρέθηκε η τωρινή μετοχική σύσταση και ιδιοκτησιακή κατάσταση της εταιρείας. Η αναζήτηση πληροφοριών από το 2005 και μετά δείχνουν ότι η καινούρια ονομάζεται RAJA S.A. δηλαδή «RAJA Ανώνυμη Εταιρεία», γεγονός που υποδεικνύει ότι τελικά προχώρησε η κοινοπραξία και ιδρύθηκε μία καινούρια εταιρεία ειδικού σκοπού υπό αυτό το όνομα.

Περαιτέρω έρευνα έδειξε ότι η καινούρια εταιρεία που δημιουργήθηκε, παρουσίασε το 2008 σε σχέση με το 2005 πτώση στα κέρδη της κατά 28,8% (Romanian Companies Database, 2008). Από την άλλη, σε τεχνική έρευνα του 2007 για την αποδοτικότητα δικτύου και τις επισκευές που χρειάζονται να γίνουν, διαπιστώνεται ότι οι διαρροές στο σύστημα φτάνουν κατά περιοχές μέχρι και 64% της συνολικής προσφερόμενης ποσότητας (Presura & Pitu, 2007), όταν προ ιδιωτικοποίησης οι διαρροές έφταναν το 66%.

4.5. Berlin Wasser, Γερμανία

Χώρα: Γερμανία

Συμβαλλόμενοι: RWE Aqua GmbH, Allianz Capital Partners GmbH και την Veolia Deutschland GmbH, Berliner Wasserbetriebe (BWB)

Τύπος Σ.Δ.Ι.Τ: κοινοπραξία

Αξία Επένδυσης: 250 εκ €

Διάρκεια Συμβολαίου: 15 έτη

Η Berliner Wasserbetriebe (BWB) ξεκινά περίπου το 1856, ενώ για 45 χρόνια οι παρεχόμενες υπηρεσίες χωρίζονταν από το τείχος του Βερολίνου. Το 1997, η επιχείρηση είχε κερδίσει τον τίτλο του «μαργαριταριού των δημοσίων εταιρειών» από την εφημερίδα *Welt am Sonntag*. Προς το τέλος της δεκαετίας και μετά από την οικονομική κρίση, οι Σοσιαλδημοκράτες που έλεγχαν το δημοτικό συμβούλιο τότε, έθεσαν προς εφαρμογή ένα σχέδιο μερικής ιδιωτικοποίησης, το οποίο θα απέφερε σύμφωνα με τις εκτιμήσεις τους περίπου 2 δις DEM. Σύμφωνα με το σχέδιο αυτό, το 49,9% θα διατίθετο προς πώληση με διεθνή διαγωνισμό, και θα δημιουργείτο μία εταιρεία, στην οποία ο Δήμος του Βερολίνου μέσω της BWB θα ήταν ο κύριος μέτοχος με πλειοψηφικό πακέτο (www.bwb.de/).

Το σχέδιο αυτό όμως συνάντησε αντιδράσεις, όπως αυτή του Προέδρου της BWB ο οποίος συνέταξε και παρουσίασε ένα πλάνο για να αποφευχθεί η ιδιωτικοποίηση, το οποίο όμως αγνοήθηκε από την κυβέρνηση. Αντιρρήσεις εκδηλώθηκαν και από πολιτικά κόμματα της αριστεράς όπως το κόμμα των Πρασίνων και το PDS (Partei des Demokratischen Sozialismus). Οι τελευταίοι μάλιστα, υποστηρίζοντας ότι η ιδιωτικοποίηση αυτή καταπατά κυριαρχικά δικαιώματα των πολιτών του Βερολίνου, προσέβαλαν την απόφαση στο Συνταγματικό Δικαστήριο με σκοπό να την ακυρώσουν.

Το καλοκαίρι του 1999 η ΕΕ ενέκρινε το σχέδιο της ιδιωτικοποίησης. Όταν πλέον και το συνταγματικό δικαστήριο αποφάνθηκε υπέρ της ιδιωτικοποίησης τον Οκτώβριο 1999, το σχέδιο προχώρησε και έτσι δημιουργήθηκε η Berlinwasser Holding AG σαν η μητρική εταιρεία. Η Berlin Wasser Holdings AG αποτελείτο από την BWB η οποία είχε το 50,1%, ενώ το 49,9% ανήκε στο consortium που αποτελείτο από την RWE Aqua GmbH,

Allianz Capital Partners GmbH και την Veolia Deutschland GmbH με βάση τη γαλλική Veolia (πρώην Vivendi) οι οποίες είχαν ίσο μερίδιο μετοχών (www.bwb.de/).

Η νέο-συσταθείσα Berlin Wasser Holdings AG πλέον θα ήταν υπεύθυνη για έργα υδατικού δυναμικού, για παροχή πόσιμου νερού, υπηρεσιών αποχέτευσης και επεξεργασίας λυμάτων. Όλα τα έργα βεβαίως, έπρεπε συνεχώς να τηρούν τις προδιαγραφές που τίθενται για την ποιότητα του πόσιμου νερού και των λυμάτων από το Ευρωπαϊκό Δίκαιο (Resource Book, 2004). Η Berlin Wasser είναι πλέον μία από τις μεγαλύτερες εταιρείες ύδατος στην Ευρώπη, ενώ παρέχει υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης σε πάνω από 3 εκατομμύρια κατοίκους στην ευρύτερη περιοχή του Βερολίνου.

Το Νοέμβριο του 2004 έγινε γνωστό στη δημοσιότητα ένα μυστικό συμβόλαιο που ενέπλεκε τον Δήμο του Βερολίνου, την RWE και τη Vivendi. Ο πιο σημαντικός όρος αυτού, ήταν η υποχρέωση του Δήμου του Βερολίνου να πληρώνει στις εταιρείες ετησίως και για όλη τη διάρκεια του συμβολαίου ποσό, αντίστοιχο με το 8% της αξίας των μετοχών της BWB. Καθώς η αξία αυτών των μετοχών αυξανόταν ετησίως, για παράδειγμα μέσω της ετήσιας αποτίμησης των τρεχουσών επενδύσεων ανά έτος, οι πληρωμές προς της RWE Vivendi θα αυξάνονταν αναλόγως. Η εφημερίδα *Welt am Sonntag* ανέφερε πως ήταν αυτές οι μυστικές πληρωμές που ευθύνονταν για την αύξηση της τιμής του νερού κατά 15% για τους Βερολινέζους. Η κοινή γνώμη απαίτησε την δημοσιοποίηση όλων των εγγράφων σχετικών με την συμφωνία της ιδιωτικοποίησης του 1999, αλλά το αίτημα αυτό δεν υλοποιήθηκε ποτέ (www.bwb.de/).

Στη συμφωνία της ΣΔΙΤ τέθηκαν δύο βασικοί στόχοι: πρώτον η αναδόμηση και οργάνωση της εταιρείας με την εισαγωγή σύγχρονων μεθόδων διοίκησης και τεχνολογίας και δεύτερον η προσέλκυση νέων επενδύσεων. Επιπλέον, το συμβόλαιο της ΣΔΙΤ προέβλεπε:

α) Επενδύσεις ύψους 250 εκ € έως το 2009

β) Αναβάθμιση και βελτίωση των οικονομικών, περιβαλλοντικών και τεχνολογικών προδιαγραφών.

γ) Ορισμός ανωτάτου ορίου τιμών μέχρι το τέλος του 2003, με τάσεις μείωσης στο μακροχρόνιο διάστημα.

δ) Όχι απολύσεις μέχρι το 2014

ε) Μεταφορά και διάδοση εμπειρίας και τεχνογνωσίας (Resource Book, 2004).

Πέραν του ότι το συμβόλαιο προέβλεπε ποσοστό επενδύσεων ανά έτος, το οποίο εξαρχής εξασφάλιζε την σταδιακή αναβάθμιση του δικτύου παροχής νερού, ήταν πολύ σημαντικό το ότι στο πλαίσιο κοινωνικής πολιτικής και πρόνοιας είχαν τεθεί οι παραπάνω περιορισμοί στις απολύσεις και στις τιμές.

Επιπλέον, δόθηκε και ένα δάνειο ύψους 420 εκ € για επενδύσεις, από την EIB (European Investment Bank) την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Από την ίδρυση της εταιρείας το 1999, η Berlin Wasser μπόρεσε να επεκτείνει τις δραστηριότητες της και σε άλλες χώρες όπως είναι η Κροατία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Ρωσία, η Κίνα και άλλες χώρες (<http://www.berlinwasser.net>).

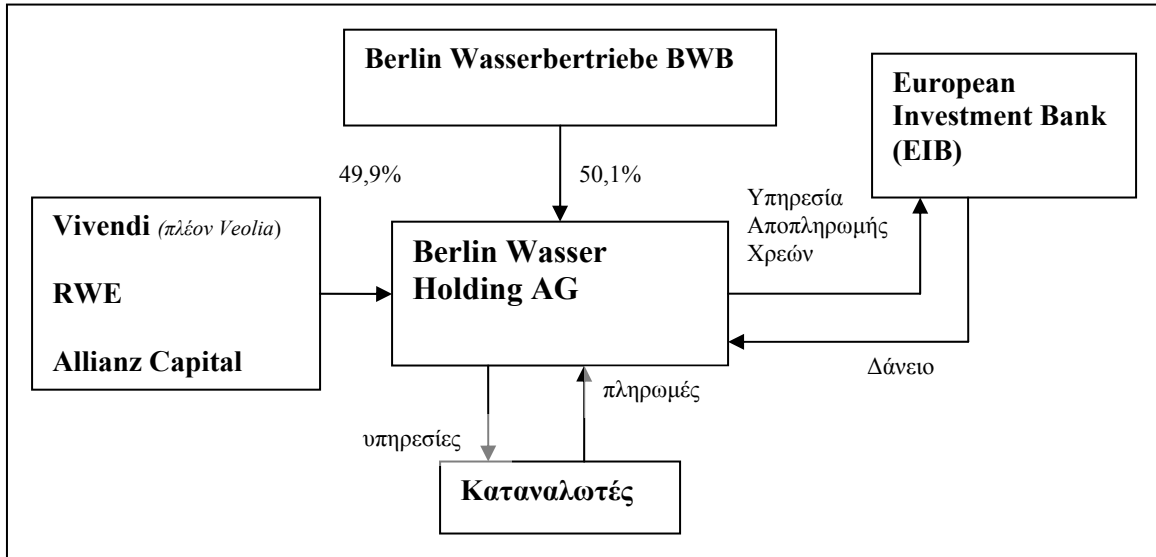
Εδώ πρέπει να αναφερθεί και το γεγονός ότι η Berlin Wasser αντιμετώπισε κρίση ρευστότητας. Αυτό σύμφωνα με πολλούς, έγινε μεταξύ άλλων λόγων, εξαιτίας του μεγάλου αριθμού έργων στα οποία είχε αναλάβει να προχωρήσει, του επιτοκίου 9% στα χρέη από τα δάνεια που είχε λάβει.

Αρχικά η Berlin Wasser εισήγαγε νέους τρόπους διαχείρισης και λειτουργίας, χωρίς να αναγκαστεί να προχωρήσει σε απολύσεις προσωπικού. Όμως, καθώς περαιτέρω μείωση του κόστους ήταν σχεδόν αδύνατο να επιτευχθεί, οι αρχές του Βερολίνου συμφώνησαν σε μία αύξηση 30% του τιμολογίου του νερού για το έτος 2004 (Resource Book, 2004).

Παρόλα αυτά, όσο και αν φαίνεται πως οι όροι της συμφωνίας ήταν σωστά καθορισμένοι, η εταιρεία αντιμετώπισε σοβαρά προβλήματα τα οποία δεν θα μπορούσε να ξεπεράσει εάν δεν είχε την αρωγή του κράτους. Επίσης η εταιρεία, πρέπει να σημειωθεί ότι είχε να πληρώσει για την παραχώρηση του δικαιώματος διαχείρισης του δικτύου, (Resource Book,2004)

Συνοψίζοντας, οι εξελίξεις οδήγησαν την εταιρεία σε δύσκολη θέση και σε ανάγκη βοήθειας από τις αρχές. Στο τέλος όπως φάνηκε, επιτράπηκαν οι αυξήσεις των τιμών για να αυξηθούν τα έσοδα και η ρευστότητα της εταιρείας. Οι Αρχές υποχώρησαν και στην τήρηση των όρων για προστασία προσωπικού από απολύσεις, και των όρων για αυξήσεις τιμολογίων νερού. Αυτό το συμβάν εγείρει κάποιες απορίες για την δεσμευτικότητα των συμβολαίων και δημιουργεί αμφιβολίες για το αν ακόμα και στις ανεπτυγμένες οικονομικά χώρες, μπορεί να υπάρχει άρτιος επενδυτικός σχεδιασμός και όροι που να

προστατεύουν πάση θυσία το κοινωνικό συμφέρον, ειδικά σε καταστάσεις οικονομικής κρίσης.

Σχέδιο 4.6. Δομή της σύμπραξης Berlin Wasser

4.6. Trencianske Vodarne a Kanalizacia, Σλοβακία

Χώρα: Σλοβακία Trencin

Συμβαλλόμενοι: Lyonnais des Eaux- SUEZ, TVS, TVK

Τύπος Σ.Δ.Ι.Τ: Συμφωνία Ενοικίασης,(leasing)

Αξία Επένδυσης 200 εκ

Διάρκεια Συμβολαίου: 20 έτη

Το Trencin είναι μία πόλη της Σλοβακίας στην οποία υπάρχει η δημοτική εταιρεία Trencianske Vodarne a Kanalizacia–TVK, η οποία εξυπηρετούσε περίπου 180.000 κατοίκους της πόλης. Η περίπτωση αυτή της ιδιωτικοποίησης της δημοτικής εταιρείας ύδρευσης μέσω δημιουργίας μίας Σύμπραξης Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα, υποτίθεται ότι θα αποτελούσε το πρότυπο με βάση το οποίο θα προχωρούσαν και οι υπόλοιπες αντίστοιχες εταιρείες του δημοσίου.

Από το 1997 η κυβέρνηση εισήγαγε ένα σχέδιο μεταβίβασης των κρατικών εταιρειών ύδρευσης στους εκάστοτε δήμους. Ο κάθε δήμος θα είχε μερίδιο της εταιρείας, αντίστοιχο με τον πληθυσμό του. Έτσι λοιπόν, τα πάγια στοιχεία ενός δήμου που εξυπηρετούν και άλλους δήμους, μπορούν να μεταβιβασθούν χωρίς την καταβολή αντιτίμου σε μία εταιρεία κοινής ιδιοκτησίας, εφόσον οι εμπλεκόμενοι δήμοι εγκρίνουν την μεταβίβαση αυτή. Τότε λοιπόν ιδρύθηκε η εταιρεία η δημοτική εταιρεία Trencianske Vodarne a Kanalizacia–TVK.

Οι δημοτικές επιχειρήσεις θα είχαν την ιδιοκτησία των εγκαταστάσεων όπως τα συστήματα διανομής νερού, το δίκτυο αποχέτευσης, τις Μ.Ε.Ν, τις σχετικές με αυτές εγκαταστάσεις και άλλα. Οι υπόλοιπες εγκαταστάσεις, μηχανήματα και κτίρια, θα ήταν διαθέσιμα στον ιδιωτικό εταίρο στο πλαίσιο της διαδικασίας της ιδιωτικοποίησης που θα γίνονταν στο μέλλον (Havlicek, 2008).

Στην περίπτωση του Trencin, η οποία τότε ήταν πιλοτική, η μεταβίβαση συντελέστηκε σύμφωνα με κάποια κριτήρια που έθεσε η κυβέρνηση. Στη Σλοβακία, υπάρχει ένας νόμος (Ν. 92/1991) ο οποίος ρυθμίζει τις διαδικασίες ιδιωτικοποίησης δημοσίων επιχειρήσεων. Από εκεί και πέρα, σε κάθε ιδιωτικοποίηση πρέπει να εμπλέκεται το Υπουργείο των Ιδιωτικοποιήσεων, το Ταμείο Δημόσιας Περιουσίας και το κυβερνητικό

σώμα που διαχειρίζεται το στοιχείο που θα ιδιωτικοποιηθεί. Η διαδικασία προβλέπει πως η υπηρεσία του Δημοσίου στην οποία υπάγεται η προς ιδιωτικοποίηση εταιρεία, καταθέτει το πλάνο της ιδιωτικοποίησης στο Υπουργείο ιδιωτικοποιήσεων. Αυτό αξιολογεί τη διαδικασία και την εγκρίνει, έχοντας το δικαίωμα να υποδείξει αλλαγές.

Έτσι, το σύστημα ύδρευσης άρχισε να αλλάζει μορφή. Οι δήμοι του Trencin μετέφεραν τις υποδομές ύδρευσης στην TVK, τις οποίες είχαν πάρει από το κράτος. Εν συνεχεία, μέρος του επιχειρησιακού εξοπλισμού πουλήθηκε το 1998 στην ιδιωτική εταιρεία Trencianska Vodospodarska Spolocnost-TVS (Resource Book, 2004). Τον Οκτώβρη του 1999, η TVK και η TVS υπέγραψαν συμβόλαιο ενοικίασης των εγκαταστάσεων ύδρευσης (leasing) το οποίο θα άρχιζε να ισχύει τον Ιούλιο του 2000. Τον ίδιο μήνα, η Suez Lyonnaise Des Eaux αγόρασε την πλειοψηφία των μετοχών της TVS, κερδίζοντας έτσι τον έλεγχο της εταιρείας, διεισδύοντας παράλληλα και στη δημοτική επιχείρηση. Στην παρούσα φάση, η Γαλλική πολυεθνική κατέχει τις 3 από τις 5 θέσεις στο διοικητικό συμβούλιο της TVS, καθώς επίσης και την θέση του προέδρου της εταιρείας (Havlicek, 2008).

Όταν τελέσθηκε η μεταφορά της ιδιοκτησίας από πολιτειακό επίπεδο σε επίπεδο δήμου, τα στοιχεία του εξοπλισμού ιδιωτικοποιήθηκαν με στόχο να αυξηθεί η επιχειρησιακή αποδοτικότητα τους, χωρίς να μεταβιβάζεται η απόλυτη κυριότητα τους στον ιδιωτικό τομέα. Η εταιρεία TVS επιλέχθηκε από μία επιτροπή του Τμήματος Ελέγχου και Μεταβιβάσεων Στοιχείων Δημοσίας Περιουσίας, αλλά περιέργως η εταιρεία αυτή ήταν ο μοναδικός ενδιαφερόμενος.

Η συμφωνία που κατατέθηκε έδινε στην TVS το αποκλειστικό δικαίωμα να λειτουργεί τον εξοπλισμό που ανήκε στην TVK έναντι ενοικίου για μία περίοδο 20 ετών.

Επιπροσθέτως το συμβόλαιο όριζε:

- α) Περιθώριο κέρδους 15% πέραν της κάλυψης του λειτουργικού κόστους για την TVS.
- β) Το ύψος του ενοικίου και την τιμολόγηση.
- γ) Οι τιμές του νερού, οι οποίες έπρεπε να είναι σε τέτοιο επίπεδο ούτως ώστε να καλύπτεται ποσοστό του επιχειρησιακού κόστους.
- δ) Η TVS είναι υπεύθυνη για τη συλλογή των εσόδων από τις χρεώσεις των καταναλωτών.

Το συμβόλαιο προέβλεπε εκτός των άλλων συντονισμό μεταξύ των εμπλεκομένων εταιρειών για την αντιμετώπιση σημαντικών βλαβών και νέων επενδύσεων, ενώ η εταιρεία TVS είναι υπεύθυνη για την καθημερινή συντήρηση. Προβλέφθηκε επίσης η δυνατότητα παροχής δανείου από την TVS στην TVK, το οποίο χρησιμοποιείται σε μεγάλες επισκευές, έργα υποδομών και γενικά σε νέες επενδύσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι η TVS δεν είναι εξολοκλήρου υπεύθυνη για την επαρκή παροχή νερού ή την καλή ποιότητα του. (Resource Book, 2004)

Στην πορεία η TVK, αιτήθηκε δάνειο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να χρηματοδοτήσει την κατασκευή μονάδας επεξεργασίας αποβλήτων. Η Επιτροπή έδειξε ενδιαφέρον για την στήριξη του προγράμματος, καθώς εκτιμούσε πως το τελικό αποτέλεσμα θα ήταν θετικό για τον καταναλωτή, αλλά και επειδή η Σλοβακία ήταν σε ενταξιακή πορεία. Έτσι, η επιχορήγηση θα δίδονταν μέσω ISPA, του αρμόδιου χρηματοδοτικού οργάνου σε χώρες που βρίσκονται υπό ενταξιακή προ-αξιολόγηση. Η εμπλοκή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τα κονδύλια μέσω του ISPA έκανε την ιδιωτικοποίηση του συστήματος του Trenčín υπόθεση των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Έτσι λοιπόν, ειδική επιτροπή της ΕΕ διεξήγαγε έρευνα εξετάζοντας τις συμφωνίες και τους όρους που είχαν κυρωθεί. Τον Μάιο του 2002 η ΕΕ σε έκθεση της κατέληγε στο συμπέρασμα ότι η συμφωνία μεταξύ TVK και TVS ήταν μονομερώς δομημένη υπέρ του ιδιωτικού εταίρου ούτως ώστε να προκύπτει αδικαιολόγητο κέρδος, εις βάρος του δημοσίου τομέα και των καταναλωτών. Η αναφορά τόνιζε ορισμένα σημεία που αφορούσαν στο συμβόλαιο μεταξύ των δύο εταιρειών.

Με αυτό το συμβόλαιο, η TVS αποκτούσε το αποκλειστικό δικαίωμα να λειτουργεί τις εγκαταστάσεις ύδρευσης και αποχέτευσης για 20 χρόνια. Τα πιο προβληματικά σημεία ήταν το ποσό που θα κατέβαλε η TVS, η εγγύηση για τα ελάχιστα κέρδη της TVS, οι επενδύσεις και οι επισκευές, η αρμοδιότητα επί των ζημιών στο δίκτυο, η προστασία της TVK σε περίπτωση παραβίασης του συμβολαίου και άλλα. Το σκανδαλώδες συμβόλαιο όριζε επίσης ότι, τα έσοδα από τις πληρωμές για τις υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης έπρεπε να καλύπτουν όχι μόνο τις επισκευές, τα έξοδα της διοικητικής λειτουργίας και ολόκληρο το ποσοστό του ετήσιου πληθωρισμού (κοινή πρακτική

σύμφωνα με την αναφορά είναι να αντανακλάται στην τιμή του νερού μόνο ένα μέρος του πληθωρισμού), αλλά και ένα ποσοστό 15% κέρδους για την TVS (Havlicek, 2008). Όλα αυτά στην ουσία έδιναν στην TVS, τη δυνατότητα να κερδοφορεί εις βάρος των καταναλωτών και του δημοσίου, εκθέτοντας παράλληλα την επένδυση σε μακροπρόθεσμο κίνδυνο. Στην πράξη αυτό αποδείχθηκε αληθές από το γεγονός ότι μέσα στα πρώτα χρόνια της ισχύς του συμβολαίου η TVK έχασε μεγάλα ποσά, όταν η TVS είχε συνεχή κέρδη. Έτσι λοιπόν, οι ειδικοί απεσταλμένοι από την Ε.Ε. πρότειναν την επαναδιαπραγμάτευση του συμβολαίου. Μάλιστα, για να πιέσει περισσότερο προς αυτή την κατεύθυνση, συνέδεσε την δεύτερη δόση από το ταμείο του ISPA, με την επαναδιαπραγμάτευση των όρων του συμβολαίου (Havlicek 2008, Resource Book 2004). Εν τέλει, αποδείχθηκε ότι η όλη διαδικασία της ιδιωτικοποίησης έκρυβε προσχεδιασμένο σχέδιο κερδοφορίας εις βάρος, της ευημερίας του πολίτη, του καταναλωτή και των αρχών του «ευ επιχειρείν». Όπως καταγγέλλουν φορείς όπως η παγκοσμίου βεληνεκούς Μ.Κ.Ο. “Friends of the Earth”, μερίδα των τοπικών ΜΜΕ και άλλοι, η κινητήριος δύναμη της ιδιωτικοποίησης ήταν εξ αρχής η κερδοφορία. Αρχικά, τα διευθυντικά στελέχη της δημοτικής εταιρείας συνδέονταν πολιτικά με το τότε κυβερνών κόμμα το HZDS, και με την ιδιωτική εταιρεία TVS γεγονός που «διευκόλυνε» την πορεία της σύμπραξης.

Επιπλέον, στον διαγωνισμό επιλογής αναδόχου που έγινε πριν την πρώτη συμφωνία μεταξύ TVK-TVΣ, η εταιρεία TVS ήταν η μόνη που έλαβε το πράσινο φως για τη συμμετοχή στον διαγωνισμό, γεγονός που την έκανε αυτομάτως και τον μοναδικό υποψήφιο ανάδοχο. Επίσης, την περίοδο πριν γίνει η συμφωνία το 1998, το κυβερνών κόμμα από φόβο της πιθανότητας μη επανεκλογής και απώλειας πολιτικής επιρροής, επιτάχυνε τις διαδικασίες ολοκλήρωσης του συμβολαίου. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το συμβόλαιο της συμφωνίας υπογράφηκε στις 23 Σεπτεμβρίου του 1998, 2 μόλις μέρες πριν τις εκλογές (Havlicek 2008).

Σημασία έχει επίσης και ο τρόπος που εισήλθε στα πράγματα η Suez Lyonnais Des Eaux, η οποία λέγεται ότι είχε υπογράψει μνημόνιο με την TVS για πιθανή μελλοντική εξαγορά της TVS πριν γίνει η συμφωνία μεταξύ TVK-TVΣ, γεγονός που ενισχύεται και από το γεγονός ότι η TVS πούλησε το πλειοψηφικό πακέτο των μετοχών της στην Suez τον ίδιο μήνα που σύναψε τη συμφωνία με την TVK (Havlicek 2008). Αυτό θα πρέπει να

αποτελέσει δίδαγμα για τους τρόπους και την ευκολία με την οποία μπορεί μέσω των δρόμων της διεθνούς αγοράς οποιαδήποτε πολυεθνική να «εισέλθει» σε μία χώρα και ενδεχομένως να επηρεάσει οποιαδήποτε πτυχή της κοινωνίας ή της οικονομίας κ.α.

Η συνέχεια της υπόθεσης είναι εξίσου ενδιαφέρουσα, καθώς μετά από την παρέμβαση της ΕΕ έγινε δεύτερη συμφωνία μεταξύ των εταιρειών η οποία κατατέθηκε και στα αρμόδια όργανα της ΕΕ για να συνεχιστεί η χορήγηση του δανείου από το ISPA. Η CEPA- Center For Environmental Public Advocacy μία Μη Κυβερνητική Οργάνωση, κατέθεσε τον Ιανουάριο του 2003 στην ΕΕ επίσημο αίτημα, με το οποίο ζητούσε πληροφόρηση σχετικά με τις αλλαγές του συμβολαίου του 2003 μεταξύ TVS-TVK. Η επίσημη απάντηση της ΕΕ ήταν ότι το καινούριο συμβόλαιο που κατατέθηκε ήταν ξεκάθαρα πιο ισοβαρές βελτιώνοντας το πλεονέκτημα της TVK και έτσι έγινε δεκτή η χορήγηση του δανείου.

Το ίδιο αίτημα έγινε και στις δύο εταιρείες , από τις οποίες δεν έλαβε καμιά απάντηση συμφωνία χαρακτηρίστηκε ως εμπορικό μυστικό και άρα απόρρητο. Η CEPA, τον Απρίλιο του 2003 επικαλούμενη την Ν 211/2000 αναφορικά με την ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφορία, ζήτησε επίσημα από το αρμόδιο υπουργείο να αποκαλύψει και τις δύο συμφωνίες που είχαν γίνει μεταξύ των TVK-TVS. Η απάντηση του Υπουργείου ήταν ίδια με αυτή των εταιρειών.

Τέλος, τον Ιανουάριο του 2004 κατέθεσε μήνυση στο Ανώτατο Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Σλοβακίας ενάντιο στο Υπουργείο , ζητώντας από το Δικαστήριο να επιτρέψει την πρόσβαση στα κείμενα των συμφωνιών. Τον Νοέμβριο του 2004, το Δικαστήριο αποφάσισε υπέρ της CEPA και της αποκάλυψης των πληροφοριών που ζητήθηκαν. Εν τέλει όμως οι αυξήσεις στην τιμή του νερού έμειναν. Από το 2002, η τιμή του νερού παρουσίασε μία σταθερή αύξηση της τάξης του 30% ετησίως έως το 2005, χωρίς να σταματά και τα επόμενα χρόνια (Havlicek 2008).

4.7. Severomoravské Karviná, Τσεχία

Χώρα: Δημοκρατία της Τσεχίας, Karviná

Συμβαλλόμενοι: SmVaK, Δήμος Karviná

Τύπος Σ.Δ.Ι.Τ: Συμφωνία παροχής υπηρεσιών και διαχείρισης

Αξία Επένδυσης 125 εκ €

Διάρκεια Συμβολαίου: 20 έτη

Η SMVaK είναι σήμερα η δεύτερη μεγαλύτερη εταιρεία της Τσεχίας στον τομέα ύδρευσης και αποχέτευσης. Έχει συμβόλαια παροχής υπηρεσιών και διαχείρισης σε πολλές περιοχές στην Τσεχία, καθώς επίσης και σε κάποιες συνοριακές περιοχές εντός Πολωνίας. Συνολικά υπολογίζεται ότι παρέχει υπηρεσίες ύδρευση σε 1,2 εκ ανθρώπους και υπηρεσίες αποχέτευσης σε 870.000 (Pinsent Masons, 2008).

Η SMVaK ήταν μία αρχικώς δημόσια επιχείρηση, υπεύθυνη για την ευρύτερη περιοχή της Νότιας Μοραβίας, η οποία συμπεριλαμβάνει την Karvina. Τον Μάιο του 1991 η SMVaK ιδιωτικοποιήθηκε μέσω μίας διαδικασίας κατά την οποία η εταιρεία μετοχοποιήθηκε, και έπειτα οι μετοχές διαμοιράστηκαν χωρίς επιβάρυνση στους δήμους και στις πόλεις περιοχής, ανάλογα με τον αριθμό των κατοίκων. Περίπου το 92% του συνόλου των μετοχών, μεταβιβάστηκε με αυτόν τον τρόπο στους φορείς του δημοσίου και το υπόλοιπο 8% διατέθηκε σε επενδυτές. Μέχρι το 1999 όλοι οι δημόσιοι φορείς είχαν πουλήσει τις μετοχές τους στον ευρύτερο ιδιωτικό τομέα μέσω της χρηματιστηριακής αγοράς. Εν τέλει, μετά από αυτές τις εξαγορές οι περισσότερες μετοχές κατέληξαν σε Βρετανικές και Γαλλικές εταιρείες ύδατος (Resource Book, 2004).

Τον Οκτώβριο του 2000 έγινε μεταξύ του δήμου της Karvina και της SmVaK μία συμφωνία παροχής υπηρεσιών για παροχή πόσιμου νερού και υπηρεσιών αποχέτευσης, με τον δήμο της Karvina ως τον πελάτη. Η λειτουργία και οι υποδομές γενικότερα παρέμεναν ευθύνη της SmVaK χωρίς μεταβίβαση ή διαμερισμό κινδύνων, ούτε κίνητρα για βελτίωση της αποδοτικότητας.

Το συμβόλαιο δεν προέβλεπε διαδικασίες παρακολούθησης των επιδόσεων και των δραστηριοτήτων της SMVaK από τον δήμο. Ενδεχομένως η ομαλή λειτουργία της αναληφθείσας υπηρεσίας, οι αναβαθμίσεις και οι επισκευές να είναι αρκετά πειστήρια που εγγυούνται την αξιοπιστία της εταιρείας. Δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι το συμβόλαιο

περιείχε στόχους προς επίτευξη (π.χ. ποιοτικές ή ποσοτικές παραμέτρους). Συνεπώς δεν καθιερώθηκαν κανόνες για την παρακολούθηση ποιότητας ή της ποσότητας των καθιερωμένων υπηρεσιών. Επιπλέον, ο Δήμος σαν υπηρεσία δεν διέθετε το ειδικευμένο προσωπικό που απαιτείται για να γίνει κάτι τέτοιο (Resource Book, 2004).

Επιπλέον, συστάθηκε ένα διοικητικό συμβούλιο για να συμβάλει στον συντονισμό και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων μεταξύ των πόλεων των οποίων εξυπηρετούσε η εταιρία SMVaK. Όλες οι πόλεις έχουν εκπροσώπηση στα διάφορα συμβούλια της SMVaK. Οι δήμοι εκπροσωπούνται με 5 από τα 9 μέλη στο συμβούλιο που ασχολείται με θέματα διοίκησης, και 6 από 9 μέλη στο ελεγκτικό συμβούλιο. Ακόμη, συστάθηκε και ένα forum που συμπεριελάμβανε και τον Δημόσιο Οργανισμό Ύδατος της Βόρειας Μοραβίας για να καθορίζεται η επενδυτική και τιμολογιακή πολιτική. Αποφάσεις για αυξήσεις στις χρεώσεις συμφωνούνται συλλογικά, αφού πρώτα οι δήμοι έχουν προτείνει τους μηχανισμούς υπολογισμού της τιμής. Η SmVaK καθορίζει τις διαδικασίες χρέωσης και είσπραξης.

Γενικότερα, τα στοιχεία που έχουν προκύψει από επενδύσεις που έχουν χρηματοδοτηθεί από το ISPA, ανήκουν αυτόματα στον Δήμο και το προσύμφωνο δεν προβλέπει πληρωμές υπό μορφή μισθώσεων για την απόκτηση τους. Υπήρχε πρόβλεψη να παραχωρούνται υπό μορφή ενοικίου στην SmVaK η οποία θα είναι υπεύθυνη για τη λειτουργία τους. Το προσύμφωνο περιελάμβανε πολλούς όρους σε σχέση με την κατανομή κόστους και την τεχνική υποστήριξη που πρέπει να παρέχει η SmVaK. (Resource Book, 2004)

Δεν επιτρέπεται στο δήμο να πουλήσει πάγια στοιχεία χωρίς να διαβουλευθεί με την SmVaK, ενώ μπορεί να χρησιμοποιήσει τα έσοδα μόνο για να επενδύσει σε υποδομές. Η SmVaK αναλαμβάνει ουσιαστικά τον κίνδυνο που απορρέει από την υποχρέωση να συντηρεί τα πάγια στοιχεία και να παρέχει τεχνική υποστήριξη. Ο δήμος της Karvina ήταν υπεύθυνος για τα κόστη πέραν από το εύρος των φυσιολογικών ή λίγο πολύ αναμενόμενων βλαβών (Resource Book, 2004).

Συμπερασματικά, στην ουσία, ανατέθηκε σε έναν ιδιώτη μία υπηρεσία για την οποία μέχρι πρότινος ήταν υπεύθυνο το Δημόσιο. Όμως το δημόσιο παραμένει ο εγγυητής της σωστής λειτουργίας της υπηρεσίας αυτής και είναι υπεύθυνο απέναντι στους πολίτες σε περίπτωση που κάτι συμβεί λάθος. Έτσι λοιπόν, πρέπει να εξασφαλίζεται η παροχή

αξιόπιστων πληροφοριών και να υπάρχει άρτιος έλεγχος, παρακολούθηση και κριτήρια επίδοσης. Στην περίπτωση αυτή, κριτήρια ή στόχοι επίτευξης για την ιδιωτική εταιρεία δεν τέθηκαν. Από την άποψη της επικρατούσας κοινής πρακτικής ΣΔΙΤ, αναρωτιέται κανείς, πόσο μακριά είναι η εποχή όπου ο Δήμος δεν θα έχει καμία αρμοδιότητα να επέμβει.

Πίνακας 4.1. Ροές Μετοχών 1999 – 2006 της SmVaK

- **1999** -Η Anglian Water αγόρασε το 54,3% της SmVaK με το ποσό των 19 εκ £, περίπου το 1,5% μένει στην ιδιοκτησία των δήμων , ενώ το 44,07% το αγόρασε η SUEZ
- **2004** -Φεβρουάριο η Penta Finance αγόρασε το 54,3% της SmVaK από την Anglian για 38 εκ £
- **2004** -Απρίλιο, η Penta εξαγόρασε το 44,07% της SmVaK από την SUEZ
- **2006** -Η FCC (Fomento de Construcciones Y Contatas S.A.) αγόρασε την SmVaK από την Penta Finance για 248 εκ € (εκείνη τη χρονιά η SmVaK είχε έσοδα 57 εκ €)

πηγή: Pinsent Masons 2007

4.8. Johor Bahru, Μαλαισία

Χώρα: Μαλαισία, Johor Bahru

Συμβαλλόμενοι: Kembangan Dinamik Pilecon, Engineering Berhad και την Lyonnaise des Eaux, Johor Water Company

Συμβαλλόμενοι: Συμβόλαιο Κατασκευής-Διαχείρισης-Μεταβίβασης (BOT)

Αξία Επένδυσης: 235,4 εκ €

Διάρκεια Συμβολαίου: 20 έτη

Η Johor Bahru είναι μία πόλη που ανήκει στην πολιτεία της Johor και εκεί λειτουργεί η εταιρεία Johor Water Company (JWC), η οποία είναι υπεύθυνη για την παροχή πόσιμου νερού στους πολίτες. Η παροχή νερού είναι αρμοδιότητα των τοπικών αυτοδιοικήσεων αλλά η αρμοδιότητα για το αποχετευτικό σύστημα ανήκει στην κυβέρνηση. Η εταιρεία αυτή ανήκει 100% στο δημόσιο και το διοικητικό της συμβούλιο αποτελείται από εκπροσώπους και υπαλλήλους του δημοσίου έχοντας πλήρη αυτονομία κινήσεων, εκτός από το δικαίωμα να επέμβουν στις συμβόλαια που έχουν συναφθεί για την παροχή ακατέργαστου νερού στην JWC, και στα συμβόλαια που υποχρεώνουν την JWC να παρέχει ορισμένη ποσότητα επεξεργασμένου νερού σε γειτονικές περιοχές. Έρευνα είχε καταλήξει στην άμεση ανάγκη επέκτασης και αναβάθμισης του δικτύου, καθώς σε διαφορετική περίπτωση η πόλη θα κινδύνευε να βρεθεί σε κρίση λειψυδρίας στο μέλλον. Τον Αύγουστο του 1991 προκηρύχθηκε διαγωνισμός για την ανάληψη του συστήματος της Johor Bahru και ενδιαφέρον εκδήλωσαν 3 κοινοπραξίες τοπικών και διεθνών εταιρειών. Τελικά αρχές του 1993 δημιουργήθηκε η Σύμπραξη Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα. Η πολιτεία της Johor υπέγραψε 20 έτη συμφωνία Κατασκευής Ιδιοκτησίας – Διαχείρισης –Μεταβίβασης, με την κοινοπραξία Equiventures Sdn. Bhd στην οποία συμμετείχαν η Kembangan Dinamik Pilecon με 49% , η Engineering Berhad και η SUEZ Lyonnaise des Eaux από 25,5% η κάθε μία (APFED, 2003).

Η JWC υποχρεούται να τηρεί τους όρους των συμβολαίων, ενώ για να μπορέσει να παρεκκλίνει από αυτούς πρέπει να έχει την συγκατάθεση της κυβέρνησης. Επιπλέον, διατηρεί το δικαίωμα σαν επιχείρηση να δανειστεί από μη κυβερνητικές πηγές, ενώ οι τιμές που χρεώνει η εταιρεία, καθορίζονται από επιτροπή, η οποία αποφασίζει αφού εξετάσει το επενδυτικό σχέδιο για τις μελλοντικές κινήσεις της εταιρείας και την

προβλεπόμενη κατανάλωση. Για να υπάρξει ένα ενδεικτικό μέτρο, αναφέρεται ότι το μέσο χρηματικό ποσό που πληρώνει ανά μήνα μία οικογένεια για ηλεκτρικό ρεύμα είναι περίπου 15,6 \$, ενώ για νερό πληρώνει περίπου 7 \$. Το κόστος του νερού υπολογίζοντας το κατά κεφαλήν εισόδημα αναλογεί ετησίως σε 2% (APFED, 2003).

Το συμβόλαιο προέβλεπε την παροχή πόσιμου νερού στην Johor Bahru και για να συνεχιστεί χωρίς προβλήματα, θεσπίστηκε ένα πλαίσιο για τη σωστή λειτουργία:

- Εβδομαδιαίος έλεγχος από την πολιτεία της Johor για να διασφαλιστεί η προβλεπόμενη ποιότητα
- Προβλεπόμενες ποινές αν δεν ικανοποιούνται οι ποιοτικές παράμετροι
- Πληρωμές από την JWC για το ακατέργαστο νερό με δύο τρόπους:
 - ο σταθερή πάγια πληρωμή βασισμένη στο πάγιο κόστος
 - ο πληρωμή για την παροχή ακατέργαστου νερού βασισμένη σε ποσοστιαία κλίμακα.
- Ετήσιο τιμολόγιο μεταβαλλόμενο με καθιερωμένη μέθοδο που συνυπολογίζει μεταβολές στο κόστος ενέργειας, χημικών, εργασίας, πληθωρισμού.
- Η σταθερή μηνιαία πληρωμή ρυθμίζεται ετησίως σύμφωνα με τον πληθωρισμό, έχοντας σαν ελάχιστη αύξηση 4%. Το μέγιστο όριο ήταν 5% για τα πρώτα 5 χρόνια, 6% μέχρι το 2001 και 7% για τα τελευταία 10 έτη του συμβολαίου.
- Όρος που προβλέπει διαιτησία σε περίπτωση μη τήρησης συμφωνηθέντων όρων
- Η επαναδιαπραγμάτευση των όρων επιτρεπόταν μετά την πάροδο 10 ετών.

Για τη χρηματοδότηση δόθηκε ένα 10ετές δάνειο (για να καλυφθούν τα 2 πρώτα στάδια των σχεδιαζόμενων επενδύσεων) από την Public Bank Bhd, 3 μόλις μήνες αφού υπογράφηκε το συμβόλαιο. Η Permanta Merchant Bank Bhd έγινε η εγγυήτρια τράπεζα.

Πίνακας 4.2. Τα στάδια προόδου των έργων

Στάδιο Α'

-Αναβάθμιση του Sundai Layang Plant (Μονάδα Επεξεργασίας Νερού) με αύξηση της δυνατότητας παροχής επεξεργασμένου νερού κατά 136.000 m³/μέρα.

-Κατασκευή σταθμού άντλησης/ρύθμισης πίεσης/μεταφοράς με δυνατότητα για μεταφορά ακατέργαστου νερού 17.000 m³/μέρα

-Εκσυγχρονισμός του συστήματος ελέγχου δικτύου.

Στάδιο Β'

-Α' φάση κατασκευής νέου εργοστασίου στο Sungai Sohor

-Κατασκευή σωληνώσεων για ακατέργαστο και επεξεργασμένο πόσιμο νερό από το εργοστάσιο Sungai Sohor .

-Κατασκευή 2 υδραγωγείων.

Στάδιο Γ'

-Β' φάση κατασκευής του εργοστασίου

-Ολοκλήρωση των σχετιζόμενων με το εργοστάσιο σωληνώσεων

-Κατασκευή του φράγματος Jenpalli Dam, με δυνατότητα επαναπρογραμματισμού των εργασιών

(Πηγή: APFED, 2003)

Η πορεία της εν λόγω ΣΔΙΤ ήταν θετική, καθώς αυξήθηκε η ποιότητα και η παρεχόμενη ποσότητα στην πόλη Johor Bahru, σε 30 μήνες μετά την έναρξη του συμβολαίου, υποστηρίζοντας του πληθυσμού στην πόλη αυτή. Από την άλλη, η JWC δεν αύξησε από το 1991 τις ονομαστικές τιμές παρά του ότι το κόστος παροχής ακατέργαστου νερού αυξήθηκε. Έτσι, η διαφορά μεταξύ τιμής πώλησης πόσιμου νερού και ακατέργαστου νερού που πλήρωνε η JWC αυξήθηκε, γεγονός που είχε μειώσει τα κέρδη της.

Επιπλέον, η JWC παραχώρησε με συμβόλαιο τις υπηρεσίες ελέγχου και περιορισμού του μη-μετρήσιμου νερού, σε άλλη εταιρεία. Πληρωμές θα γίνονταν μόνο μετά από μείωση του μετρούμενου νερού σε λιγότερο από 20%. Στις περιόδους ξηρασίας όμως δεν εφαρμόστηκε σχέδιο διαχείρισης της ζήτησης καθώς η προσφορά ακατέργαστου νερού ήταν αρκετή, αλλά μελλοντικές ελλείψεις ίσως δεν θα μπορούν να αντιμετωπιστούν. Η ανάγκη για διαχείριση των υδατικών αποθεμάτων της Johor Bahru, μέχρι το 2003 τουλάχιστον δεν είχε καλυφθεί, καθώς δεν υπήρχε σώμα υπεύθυνο για αυτά τα θέματα.

4.9. AGUACAR (Aguas de Cartagena SA), Κολομβία

Χώρα: Κολομβία

Συμβαλλόμενοι: Aguas de Barcelona, Distrito Turistico y Cultura de Cartagena

Τύπος Σ.Δ.Ι.Τ: Συμφωνία Παραχώρησης

Αξία Επένδυσης: 94,50 εκ €

Διάρκεια Συμβολαίου: 25 έτη

Η πόλη της Cartagena αριθμεί περίπου 900.000 κατοίκους και βρίσκεται στο βόρειο τμήμα της Κολομβίας. Αποτελεί τουριστικό προορισμό, πράγμα που σημαίνει πως περιοδικά ο πληθυσμός της αυξάνει, ανάλογα με τον συνολικό αριθμό επισκεπτών και αντιστοίχως η ζήτηση νερού. Την περίοδο πριν το 1995, το δίκτυο πόσιμου νερού ήταν αναποτελεσματικό, καθώς σύνδεση με το δίκτυο είχε λιγότερο του 70% του συνολικού αριθμού νοικοκυριών, ενώ μόνο το 55% είχε αποχέτευση.

Μεγάλες μερίδες του τοπικού πληθυσμού και ιδιαίτερα αυτές που ανήκαν στις κατηγορίες χαμηλότερων εισοδημάτων, είχαν πρόσβαση σε πόσιμο νερό μόνο μέσω ιδιωτών μικρο-πωλητών. Αυτή η εργασία εντάσεως κεφαλαίου κατέληγε σε κόστος πώλησης αρκετές φορές πιο υψηλό σε σχέση με την τιμή του δικτύου του δήμου. Από την άλλη, όσοι είχαν σύνδεση με το δίκτυο παροχής είχαν τις περισσότερες φορές τόσο χαμηλή πίεση που ουσιαστικά ισοδυναμούσε με μηδενική παροχή. Το προϋπάρχον δίκτυο ήταν παλιό και λειτουργούσε με μεγάλες απώλειες, ενώ δεν επαρκούσαν τα διαθέσιμα κονδύλια για συντήρηση και βελτίωση του.

Η δημοτική εταιρεία υπεύθυνη για το δίκτυο λειτουργούσε με σημαντικές απώλειες, κυρίως λόγω ανεπάρκειας στη διοίκηση της επιχείρησης και στο σύστημα πληρωμής λογαριασμών νερού. Αυτό το επίπεδο των υπηρεσιών ήταν αντικείμενο πολλών διαμαρτυριών από τους κατοίκους που απαιτούσαν μία αναβάθμιση. Η αλλαγή στο δίκτυο άρχισε να υλοποιείται το 1994, με την ίδρυση της AGUACAR (Aguas de Cartagena).

Η AGUACAR δημιουργήθηκε σαν ΣΔΙΤ μεταξύ του δήμου της Cartagena και της Aguas de Barcelona από την Ισπανία, το Δεκέμβριο του 1994. Αυτή η ιδιωτική επιχείρηση είχε σημαντική εμπειρία στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη δικτύων παροχής πόσιμου νερού.

Η ιδιοκτησία και η ευθύνη της διαχείρισης της AGUACAR διαμοιράστηκε ως εξής: Στο δήμο δόθηκε το 50%, που αντιστοιχεί σε 300.000, στην ισπανική εταιρεία νερού 46%, δηλαδή 275.478 μετοχές, ενώ το υπόλοιπο 4% (24.522 μετοχές) σε ιδιώτες επενδυτές (Pinsent Masons, 2007).

Ο δήμος της Cartagena υπέγραψε με την AGUACAR ένα συμβόλαιο διάρκειας 26 ετών το οποίο της έδινε το δικαίωμα να λειτουργεί και να συντηρεί το δίκτυο παροχής πόσιμου νερού και αποχέτευσης, να περισυλλέγει τα έσοδα από τις χρεώσεις. Η εταιρεία αυτή είναι ο μοναδικός πάροχος, επιλεγμένος από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Σύμφωνα με την αρχική συμφωνία, δημιουργείται ένα πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο με μεικτή αντιπροσώπευση έχοντας 2 μέλη από τον δήμο, 2 από την ισπανική εταιρεία που συμμετείχε στη σύμπραξη και 1 από τους μικρο-μετόχους. Τέλος, το διοικητικό συμβούλιο ορίζει τον γενικό διευθυντή της Εταιρείας AGUACAR.

Η AGUACAR προσπάθησε μέσω του στρατηγικού σχεδιασμού να δώσει λύσεις ξεκινώντας μία μακροπρόθεσμη διαδικασία βελτίωσης ολόκληρου του συστήματος ύδρευσης και αποχέτευσης. Το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτήθηκε από διάφορες πηγές. Το ύψος των συνολικών αρχικών επενδύσεων ξεπερνούσε τα 114 εκ \$. Επιπλέον, χρηματοδότηση έγινε εφικτή μέσω της Κολομβιανής κυβέρνησης (20 εκ \$) και του δήμου της Cartagena (7,6 εκ \$). Το 1999 η AGUACAR έλαβε 85 εκ \$ για την χρηματοδότηση των υποδομών για αποχέτευση και ύδρευση. Οι επιχορηγήσεις και τα δάνεια που εδόθησαν μαζί με την αρχική επένδυση ήταν που αθροίζονταν συνολικά στα 114 εκ \$ (Pinsent Masons, 2007).

Ο δήμος υπέγραψε συμφωνία εκχώρησης της διαχείρισης του συστήματος ύδρευσης της Cartagena στην AGUACAR. Σε αυτό το συμβόλαιο ορίζεται μεταξύ άλλων ένα ποσοστό των καθαρών εσόδων το οποίο θα λάμβανε η Ισπανική εταιρεία και το οποίο θα αυξανόταν μελλοντικά, ξεκινώντας από το 2%. Σαν μέτοχος η εταιρεία λάμβανε επίσης μερίσματα από τις μετοχές που κατείχε. Όμως, η αρμοδιότητα για τον έλεγχο της AGUACAR ανήκε αποκλειστικά στο δήμο. Συστάθηκαν λοιπόν δύο υπηρεσίες, το Ελεγκτικό Συμβούλιο Δημοσίων Υπηρεσιών (Public Services Control Board) το οποίο θα παρακολουθούσε την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και η Ρυθμιστική Επιτροπή για το Πόσιμο Νερό, η οποία ενέκρινε ή όχι τις προτεινόμενες αυξήσεις στα

τιμολόγια του νερού από τον πάροχο. Μέσω αυτών των δύο σωματίων, ασκείται δημόσιος έλεγχος για τις παρεχόμενες υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης (δικτυακός τόπος Good Practices Inventory).

Ένας στόχος σημαντικός για το τελικό αποτέλεσμα, ήταν η μείωση του «μη-τιμολογημένου νερού» “Non Revenue Water- NRW”, το οποίο στην ουσία οφείλονταν σε απώλειες του δικτύου. Αρχικά προσδιοριζόταν στο 40%, αλλά μετά από καινούριες μετρήσεις εκτιμήθηκε ότι οι απώλειες του δικτύου έφταναν περίπου στο 60%. Έτσι λοιπόν η πτώση του ποσοστού διαρροών στο 25% ήταν ένας βασικός στόχος, η επίτευξη του οποίου θα βελτίωνε σημαντικά την παροχή νερού, αλλά και την πίεση, αυξάνοντας έτσι το χρονικό διάστημα που ήταν διαθέσιμο το νερό για τους κατοίκους. Επίσης θα βελτίωνε μακροπρόθεσμα και την οικονομική κατάσταση της εταιρείας, αφού απαλλασσόταν από κόστος επεξεργασίας και μεταφοράς νερού, το οποίο δεν έφτανε ποτέ στον καταναλωτή.

Άλλος στόχος της AGUACAR, ήταν η βελτίωση των οικονομικών στοιχείων, ούτως ώστε να είναι πλέον μία αυτό-συντηρούμενη επιχείρηση. Αυτό θα γινόταν εφικτό μέσω αυξημένης αποδοτικότητας από τη διαχείριση των αποθεμάτων νερού και υπηρεσιών αποχέτευσης, συνδυασμένο με την αύξηση του ποσοστού συλλογής εσόδων των λογαριασμών νερού. Η δημοτική επιχείρηση που υπήρχε πριν είχε πάνω από χίλιους υπαλλήλους, αλλά η παροχή του νερού ήταν περιοδική και η συλλογή των εσόδων από λογαριασμούς νερού ήταν λιγότερη από 50%. Πριν τη δημιουργία της AGUACAR, τα λειτουργικά κόστη σε σχέση με τα λειτουργικά έσοδα ήταν 152%. Η εταιρεία έχανε έσοδα και παρείχε χαμηλού επιπέδου υπηρεσίες. Η AGUACAR στόχευσε στη βελτίωση της διαχείρισης, των υπηρεσιών και στην εξάλειψη των επιχειρησιακών απωλειών.

Εν συνεχεία, επιστρατεύθηκε μία μέθοδος αξιολόγησης των εισοδηματικών δυνατοτήτων των ανθρώπων, ούτως ώστε να αποφευχθεί η δυσβάσταχτη τιμολόγηση νοικοκυριών και να υπάρχει μία τιμολόγηση ανάλογα με τις δυνατότητες του καθενός. Έτσι λοιπόν έγινε μία καταγραφή και ταξινόμηση των κατοικιών σε μία εξάβαθμη κλίμακα. Οι οικίες που έλαβαν βαθμολόγηση από 1 έως 3 ταξινομούνται ως αδύναμες εισοδηματικά ομάδες, οι οικίες που βαθμολογήθηκαν, με 4 ως μεσαίας τάξης, ενώ οι κατοικίες που βαθμολογήθηκαν με 5 ή 6 ταξινομήθηκαν ως ανώτερης τάξης. Έτσι λοιπόν ο κάθε πολίτης πλήρωνε αυτό που μπορούσε να διαθέσει, δημιουργώντας μία μορφή «δια-

επιδότησης» μεταξύ φτωχών και πλουσίων. Δηλαδή, τα ανώτερα εισοδήματα πλήρωναν μία τιμή η οποία υπερκάλυπτε το κόστος της παρεχόμενης υπηρεσίας και το «πλεόνασμα» αυτό υποστήριζε τα κατώτερα εισοδήματα τα οποία πλήρωναν τιμή ήταν αρκετά χαμηλότερη του κόστους της παρεχόμενης υπηρεσίας (δικτυακός τόπος Good Practices Inventory).

Εδώ πρέπει όμως να σημειωθεί πως για να αυξηθεί η αποδοτικότητα της εταιρείας, επαναπροσλήφθηκαν μόλις 400 από τους 1.500 υπαλλήλους που εργάζονταν στην προηγούμενη δημοτική εταιρεία ύδρευσης, ενώ οι υπόλοιποι απολύθηκαν λαμβάνοντας αποζημίωση ανάλογα με τα έτη προϋπηρεσίας. Αυτή η κίνηση σύμφωνα με τις εκτιμήσεις αύξησε την παραγωγικότητα αλλάζοντας την αναλογία από 5,5 υπαλλήλους ανά 1000 συνδέσεις το 1995, σε 3,4 υπαλλήλους ανά 1000 συνδέσεις το 2005. Προσλήφθηκαν δε αρκετοί ανειδίκευτοι εργάτες από την περιοχή για την κατασκευή του νέου δικτύου σωληνώσεων.

Σταδιακά έγιναν πάνω από 35.000 νέες συνδέσεις κυρίως σε φτωχές περιοχές, οι κάτοικοι των οποίων μη όντας συνηθισμένοι σε μία τέτοια ιδέα ιδιωτικής εταιρείας ύδρευσης έβλεπαν εξαρχής την αλλαγή με καχυποψία. Η εταιρεία προχώρησε σε ενημερώσεις των πολιτών για τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούσε η παροχή αυτή υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης. Όλες λοιπόν οι παραπάνω πράξεις και οι αλλαγές στις παρεχόμενες υπηρεσίες βοήθησαν αθροιστικά στην βελτίωση των σχέσεων των πολιτών με την εταιρεία.

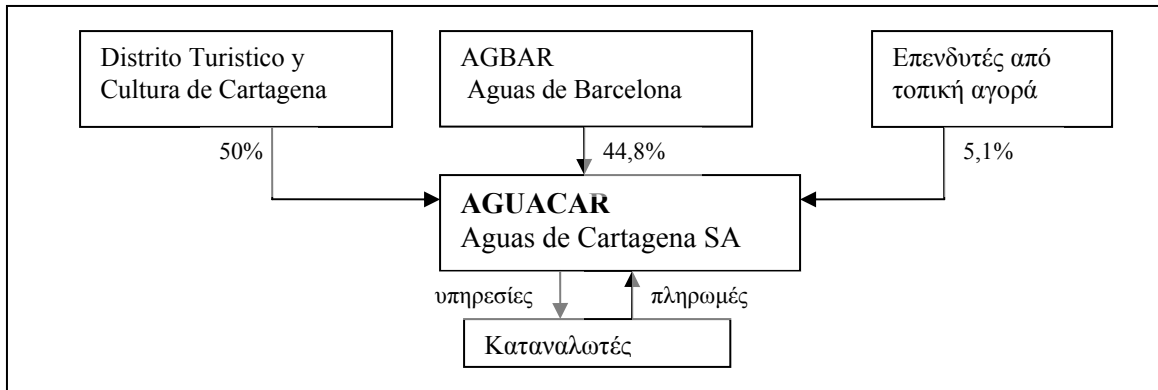
Η συνολική κάλυψη ανήλθε από 70% σε 99% το 2005, ενώ παράλληλα βελτιώθηκε και η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και μειώθηκαν οι απώλειες του δικτύου από 60% σε 40% μέσα στα πρώτα 4 χρόνια. Επιπλέον η κάλυψη δικτύου αποχέτευσης αυξήθηκε από 55% του πληθυσμού το 1990, σε 75% ο 2005. Το συνολικό μήκος των σωληνώσεων αυξήθηκε κατά 48%. Εξίσου σημαντικό ήταν και το γεγονός ότι αυξήθηκε και το ποσοστό συλλογής των πληρωμών από 50 % σε 95%. Αρκετά νοικοκυριά δεν είχαν μετρητή νερού στα πρώτα χρόνια που ανέλαβε η AGUACAR, η οποία εγκατέστησε μετρητή σε κάθε καινούρια σύνδεση φτάνοντας τελικά το 2005 το 90% των συνδέσεων να έχουν μετρητή. Το ζήτημα αυτό ήταν σημαντικό, καθώς οδηγούσε σε αρνητικό ισοζύγιο πληρωμών, γεγονός το οποίο καθιστούσε εμπόδια για τα μελλοντικά έργα. Το

2005, η AGUACAR είχε αύξηση στην αποδοτικότητα της , στα κέρδη της, αλλά και στον αριθμό των ανθρώπων που εξυπηρετούσε (δικτυακός τόπος Good Practices Inventory).

Πριν τη δημιουργία της Σύμπραξης Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα το 1994, υπήρχε ισχυρή αντίσταση στο σχέδιο αυτό από τους συνδικαλισμένους υπαλλήλους λόγω της επικείμενης μείωσης θέσεων εργασίας. Αυτό ήταν ένα πρόβλημα για την εταιρεία, η οποία προσέλαβε ένα μόνο μέρος από αυτούς, ενώ αποζημίωσε τους υπόλοιπους. Η AGUACAR αντιμετώπιζε επίσης και πρόβλημα με την κακή εμπειρία των καταναλωτών από τον προηγούμενο πάροχο. Μόνο μετά από συνεχιζόμενες προσπάθειες και βεβαίως παρελθόντος κάποιου χρονικού διαστήματος άρχισαν οι κάτοικοι να καταλαβαίνουν ότι η κατάσταση βελτιωνόταν.

Ένα ακόμη πρόβλημα που είχε η εταιρεία ήταν το γεγονός της αργοπορίας στην παροχή ύδρευσης στις φτωχές περιοχές, καθώς απαιτούσε κατασκευή εξολοκλήρου κατασκευή νέων σωληνώσεων. Μέχρι τότε οι κάτοικοι αυτών των περιοχών αγόραζαν το νερό από περιπλανώμενους μικροπωλητές, κάτι το οποίο άλλαξε όταν η AGUACAR ανέλαβε καθώς έστελνε υδροφόρες μέχρι να φτιαχτεί το δίκτυο. Ακόμα και από τις πρώτες αυτές αλλαγές οι κάτοικοι είδαν μία βελτίωση και έτσι ήταν πρόθυμοι να στηρίξουν την εταιρεία. Η εταιρεία πάνω σε αυτή τη γραμμή πολιτικής οργάνωσε και διάφορες δημόσιες συζητήσεις για να καταλάβουν οι κάτοικοι τι πραγματικά ήταν το σχέδιο που υλοποιούσε η εταιρεία.

Συνολικά, το σχέδιο Ανακατασκευής και Επανασχεδιασμού του δικτύου Ύδρευσης και Αποχέτευσης στην Cartagena είχε επιτυχία. Η κάλυψη του πληθυσμού επεκτάθηκε και στις φτωχότερες περιοχές και η ήδη υπάρχουσες υπηρεσίες βελτιώθηκαν, αφού υπήρχε βελτιωμένη πίεση και μειωμένες διαρροές δικτύου. Η επιτυχία του προγράμματος από οικονομική άποψη απαιτούσε έσοδα για να αποπληρώνονται τα επενδυτικά δάνεια, για αυτό και η Ισπανική Εταιρεία που μπήκε στη σύμπραξη λάμβανε εισοδήματα από τα μερίσματα των μετοχών που κατείχε και ένα ποσοστό από τα κέρδη της νέας εταιρείας. Ο διακανονισμός αυτός έδινε στην ισπανική εταιρεία δύο λόγους για να διασφαλίζει την ομαλή και αποδοτική λειτουργία της εταιρείας. Σήμερα η AGUACAR, τυγχάνει ευρύτερης αποδοχής από τους κατοίκους της Cartagena (δικτυακός τόπος Good Practices Inventory).

Σχέδιο 4.7. Δομή της σύμπραξης της AGUACAR

4.10. AGUAS DEL TUNARI, Βολιβία

Χώρα: Βολιβία, Cochabamba

Συμβαλλόμενοι: Κυβέρνηση Βολιβίας, Bechtel Co, Aguas Del Tunari

Τύπος Σ.Δ.Ι.Τ: Συμβόλαιο Κατασκευής-Διαχείρισης-Μεταβίβασης

Αξία Επένδυσης -

Διάρκεια Συμβολαίου: 40 έτη

Ενταγμένη στον δείκτη φτωχών χωρών HIPC⁴ (Heavily Indebted Poor Countries) του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας, η Βολιβία είναι από τις πιο φτωχές χώρες στον κόσμο. Για να ανατραπεί η κακή κατάσταση της οικονομίας χρειάστηκε να εφαρμόσει Προγράμματα Σταθεροποίησης, που σήμαινε διαρθρωτικές αλλαγές που απαιτούσαν μεγάλα ποσά επενδύσεων τα οποία θα έρχονταν μόνο από δανεισμό. Για να εγκριθούν όμως τα δάνεια, οι κυβερνήσεις της Βολιβίας αναγκάστηκαν ακολουθώντας τις επιταγές της Παγκόσμιας Τράπεζας, να ξεκινήσουν μεγάλα και μακροχρόνια προγράμματα ιδιωτικοποιήσεων των κρατικοποιημένων έως τότε υποδομών.

Τις δεκαετίες 1950-1980, οι κυβερνήσεις της Βολιβίας προσπάθησαν να εξαλείψουν την φτώχεια μέσω δομικών αλλαγών. Επειδή όμως η Βολιβιανή οικονομία δεν αντέδρασε καλά στα μέτρα που πάρθηκαν, το πρόγραμμα αυτό των μέτρων, το οποίο μάλιστα είχε προταθεί από την Παγκόσμια Τράπεζα, κατέρρευσε το 1981, οδηγώντας τη χώρα σε έξι διαδοχικά χρόνια αρνητικού ρυθμού ανάπτυξης. Ένα πρόγραμμα σταθεροποίησης ξεκίνησε το 1985 απελευθέρωσε τις τιμές, επανεγκατέστησε τη σταθερότητα και μείωσε τον πληθωρισμό. Ενώ όμως ο ρυθμός της ανάπτυξης της οικονομίας ήταν θετικός, η πολιτική που είχε εφαρμοστεί είχε πλήξει έντονα τα κατώτερα εισοδηματικά στρώματα.

Για χρόνια λοιπόν η ιδιωτικοποίηση ήταν το «κλειδί» των αλλαγών και βασική αρχή της «εξυγίανσης» των προβληματικών επιχειρήσεων, την οποία έθετε ως προϋπόθεση για να προχωρήσει στη χορήγηση δανείων, η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό

⁴ **Heavily Indebted Poor Countries (HIPC)** Σύνολο 37 αναπτυσσόμενων χωρών με υψηλά επίπεδα φτώχειας και υπερβολικό χρέος, οι οποίες κρίνονται ως χώρες σε ανάγκη βοήθειας από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Παγκόσμια Τράπεζα.

Ταμείο στα πλαίσια της νέο-φιλελεύθερης οικονομικής ιδεολογίας,. Στο όνομα της οικονομικής αποδοτικότητας πίεζαν την κυβέρνηση της Βολιβίας να προβεί σε πώληση των δημοσίων επιχειρήσεων σε διεθνείς επενδυτές. Η κυβέρνηση υπέκυψε στις πιέσεις και σταδιακά πέρασαν σε ιδιωτικές εταιρείες οι εθνικές αερογραμμές, οι υποδομές παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, η εθνική σιδηροδρομική εταιρεία και το 1999, η εταιρεία ύδρευσης της Cochabamba (J Shultz, 2003).

Η Cochabamba είναι η τρίτη μεγαλύτερη πόλη της Βολιβίας με πληθυσμό περίπου 608.000 κατοίκους. Ο πληθυσμός της πόλης αυξήθηκε ραγδαία τα τελευταία χρόνια, κυρίως από φτωχότερες γειτονικές περιοχές. Αυτό μαζί με την προϋπάρχουσα κατάσταση είχε ως αποτέλεσμα 40% να στερείται σταθερής παροχής με πόσιμο νερό. Σύμφωνα με στοιχεία του ΔΝΤ, δύο τρίτα του πληθυσμού της Βολιβίας ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας με ετήσιο κατά κεφαλήν εισόδημα που δεν ξεπερνά τις 1.000 \$. Υπήρχε ανάγκη να αντιμετωπισθεί και το πρόβλημα του δικτύου αλλά και το θέμα της κατασκευής έργων για την αξιοποίηση των κοντινών υδάτινων πόρων.

Το 1999 η κυβέρνηση συνέταξε 40ετές συμβόλαιο παραχώρησης του δικτύου και των υποδομών ύδρευσης της πόλης, στην Aguas de Tunari η οποία προήλθε από μία κοινοπραξία ιδιωτικών εταιρειών. Η σύνθεση της ήταν 55% η International Waters Ltd (η οποία είναι θυγατρική της Bechtel), 25% η Abengoa από την Ισπανία και από 5% είχαν 4 εταιρείες από τη Βολιβία.

Για την εγκατάσταση συστήματος ύδρευσης ικανού να καλύψει τις ανάγκες του πληθυσμού για σειρά ετών στο μέλλον, κρίθηκε ότι ήταν αναγκαία η κατασκευή ενός μεγάλου υδατικού έργου. Για το σκοπό αυτό προκρίθηκε η κατασκευή ενός φράγματος, ονομαζόμενο Misicuni. Αν και υπήρχαν διαφωνίες για την σκοπιμότητα και την οικονομική βιωσιμότητα του έργου αυτού, δεδομένου του ότι υπήρχε και η φθηνότερη λύση της συντήρησης της ήδη υπάρχουσας δεξαμενής ακατέργαστου νερού της Corani, η Παγκόσμια Τράπεζα και οι Ιδιωτικές Εταιρείες πίσω από την AGUACAR δέχθηκαν. Όμως, παράγοντες της τοπικής αυτοδιοίκησης έχοντας όπως αποδείχθηκε προσωπικά συμφέροντα, πίεσαν για την κατασκευή του φράγματος τα μέσα στα πρώτα τρία χρόνια έναρξης ισχύς της Σύμπραξης.

Επιπλέον, η καινούρια εταιρεία Aguas del Tunari έπρεπε να καλύψει τα χρέη που είχε δημιουργήσει η SEMAPA, η εταιρεία που διαχειριζόταν το δίκτυο πριν τη Σύμπραξη. Εν

ολίγοις, οι νέες τιμές του νερού για τους κατοίκους έπρεπε να επιβαρυνθούν με κάποιο κόστος, αφενός μεν για την κάλυψη των νέων επενδύσεων, αφετέρου δε για την σταδιακή κάλυψη του προηγούμενου χρέους. Η Παγκόσμια Τράπεζα από την άλλη, πίεσε να μην δοθούν από την κυβέρνηση επιχορηγήσεις για να συγκρατηθούν τα τιμολόγια, καθώς από τη μία η χώρα ήταν ήδη υπερχρεωμένη και έπαιρνε και επιπλέον δάνεια, ενώ οι ιδιωτικές εταιρείες που εισήλθαν στη σύμπραξη είχαν αναλάβει και τα χρέη της SEMAPA, και την αναβάθμιση του δικτύου (Shultz, 2003).

Εδώ αξίζει να σημειωθεί πως μετά τα γεγονότα που συνέβησαν, η Bechtel υποστηρίζει πως οι αυξήσεις που έδωσε δεν ήταν 200% όπως αναφέρεται στα περισσότερα δημοσιεύματα αλλά πολύ λιγότερα. Συνεχίζει εξηγώντας τους αυξημένους λογαριασμούς, ως απόρροια της αυξημένης κατανάλωσης σε σχέση με πριν. Καθώς οι χρήστες είχαν συνηθίσει στη ολιγόωρη παροχή νερού σε χαμηλή πίεση, κατανάλωσαν πολύ περισσότερο νερό από πριν αφού η εταιρεία αύξησε την πίεση και τις ώρες παροχής (Cochabamba and the Aguas del Tunari Consortium, <http://www.bechtel.com>).

Η Aguas de Tunari ανέλαβε τον Οκτώβριο 1999, αυξάνοντας μέσα στις πρώτες εβδομάδες τα τιμολόγια του νερού σε εξωφρενικά για τους κατοίκους επίπεδα της τάξης 200 % της αρχικής τιμής. Το επίπεδο των τιμών ήταν τέτοιο, που έπληξε ανεπανόρθωτα τους οικονομικά ασθενέστερους και πολυπληθέστερους κατοίκους της πόλης. Στα πρόθυρα της επιβίωσης, αναφορές μιλούν για συνταξιούχους να γίνονται επαίτες, για οικογένειες που στερούσαν από τα παιδιά τους την εκπαίδευση, για ανθρώπους που εν τέλει μείωναν τα έξοδα για την τροφή τους, ούτως ώστε να μπορέσουν να εξασφαλίσουν το πόσιμο νερό για να ζήσουν.

Ο θυμός των κατοίκων για την εξαθλίωση στην οποία αδίκως είχαν περιέλθει, δεν άργησε να μετατραπεί σε δημόσια διαμαρτυρία ενάντια στην νέα εταιρεία και στην κυβέρνηση. Τον Φεβρουάριο του 2000 μαζικές ειρηνικές διαδηλώσεις, απεργίες και αποκλεισμοί δρόμων, στην ουσία σταμάτησαν τη λειτουργία της πόλης για πολλές μέρες. Η διαχείριση του ζητήματος αυτού από την Κυβέρνηση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση ήταν τόσο λανθασμένη που οδήγησε σε εκτροχιασμό της κατάστασης, όπως δυστυχώς συμβαίνει στις περισσότερες παρόμοιες περιπτώσεις, εξαπολύοντας αστυνομικές δυνάμεις σε μία ειρηνική διαδήλωση έχοντας σαν αποτέλεσμα πέραν από 175 τραυματίες την περαιτέρω όξυνση της κατάστασης.

Εν συνεχεία, σε αυτό που αρχικά φάνηκε ως μία προσπάθεια κατευνασμού, η Τοπική Αυτοδιοίκηση συμφώνησε στις απαιτήσεις για συνάντηση με τους εκπροσώπους των διαμαρτυρομένων τον Απρίλιο. Τελικά όμως, η συνάντηση αποδείχτηκε ότι ήταν ενέδρα για να συλληφθούν οι «αρχηγοί του όχλου», μεταξύ των οποίων και ο Oscar Olivera , ηγετικό στέλεχος του συνδικαλιστικού σώματος των εργατών. Το γεγονός αυτό της οργάνωσης ενέδρας, οδήγησε σε μαζική κατακραυγή και εντονότερες διαμαρτυρίες την επόμενη μέρα σε ολόκληρη τη χώρα.

Η κατάσταση είχε ξεφύγει από κάθε όριο, με διαδηλώσεις απεργίες και επεισόδια να σημειώνονται σε ολόκληρη τη χώρα, που είχαν μεταξύ άλλων ως αποτέλεσμα τραυματισμούς και θανάτους 6 αθώων. Ο κυβερνήτης της Cochabamba, αποτυγχάνοντας να πείσει την κυβέρνηση να ακυρώσει το συμβόλαιο με την Aguas de Tunari παραιτείται, και ο πρόεδρος της χώρας, εν μέσω συνεχιζόμενων ημερών λαϊκής εξέγερσης, κηρύσσει Στρατιωτικό Νόμο για 90 ημέρες. Την ίδια μέρα ένας 17χρονος διαδηλωτής δολοφονείται από την αστυνομία κατά τη διάρκεια μίας διαδήλωσης. Κάθε ελευθερία περιορίζεται, ενώ μετά την προβολή τηλεοπτικών πλάνων όπου φαίνεται καθαρά η στυγερή και αδικαιολόγητη δολοφονία του διαδηλωτή, ο στρατός καταλαμβάνει τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς της ευρύτερης περιοχής.

Τελικά, στις 10 Απριλίου ο Πρόεδρος της Βολιβίας ανακοινώνει την κατάργηση του συμβολαίου μεταξύ της κυβέρνησης της Βολιβίας και της Aguas de Tunari, παραδίδοντας τον έλεγχο του συστήματος ύδρευσης, μαζί με χρέος 35 εκ \$, σε οργάνωση που συστήνουν οι διαδηλωτές “Coordinadora de Defensa del Agua y la Vida” (Συμμαχία Προστασίας των Υδάτων και της Ζωής) οδηγούμενη από τον Olivera, με στόχο την εγκαθίδρυση ενός συστήματος διαχείρισης και υδροδότησης που δεν θα συμπεριλάμβανε κυβερνητικούς ή πολυεθνικούς παράγοντες. Η υπόθεση οδηγήθηκε προς επίλυση στο “International Center for Settlements of Investment Disputes” (διεθνές κέντρο επίλυσης διαφωνιών σε θέματα επενδύσεων), καθώς η Οργάνωση που έχει αναλάβει τώρα το δίκτυο ύδρευσης αρνείται να ικανοποιήσει τις χρηματικές αξιώσεις εταιρειών με ετήσια έσοδα που φτάνουν το μισό του ετησίου ΑΕΠ της Βολιβίας. Ο Oscar Olivera βραβεύθηκε για τη συμβολή του στους αγώνες με τα βραβεία “Goldman Environmental Prize 2001” και “Letelier- Moffitt Human Rights Award 2000” (Public Citizen, www.citizen.org).

Εν κατακλείδι, τα συμπεράσματα που συνάγονται από αυτή την υπόθεση είναι οι συνέπειες που μπορεί να έχει μία ΣΔΙΤ, όταν ο καθορισμός των όρων και των στόχων της, πιέζεται από ομάδες που εκπροσωπούν μεμονωμένα συμφέροντα, χωρίς να υπολογίζεται το γενικότερο συμφέρον των χρηστών και χωρίς να υπάρχει ανοικτή πληροφόρηση. Τα τιμολόγια όπως αποδείχθηκε «υπερφορτώθηκαν» με επιπλέον χρεώσεις για να καλύψουν τους στόχους της σύμβασης, προκαλώντας κοινωνικές αντιδράσεις, οι οποίες όμως ίσως να μην είχαν την εξέλιξη αυτή, εάν η κυβερνητικοί παράγοντες δεν αντιμετώπιζαν την κατάσταση με τον απολυταρχικό τρόπο.

4.11. Indianapolis Water Services Partnership, ΗΠΑ

Χώρα: Η.Π.Α. Indiana

Συμβαλλόμενοι: US Filter, θυγατρική της Γαλλικής Veolia Environment, Υπηρεσία Υδάτων (Department of Waterworks)

Συμφωνία μεταξύ συμβαλλομένων: Συμβόλαιο Παροχής Υπηρεσιών (Λειτουργίας και Διαχείρισης)

Ύψος επένδυσης: 1,243 δις €

Διάρκεια Συμβολαίου: 20 έτη

Αυτό το έργο ΣΔΙΤ είναι ένα από τα πιο μεγάλα έργα στον τομέα ύδρευσης στις Η.Π.Α. Παλαιότερα, τα πάγια στοιχεία (εγκαταστάσεις ύδρευσης) ανήκαν από το 1870 στην εταιρεία Indianapolis Water Company. Από εκεί και έπειτα, η τοπική αυτοδιοίκηση της πόλης απέκτησε τις εγκαταστάσεις αυτές το 2001 και αναζητούσε έναν ιδιωτικό εταίρο για να λειτουργεί το δίκτυο, να παρέχει υπηρεσίες ύδρευσης και να συντηρεί τις εγκαταστάσεις (SERC, 2002).

Το σώμα που είναι υπεύθυνο για το σχέδιο είναι η Υπηρεσία Ύδρευσης, η οποία παρακολουθεί και ρυθμίζει τις απαιτήσεις από τον Ιδιωτικό εταίρο, ενώ συνέταξε και το συμβόλαιο της σύμπραξης με τον Ιδιωτικό τομέα, δηλαδή την US Filter. Οι εγκαταστάσεις εξυπηρετούν 1.100.000 κατοίκους και συμπεριλαμβάνουν 12 ΜΕΝ (μονάδες επεξεργασίας νερού) ενώ ο συνολικός προσφερόμενος όγκος ανέρχεται στα 530.000 κυβικά μέτρα ημερησίως. Τα πάγια στοιχεία συμπεριλαμβάνουν 31 αντλιοστάσια, 58 πηγές, πάνω από 6.000 χιλιόμετρα συστήματος διανομής, υδραγωγεία και άλλα. Το συνολικό ύψος της επένδυσης ανέρχεται στα 1,5 δις \$, εκ των οποίων τα 1,1 δις αντιστοιχούν σε επεμβάσεις και συντήρηση, ενώ τα υπόλοιπα 400 εκ \$ είναι για προγράμματα βελτίωσης παγίων (<http://www.indianapoliswater.com>), (Highlight on PPP Projects, 2004).

Στο έργο αυτό ο ανάδοχος έχει την ευθύνη να συντάσσει σχέδια και προγράμματα βελτίωσης, τα οποία θα εγκρίνονται τελικώς από το Δημόσιο. Πρέπει επιπλέον να διατηρεί τις εγκαταστάσεις τουλάχιστον στην ίδια κατάσταση με αυτήν πρό της ανάληψης των, ενώ τηρεί τα ίδια επίπεδα παροχής υπηρεσιών όπως ο προηγούμενος

ιδιοκτήτης κατά τη διάρκεια των τριών τελευταίων ετών λειτουργίας πριν την παράδοση τους στον ιδιωτικό τομέα.

Υπάρχουν επίσης και άλλα κριτήρια για να τηρείται το απαιτούμενο επίπεδο απόδοσης της λειτουργίας του δικτύου. Τα κριτήρια αυτά τέθηκαν και στο συμβόλαιο:

1. Χρόνος απάντησης του τμήματος εξυπηρέτησης πελατών.
2. Προκαθορισμένο επίπεδο συντήρησης μετρητών.
3. Ποιοτικό επίπεδο για το πόσιμο νερό.
4. Ποσοτικό επίπεδο παροχής πόσιμου νερού.
5. Σχεδιασμός για την παρεχόμενη ποσότητα.
6. Θέματα οσμών και γεύσης.
7. Διαθεσιμότητα εξοπλισμού.
8. Επάρκεια αποθεμάτων.
9. Συμμόρφωση με τους όρους του συμβολαίου.
10. Δικαίωμα πρόσβασης σε στοιχεία της εταιρείας.

Από την άλλη, το συνολικό ποσό που πληρώνει το Δημόσιο στην Ιδιωτική εταιρεία, θεσπίστηκε ως το σύνολο μίας πάγιας αμοιβής, προστιθέμενη με μία αμοιβή εξαρτώμενη από την απόδοση της ιδιωτική εταιρείας σύμφωνα με τα παραπάνω κριτήρια. Η Υπηρεσία Ύδατος του Δημοσίου πρέπει να πληρώνει αυτό το αντίτιμο στην ιδιωτική εταιρεία για τις παρεχόμενες υπηρεσίες, ενώ η δομή του τιμολογίου χρέωσης για τους χρήστες του δικτύου καθορίζεται και ελέγχεται από το Δημόσιο (Highlight on PPP Projects, 2004).

Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι μετά το τέλος του συμβολαίου, στο σχέδιο μετάβασης από τον ιδιωτικό τομέα στο δημόσιο, υπάρχουν ρυθμίσεις για το προσωπικό. Επιπλέον, στο πρώτο στάδιο της θέσπισης της συμφωνίας, ορίζεται ότι η εταιρεία που αναλαμβάνει το συμβόλαιο πρέπει να αναγνωρίσει όλα τα επίσημα σωματεία εργαζομένων.

Υπάρχουν όμως και παρελκόμενες υπηρεσίες που παρέχονται από την εταιρεία που αναλαμβάνει το συμβόλαιο, όπως για παράδειγμα διαρκείς προτάσεις για νέες μεθόδους εξοικονόμησης του εισοδήματος. Πέραν αυτών, η US Filter, ανέλαβε την υποχρέωση να αντιμετωπίσει τα χρόνια προβλήματα του δικτύου, όπως είναι η κακή οσμή και η γεύση, τα οποία και αντιμετώπισε μέσα σε μία περίοδο 6 μηνών. Επιπλέον, μεγάλης σημασίας

να αναφερθεί είναι το γεγονός ότι η εταιρεία συμφώνησε να διατηρήσει σταθερές τις χρεώσεις πόσιμου νερού για 5 χρόνια από την υπογραφή του συμβολαίου.

Στα διαδικαστικά του συμβολαίου, αναφέρεται επίσης ότι τα Πάγια στοιχεία και τα υδατικά αποθέματα, ανήκουν αποκλειστικά στο Δημόσιο. Η ανάδοχος εταιρεία του ιδιωτικού τομέα δεν έχει κανένα δικαίωμα ιδιοκτησίας, αλλά έχει μόνο το δικαίωμα της διαχείρισης των στοιχείων (συμπεριλαμβανομένων και των υδατικών πόρων) για να εκπληρώσει την φυσιολογική πορεία των επιχειρηματικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων που έχει αναλάβει.

Η υπηρεσία Υδάτων, δηλαδή το Δημόσιο, επιβλέπει όπως προαναφέρθηκε την ποιότητα, την ποσότητα και τη λειτουργία στο πλαίσιο που ορίζει το συμβόλαιο. Αν προκύψει οποιαδήποτε διαφωνία μεταξύ των συμβαλλομένων, τότε το θέμα παραπέμπεται σε μία Επιτροπή Συντονισμού για την επίλυση (Highlight on PPP Projects, 2004).

Συνοψίζοντας, οι απαιτήσεις από αυτή την συνεργασία είναι υψηλές, ενώ οι προσδοκίες ότι οι τιμές του νερού μπορούν να διατηρηθούν σε ένα σταθερά χαμηλό επίπεδο και να αποφευχθούν σημαντικές αυξήσεις χωρίς να επηρεαστεί η βιωσιμότητα της επιχείρησης μακροπρόθεσμα, είναι μεγάλες. Επίσης, αναφορικά με τους κινδύνους της επένδυσης, η συγκεκριμένη ΣΔΙΤ δεν περιλαμβάνει κάποιο μεγάλο ρίσκο που να σχετίζεται με τη ζήτηση ή με οτιδήποτε άλλο.

4.12. United Water Adelaide, Αυστραλία

Χώρα: Αυστραλία, Adelaide

Συμβαλλόμενοι: South Australian Water Corporation (SA Water), United Water Consortium

Συμφωνία μεταξύ συμβαλλομένων: Συμβόλαιο παροχής υπηρεσιών (Λειτουργίας και Διαχείρισης)

Αξία επένδυσης: 726,20 εκ €

Διάρκεια Συμβολαίου: 15 έτη

Η Adelaide είναι η πρωτεύουσα της πολιτείας της Νότιας Αυστραλίας και είναι και η 5^η μεγαλύτερη πόλη της Αυστραλίας. Βρίσκεται στο Νοτιοανατολικό μέρος της Αυστραλίας και είναι μία παραλιακή πόλη στα ανατολικά του Κόλπου του Αγίου Βικεντίου και η ποιότητα του νερού της θεωρείται ως χαμηλή. Η διατήρηση και αύξηση της ποιότητας του νερού θεωρείται ως μία από τις βασικότερες προκλήσεις. Μελέτες του υδροφόρου ορίζοντα έχουν δείξει ότι υπάρχει αύξηση της αλατότητας και εάν διατηρηθεί ο ετήσιος ρυθμός της αύξηση αυτής, το 2020 η πόλη δεν θα μπορεί να έχει πόσιμο νερό (Birnbaumer, 2003). Ως το 2000, είχαν συναφθεί σημαντικά συμβόλαια με ιδιωτικές επιχειρήσεις στον τομέα της ύδρευσης, ενώ ένα 25% του συνολικά προσφερόμενου πόσιμου νερού της Αυστραλίας προερχόταν από πολυεθνικές εταιρείες. Η Αδελαΐδα παρόλα αυτά ήταν η πρώτη πόλη που παρέδωσε πλήρως το σύστημα υδροδότησης και αποχέτευσης στον ιδιωτικό τομέα (Birnbaumer, 2003).

Η πολιτεία της Adelaide αριθμεί 1,5 εκατομμύρια κατοίκους και έχει ένα δίκτυο πόσιμου νερού το οποίο χαρακτηρίζεται από «ευελιξία», αρκετές πηγές νερού και αρκετές διασυνδέσεις που επιτρέπουν επισκευές σε εργοστάσια MEN (μονάδες επεξεργασίας νερού) χωρίς να εμποδίζεται η παροχή. Τον Ιανουάριο του 1996 υπογράφηκε μεταξύ του δημοσίου τομέα (της SA Water) και μίας κοινοπραξίας εταιρειών της United Water. Η United Water αποτελείται από 3 εταιρείες:

- Veolia Water 47.5%
- Thames Water 47.5%

- Halliburton KBR 5%

Υπήρχαν τρεις ευρύτεροι στόχοι σύμφωνα με το συμβόλαιο της Σύμπραξης:

- Μείωση του κόστους που επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό από την λειτουργία του συστήματος υδροδότησης και αποχέτευσης.
- Βελτίωση της ποιότητας του παρεχόμενου νερού και υπηρεσιών για την ευρύτερη κοινότητα
- Δημιουργία εύρωστου επενδυτικού κλίματος και προσέλκυση τοπικών επιχειρήσεων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ένας όρος στο συμβόλαιο προέβλεπε να παραχωρηθεί το 55% σε Αυστραλούς μετόχους μέσα σε 12 μήνες, αλλά μέχρι το Νοέμβριο 1999 αυτός ο όρος δεν είχε τηρηθεί ακόμα (Highlight on PPP Projects, 2004).

Η SA Water έχει την ευθύνη για τον καθορισμό του τιμολογίου, τη συλλογή των εσόδων από τους λογαριασμούς, την προσφορά ακατέργαστου νερού και τις επενδύσεις κεφαλαίου. Το επίπεδο τιμών για την πληρωμή για παροχή των υπηρεσιών που προβλέπεται στη σύμβαση σύμπραξης, συμφωνήθηκε για την πρώτη πενταετία, ενώ τίθενται προς επαναδιαπραγμάτευση μετά το πέρας της πενταετίας. Η πληρωμή της εταιρείας είναι στην ουσία ένα άθροισμα από ένα σταθερό πάγιο συν το μεταβλητό μέρος της πληρωμής το οποίο εξαρτάται από τα κριτήρια επιδόσεων.

Επίσης η SA Water καθορίζει κάποιες παραμέτρους για να έχει την πλήρη και συνεχή εικόνα του τρόπου λειτουργίας της United Water με βάση κάποια κριτήρια

- Ποιοτικές παράμετροι για το πόσιμο νερό
- Ποιοτικές παράμετροι για τα λύματα
- Ποσότητα παραγόμενης λυματολάσπης
- Ποσοστό διαρροών
- Παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας
- Επίπεδα χρήσης καυσίμων για μεταφορά
- Επίδραση στο φαινόμενο του θερμοκηπίου
- Ποσότητα νερού που επαναχρησιμοποιείται

Επιπλέον διεξάγονται συνεχείς έρευνες του βαθμού ικανοποίησης πελατών, ενώ τα αποτελέσματα δείχνουν αυξανόμενα επίπεδα. (Highlight on PPP Projects, 2004).

Από την άλλη, η United Water διαχειρίζεται και συντηρεί τις μονάδες επεξεργασίας νερού και το δίκτυο ύδρευσης χωρίς να έχει κανένα δικαίωμα ιδιοκτησίας. Ο ανάδοχος έχει επίσης και την ευθύνη κατάρτισης σχεδίου ανάπτυξης και διαχείρισης παγίων στοιχείων, χωρίς όμως να έχει την ευθύνη της κατασκευής. Η κυβέρνηση έχει θέσει ως στόχο την επίτευξη ενός επιπέδου λειτουργίας, σαφέστατα μεγαλύτερο από αυτό προ της σύστασης της σύμπραξης. Υπάρχουν όμως για αυτόν το λόγο και κάποιοι έλεγχοι που γίνονται σε σχεδόν καθημερινή βάση, για να παρακολουθείται η πορεία της λειτουργίας της εταιρείας.

Με τη σύναψη του συμβολαίου είχαν τεθεί και κάποιοι περιβαλλοντικοί περιορισμοί. Η United Water δεσμεύθηκε να αποτρέπεται ή να ελαχιστοποιείται κάθε αρνητική επίπτωση στο περιβάλλον από τις δραστηριότητες της. Οι κυρίαρχες αρχές της εταιρικής πολιτικής της σε σχέση με το περιβάλλον είναι:

- Περιβαλλοντική υπευθυνότητα
- Ανοιχτή επικοινωνία με το κοινό
- Προστασία της βιοποικιλότητας
- Ορθολογική διαχείριση υδατικών πόρων

Αναφορικά με τα εργασιακά θέματα, σε διαβούλευση με τα σωματεία υπαλλήλων για το θέμα της κάλυψης των θέσεων εργασίας, προκρίθηκαν τέσσερις λύσεις από τις οποίες ο κάθε εργαζόμενος έπρεπε να επιλέξει:

- Παραμονή με την εταιρεία του δημοσίου (εφόσον υπήρχε η ανάλογη θέση εργασίας)
- Στελέχωση της United Water (εφόσον η εταιρεία το ενέκρινε)
- Μετάταξη σε άλλες κυβερνητικές υπηρεσίες
- Εθελουσία συνταξιοδότηση

Όμως η τελική σύναψη της Σύμπραξης Δημοσίου και Ιδιωτικού τομέα εν τέλει προκάλεσε μείωση των συνολικών θέσεων εργασίας κατά 33% περίπου (Highlight on PPP Projects, 2004).

Στην πορεία της αυτή η ιδιωτικοποίηση είχε και άλλα προβλήματα, καθώς περίπου 15 μήνες μετά την παράδοση του συστήματος ύδρευσης στην United Water, η πόλη καταπνίγηκε από μία ισχυρή δυσοσμία η οποία διήρκεσε για τρεις περίπου μήνες, ενώ δεν έλλειπαν και παράπονα πολιτών για ναυτία και αναπνευστικά προβλήματα (J.Lamb,

1997). Φυσικά αυτό δεν ήταν δυνατόν να μην επηρεάσει και την οικονομική ζωή της πόλης και κυρίως τον τουριστικό τομέα. Η ιδιωτική εταιρεία δικαιολόγησε το συμβάν αυτό, αρχικά μιλώντας για ασυνήθη για την εποχή μετεωρολογικά φαινόμενα, αλλά έρευνες του University of Queensland χρηματοδοτούμενες από την κυβέρνηση, εντόπισαν την αιτία σε μία MEA (μονάδα επεξεργασίας αποβλήτων) περίπου 18 χιλιόμετρα έξω από την πόλη και πιο συγκεκριμένα απέδωσαν το πρόβλημα σε αστοχία των αντιρρυπαντικών μηχανισμών λόγω ελλιπής συντήρησης και μειωμένου προσωπικού (J.Lamb, 1997).

Όμως και η συνέχεια δεν ήταν ανάλογη των αρχικών προσδοκιών, αφού η εν λόγω σύμπραξη έγινε αντικείμενο πολιτικής έριδος μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης. Μία σύμπραξη με μία ιδιωτική εταιρεία η οποία καταλήγει σε αποτυχία, αφήνει την εκάστοτε κυβέρνηση που την υποστήριξε εγκλωβισμένη πολιτικά, γεγονός που ανοίγει πολλές δυνατότητες για την εταιρεία. Η Thames και η Veolia (Vivendi) λοιπόν ήταν οι εταιρείες που συμμετείχαν σε μία σύμπραξη που υπεγράφη με τέτοιο τρόπο, που αποτέλεσε αφορμή για 2 έρευνες και μία ακροαματική διαδικασία από επιτροπή της Βουλής της Αυστραλίας (Lamb 1997, Bimbauer 2003).

Επίσης, μετά την έναρξη του συμβολαίου αφού έρευνες έδειξαν ότι μεταξύ του 1993 και του 2000, οι τιμές για τα επίπεδα της βασικής κατανάλωσης ανέβηκαν κατά 59%, ενώ για υψηλότερα επίπεδα κατανάλωσης το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 38%. Για την ίδια περίοδο ο πληθωρισμός ήταν στο 11% .

Από οικονομικής απόψεως βέβαια, η United Water μείωσε το λειτουργικό κόστος κατά 20%, εξοικονομώντας με αυτόν τον τρόπο πόρους και αυξάνοντας παράλληλα τα επίπεδα ποιότητας. Η United Water, εμφάνισε κέρδη σε ετήσια βάση. Το 2001-2002 η αξία του εταιρικού κεφαλαίου ανέρχονταν στα 43,8 εκ \$ ενώ ο κύκλος εργασιών για την ίδια περίοδο ήταν στα 76 εκ \$. Τα λειτουργικά κέρδη της προ φόρων ήταν 5,9 εκ \$ και μετά φόρων ήταν 4,1 εκ \$. Το κέρδος αυτό επιτεύχθηκε από την αύξηση κερδών από την προηγούμενη χρονιά και από τις περικοπές των δαπανών. Το 2001, τα έσοδα της κυβέρνησης από την SA Water ήταν περίπου 23 εκ \$ περισσότερα σε σχέση με τρία χρόνια πριν (Bimbauer, 2003).

4.13. PT Thames Pam Jaya (TPJ), Ινδονησία

Χώρα: Ινδονησία, Τζακάρτα

Συμβαλλόμενοι: Jakarta Municipal Waterworks (Pam Jaya), TPJ(95% Thames Water, 5%, PT Tera Meta Phora)

Συμφωνία μεταξύ συμβαλλομένων: Συμβόλαιο Παραχώρησης

Ύψος επένδυσης: 165,8 εκ €

Διάρκεια Συμβολαίου: 25 έτη

Η συγκεκριμένη σύμπραξη δημοσίου με ιδιωτικό τομέα ήταν από τις πρώτες που έγιναν στην Ινδονησία, Jakarta Municipal Waterworks (Pam Jaya). Η σύμβαση περιελάμβανε την λειτουργία 3 μονάδων επεξεργασίας νερού και τα συστήματα διανομής, συνολικού μήκους 4,500 χλμ. στην ανατολική Τζακάρτα. Αρχικά, σε αυτή την περιοχή μόνο 2,8 εκατομμύρια άνθρωποι είχαν σύνδεση με το βασικό δίκτυο. Σήμερα ο αριθμός αυτός έχει σχεδόν διπλασιαστεί, αφού πλέον εξυπηρετούνται από το δίκτυο περίπου 4,5 εκατομμύρια (18% φτωχά νοικοκυριά, 45% μεσαίου εισοδήματος και 37% ανήκουν στα υψηλά εισοδήματα). Υπάρχουν επίσης απώλειες της τάξης του 53% και φαινόμενα εισβολής αλμυρού νερού στους όγκους του γλυκού νερού. Πρόβλημα όμως αποτελούν και οι εκτεταμένες γεωτρήσεις που εξαντλούν τον υπόγειο υδροφόρο ορίζοντα. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Δυτική Τζακάρτα δραστηριοποιείται μία εταιρεία με σαφείς σχέσεις με πολυεθνική, η PAM Lyonnaise Jaya.

Σύμφωνα με τους όρους του συμβολαίου, το δημόσιο μέσω της Pam Jaya έχει την ιδιοκτησία οποιουδήποτε στοιχείου παγίου (εγκαταστάσεις κτλ.) ενώ ο συμβαλλόμενος εταίρος ιδιωτικού τομέα έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να λειτουργεί τις εγκαταστάσεις αυτές. Στο τέλος βέβαια όλα επιστρέφονται στην Pam Jaya, συμπεριλαμβανομένων και των νέων έργων που θα κατασκευάσει ο ιδιωτικός τομέας. Επίσης, δημιουργήθηκε στα τέλη του 2001 ένα όργανο το οποίο θα εκτελεί ελέγχους και θα παρακολουθεί την τήρηση των υποχρεώσεων από την TPJ. Πέραν από την παρακολούθηση και την ανάλυση των επιδόσεων της TPJ, το σώμα αυτό έχει την αρμοδιότητα να επιτηρεί και να διευκολύνει την επίλυση των διαφορών μεταξύ των συμβαλλομένων. Τέλος, το σώμα αυτό έχει και την ευθύνη να προστατεύει τα δικαιώματα των καταναλωτών. Στο πλαίσιο

της υπεράσπισης των συμφερόντων των καταναλωτών, αναλύει και αξιολογεί τα τιμολόγια που προτείνει η TPJ. Για να οριστεί καινούριο τιμολόγιο όμως, χρειάζεται η έγκριση της Pam Jaya.

Η TPJ είναι υπεύθυνη για τη λειτουργία, την συντήρηση των εγκαταστάσεων και την υιοθέτηση καλύτερων πρακτικών για ολόκληρο το ανατολικό μέρος της πόλης. Η TPJ έχει την ευθύνη της συλλογής των πληρωμών καθώς επίσης και της εξυπηρέτησης των πελατών. Σύμφωνα με το συμβόλαιο, η αμοιβή της TPJ καθορίζεται πολλαπλασιάζοντας τη συνολική ποσότητα νερού που πουλήθηκε με ένα προκαθορισμένο ποσό ανά m³. Τα έσοδα από τους καταναλωτές (τιμή τιμολογίου νερού * όγκο που πουλήθηκε συνολικά) τοποθετείται σε έναν κοινό λογαριασμό (TPJ και PAM Jaya). Στο ενδεχόμενο όμως που τα έσοδα από τους καταναλωτές, δεν καλύπτουν το προσυμφωνημένο μερίδιο εσόδων της TPJ (το οποίο θα μπορούσε να συμβεί εάν το τιμολόγιο του νερού στις χαμηλότερες κλίμακες είναι λιγότερο από την συμφωνηθείσα χρέωση προς αμοιβή της ιδιωτικής εταιρείας), η Pam Jaya αναλαμβάνει να πληρώνει τη διαφορά σαν αποζημίωση, μέσα στις πρώτες 60 μέρες του επόμενου έτους. Η συμφωνία μεταξύ TPJ και Pam Jaya, ορίζει πρόστιμο που πρέπει να πληρωθεί στο δημόσιο από την TPJ, εάν δεν καλυφθεί ο στόχος πώλησης, ο οποίος είναι μία ποσότητα νερού της τάξης των 342 εκ m³ μέσα στα πρώτα 5 χρόνια.

Η TPJ πέραν του ότι είναι υπεύθυνη για τη λειτουργία και τη συντήρηση του δικτύου, δεσμεύεται από το συμβόλαιο να διαθέσει τα απαραίτητα κεφάλαια για την επέκταση του δικτύου, βελτιώνοντας παράλληλα την ποιότητα νερού και την εξυπηρέτηση πελατών. Ακόμη, το πόσιμο νερό πρέπει να συμβαδίζει με τις προδιαγραφές του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (WHO) και του Ινδονησιακού δικαίου. Μέσα στις μελλοντικές κινήσεις που καθορίζονται για την TPJ, είναι η ανάπτυξη του δικτύου διανομής ώστε να προκύψουν μεταξύ άλλων 1 εκατομμύριο συνδέσεις μέσα σε διάστημα 5ετίας και μείωση διαρροών από 53% στο 35% τα πρώτα 5 χρόνια, καθώς επίσης και οι χαμηλότερες τιμές για τα κατώτερα εισοδήματα (Highlight on PPP Projects, 2004).

Εν τέλει, η εξέλιξη τις ΣΔΙΤ δεν ήταν επιτυχής καθώς προέκυψαν πολλά προβλήματα με πολλαπλά αίτια, γεγονός που φανερώνεται και στις έρευνες που έγιναν σε καταναλωτές, εκ των οποίων το 46% δήλωνε δυσαρεστημένο από την πίεση και την χαμηλή ποιότητα του νερού. Βεβαίως η έρευνα αναφέρεται στον πληθυσμό που έχει παροχή νερού στο

σπίτι του, παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη. Άλλο πρόβλημα που προέκυψε ήταν η μαζική προσφυγή 1000 περίπου υπαλλήλων της TPJ, οι οποίοι αξίωναν αποζημιώσεις για αυξήσεις που δεν τους καταβλήθηκαν (Indraswara, 2006).

Περαιτέρω προβλήματα καθιστούν τη ΣΔΙΤ αυτή ως μη επιτυχημένη. Δυστυχώς παρατηρήθηκε εκ των υστέρων η απουσία κατάλληλου και πλήρους νομικού πλαισίου για την ομαλή λειτουργία μίας τόσο σημαντικής ΣΔΙΤ. Ένα άλλο αρνητικό σημείο ήταν ότι ο όρος του συμβολαίου που προέβλεπε ότι το δημόσιο παρείχε την πλήρη εγγύηση για τις απώλειες της ιδιωτικής εταιρείας, αφαιρούσε τα κίνητρα της μίας ιδιωτικής εταιρείας που δρα σε ανταγωνιστικό περιβάλλον, τοποθετώντας ένα «δίκτυ ασφαλείας» και καθιστώντας την ιδιωτικοποίηση άτοπη και χωρίς αιτία. Επίσης, επιπρόσθετα προβλήματα ήταν η έλλειψη κινήτρων για επίδοση καλύτερη από το συμφωνηθέν επίπεδο, το περιορισμένο τελικά ποσοστό νέων συνδέσεων, η έλλειψη συμμετοχικών διαδικασιών και πληροφόρησης του κοινού, η πτώση της ποιότητας του νερού και τέλος της αύξησης των τιμών.

Ακόμη, κάποια προβλήματα εν τέλει δεν αντιμετωπίστηκαν, όπως το πεπαλαιωμένο δίκτυο μεταφοράς, το οποίο προκαλεί υψηλές συνολικά απώλειες νερού, χαμηλή πίεση και χαμηλή ποιότητα.

Ένας παράγοντας που επηρέασε την πορεία της σύμπραξης και τις τιμές του νερού ήταν η πτώση του τοπικού νομίσματος, γεγονός που προκάλεσε πληθωρισμό. Από την υπογραφή της συμφωνίας και μετά, η κατάρρευση του τοπικού νομίσματος (της ρούπιας), προκάλεσε πίεση στην σύμπραξη η οποία ήταν βασισμένη σε επενδυτικά κεφάλαια συνδεδεμένα με τη ρούπια. Το λειτουργικό κόστος σε ρούπιες αυξήθηκε δραματικά, ενώ η κατάσταση αυτή επιβαρύνθηκε περισσότερο από την έλλειψη ρευστότητας της τοπικής κεφαλαιαγοράς, εξαιτίας της οικονομικής αστάθειας και δυσχέρειας.

Εν συνεχεία, εξαιτίας της κρίσης και του ότι οι τιμές παρέμειναν σταθερές για χρόνια, δημιουργήθηκε ένα χρέος 990 δις Rp (116,47 εκ.\$) προς τις δύο ιδιωτικές εταιρείες PT Thames PAM Jaya (TPJ) και PT PAM Lyonnaise Jaya (Palyja), γεγονός που αποτέλεσε τεράστιο πρόβλημα για τα οικονομικά της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της αντίστοιχης εταιρείας που ανήκε στο δημόσιο, την PD PAM Jaya (Indah Setiawati, 2009).

Επιπλέον, εάν το δημόσιο προέβαινε σε διακοπή του συμβολαίου, οι ιδιωτικές εταιρείες που εμπλέκονται θα έπρεπε να λάβουν 1 τρις Rp ως πρόστιμο για την διακοπή. Το ποσό αυτό ήταν η αποζημίωση για το συνολικό κόστος επένδυσης καθώς επίσης η πληρωμή του 50% των προβλεπόμενων κερδών κατά το υπόλοιπο της διάρκειας του συμβολαίου. (Bambang Nurbianto, 2003)

Το Ειδικό Ρυθμιστικό Σώμα έδωσε στην PD PAM Jaya 3 επιλογές για την αποπληρωμή του χρέους στις δύο εταιρείες και όλες οι επιλογές περιελάμβαναν αύξηση των τιμολογίων μαζί με αποπληρωμή ποσοστού των χρεών από τον προϋπολογισμό του δήμου. Η τοπική αυτοδιοίκηση τελικά αναγκάστηκε να επιτρέψει τη σταδιακή αύξηση των τιμολογίων νερού, διότι δεν θα υπήρχαν τα απαραίτητα κεφάλαια για να ξεπληρώσει το χρέος που είχε δημιουργηθεί λόγω κρίσης. Τελικά τα ληφθέντα μέτρα δεν ήταν αρκετά να συγκρατήσουν τα τιμολόγια τα οποία αυξήθηκαν κατά 18% το Φεβρουάριο του 1998, 35% το 2001 και 40% το 2003, καθώς τα χρέη συν τους τόκους στις ιδιωτικές εταιρείες εκτοξεύθηκαν με τα χρόνια που πέρασαν.

Υπολογίζεται ότι από όταν ξεκίνησε η σύμπραξη με τον ιδιωτικό τομέα για την παροχή πόσιμου νερού το 1998, η μέση χρέωση αυξήθηκε κατά 240,8%. Με τη μέση τιμή ανά λίτρο να είναι το 2007 στα 0,75 \$, το νερό στη Τζακάρτα είναι πιο ακριβό σε σχέση με άλλες πόλεις στην Νοτιοανατολική Ασία όπως είναι η Σιγκαπούρη, η Μανίλα, η Κουάλα Λουμπόρ και η Μπανγκόκ (Indraswara A, 2006).

4.14. Macau Water Supply, Κίνα

Χώρα: Κίνα (Μακάο)

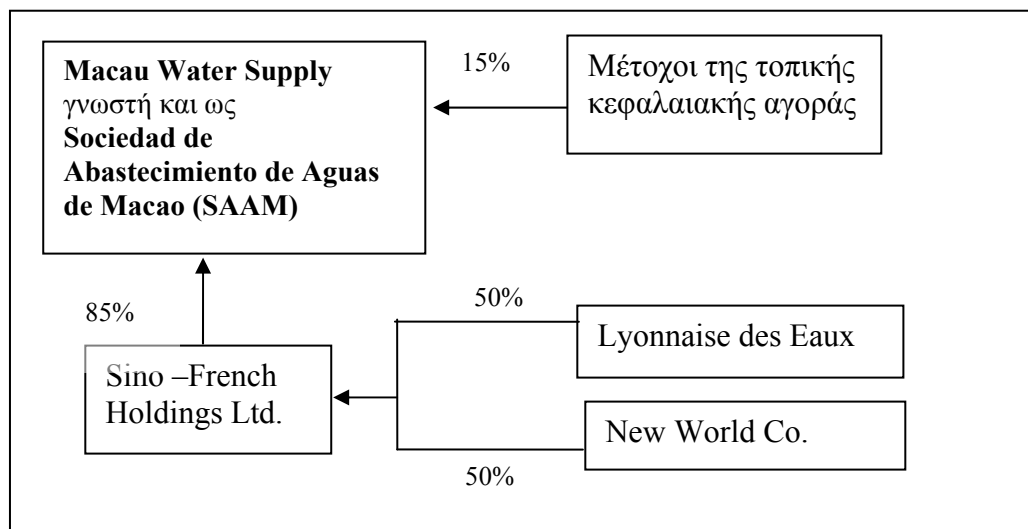
Συμβαλλόμενοι ΣΔΙΤ: Κυβέρνηση Μακάο, SAAM

Είδος ΣΔΙΤ : Συμβόλαιο Παραχώρησης

Αξία Συμβολαίου : 42,8 εκ €

Διάρκεια Συμβολαίου: 25 έτη

Η παροχή πόσιμου νερού έχει ιδιωτικοποιηθεί από το 1905 ενώ η διαχείριση και η ιδιοκτησία της ανήκε σε έναν τοπικό μεγαλο-επιχειρηματία, τον (Mr Ho-In) από το 1936 έως το 1982. Η New World Group, μία εταιρεία με βάση το Hong-Kong απέκτησε το 1982 την Macao Water Supply Company (η οποία ιδρύθηκε το 1932 και σήμερα ονομάζεται Sociedad de Abastecimiento de Aguas de Macao). Η ιστορία της ύδρευσης του Macau αποτελεί και την εξήγηση του γεγονότος ότι το δίκτυο ύδρευσης είναι πολύ παλιό. Η Macao Water Supply Company ανήκει κατά 15% σε μετόχους της τοπικής κεφαλαιακής αγοράς που είχαν μερίδιο και στην παλαιά εταιρεία ύδρευσης, ενώ το 85% ανήκει στην Sino-French Holdings Ltd, μία κοινοπραξία από τις Lyonnaise des Eaux και New World Co (Σχ. 4.8).

Σχέδιο 4.8. Ιδιοκτησιακή Σύσταση της SAAM

Το συμβόλαιο παραχώρησης αφορά την επεξεργασία και διανομή του νερού, την εξυπηρέτηση πελατών, καθώς επίσης και τον σχεδιασμό, τη χρηματοδότηση και την εφαρμογή ενός επενδυτικού σχεδίου. Η κυβέρνηση δρα ως ρυθμιστής και διαχειριστής της SAAM. Η SAAM στο πλαίσιο των υποχρεώσεων της, κατέθεσε σχέδιο σύμφωνα με το οποίο θα επένδυε 40-50 εκ Patacas ανά έτος για την επέκταση του δικτύου παροχής πόσιμου νερού και τη βελτίωση της ποιότητας του. Η SAAM πρέπει να καταθέτει επενδυτικό σχέδιο για το επόμενο έτος αλλά και ένα σε βάθος 5ετίας. Από την άλλη, η απόδοση της, εκτιμάται βάσει κάποιων ποιοτικών και ποσοτικών παραμέτρων.

Σύμφωνα με τους όρους της σύμπραξης, η εταιρεία που διαχειρίζεται το σύστημα υδροδότησης, καταβάλλει ετησίως στην κυβέρνηση ένα ενοίκιο και κάποιον φόρο επί των πωλήσεων νερού που πραγματοποίησε. Οι τιμές του νερού είναι ενιαίες αλλά επανεξετάζονται ετησίως μεταξύ των συμβαλλομένων στη σύμβαση. Νερό επίσης παρέχεται με κάποια έκπτωση για τους κυβερνητικούς φορείς, ενώ για σκοπούς πυρόσβεσης, παρέχεται δωρεάν. Το σύστημα αυτό επιτρέπει την αύξηση των εσόδων από τη μείωση του κόστους εύρεσης φυσικών πόρων. Αναφορικά με το προσωπικό, δεν υπήρξε καμία απώλεια θέσεων, καθώς με την επέκταση των εργασιών, η παραγωγικότητα έχει αυξηθεί.

Εν τέλει, η ποιότητα του νερού βελτιώθηκε αγγίζοντας σε ποιοτικά επίπεδα την Ευρωπαϊκή νομοθεσία, μέσα σε 3 χρόνια από την έναρξη ισχύος συμβολαίου, 85% από το σύστημα μεταφοράς και διανομής νερού αντικαταστάθηκε, ενώ οι απώλειες το 2001 ήταν στο 11% από 20,2% το 1985 (Highlight on PPP Projects, 2004).

4.15. Shanghai Pudong Vivendi Water Corporation (SPVWC), Κίνα

Χώρα: Shanghai, Pudong, Κίνα

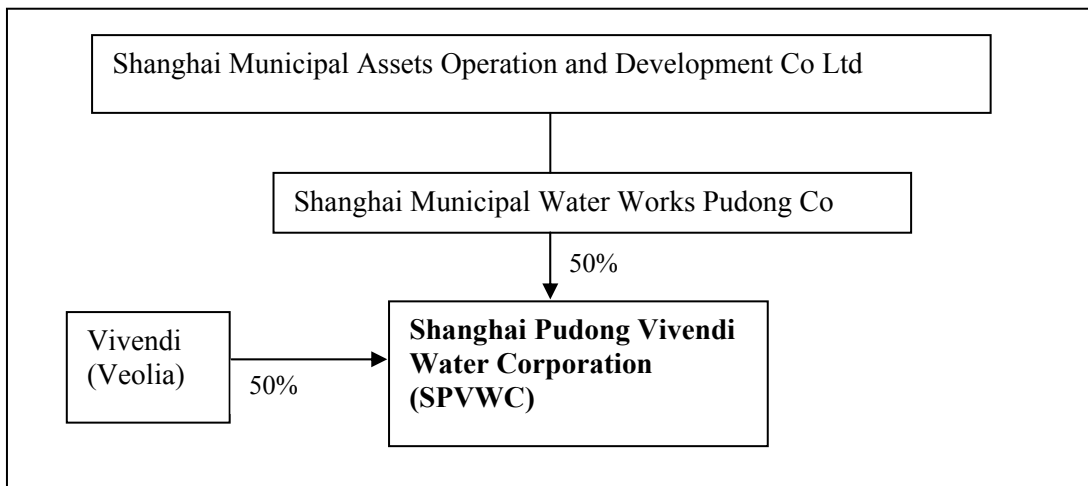
Συμβαλλόμενοι ΣΔΙΤ: Shanghai Municipal Assets Operation and Development Co Ltd (μέσω της Shanghai Municipal Water Works Pudong Co), Veolia Environment (πρώην Vivendi)

Είδος ΣΔΙΤ : Συμβόλαιο Κατασκευής-Διαχείρισης-Μεταβίβασης

Αξία Συμβολαίου : 497,4 εκ €

Διάρκεια Συμβολαίου: 50 έτη

Η Shanghai είναι η μεγαλύτερη πόλη στην Κίνα και μία από τις μεγαλύτερες πόλεις στον κόσμο με πληθυσμό πάνω από 20 εκ. Κατοίκους. Αυτή η σύμπραξη είναι μία από τις πρώτες που υπογράφηκαν για έργα ύδρευσης στην Κίνα. Η παροχή ύδρευσης στην Shanghai προέρχεται από 4 τοπικές εταιρείες, θυγατρικές της Shanghai Municipal Water Assets Operation and Development Co. Ltd. (WAOD). Η παροχή και οι λοιπές ρυθμίσεις που σχετίζονται με την παροχή ύδρευσης, επιτηρούνται από την Shanghai Water Authority. Η σύμβαση όριζε την παροχή πόσιμου νερού σε 1,7 εκατομμύρια ανθρώπους (περίπου 550.000 νέες συνδέσεις), όταν η περιοχή του Pudong έχει 2,4 εκατομμύρια.

Σχέδιο 4.9. Δομή της ΣΔΙΤ Shanghai Pudong Vivendi Water Corporation

Το Μάιο του 2002, υπεγράφη μεταξύ της Vivendi Water (θυγατρική της Vivendi Environment) και της Shanghai Municipal Water Assets Operation and Development Co Ltd (WAOD), μία συμφωνία τύπου Κατασκευής–Ιδιοκτησίας–Διαχείρισης–Μεταβίβασης μέγιστης διάρκειας 50 ετών, με δραστηριοποίηση στην ευρύτερη περιοχή της Σαγκάης, την Pudong. Η διάρκεια του συμβολαίου μπορεί να επεκταθεί μόνο εφόσον προκύψει συμφωνία μεταξύ συμβαλλομένων. Η Vivendi επιλέχθηκε για την ανάληψη του έργου μέσα από τρεις υποψήφιες εταιρείες. Οι άλλες δύο ήταν η Ondeo και η Thames Water (Global Water Intelligence, 2002).

Από το συμβόλαιο, προβλέπεται για την SPVWC να επενδύσει 600 εκατομμύρια για να κατασκευάσει μία μονάδα επεξεργασίας νερού, ενώ το κεφάλαιο αυτό θα είναι αποτέλεσμα συνεισφοράς 50:50 από τους δύο συμμετέχοντες στη κοινοπραξία.

Η Shanghai Water Authority είναι υπεύθυνη για τον καθορισμό των τιμών του νερού, ενώ οι αρμοδιότητες της SPVWC συμπεριλαμβάνουν την επεξεργασία του νερού, την διανομή του, τις χρεώσεις των καταναλωτών, την υπηρεσία εξυπηρέτησης καταναλωτών, τον έλεγχο των διαρροών του συστήματος, τη μέτρηση και τη συντήρησή του. Η κοινοπραξία πρέπει να υπογράψει συμβόλαιο αγοράς με τον δικαιούχο του ανεπεξέργαστου νερού, για τη χρήση του νερού (Highlight on PPP Projects, 2004).

Η SPVWC ανέλαβε την υποχρέωση να καλύψει κάποιους στόχους που σχετίζονται με:

- Την ποιότητα νερού
- Την εξυπηρέτηση πελατών
- Το χρόνο απάντησης στους πελάτες
- Βελτίωση στις μετρήσεις του νερού
- Διαδικασία συλλογής εσόδων από λογαριασμούς

Είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι η SPVWC δεν έχει κανέναν όρο παροχής εγγύησης από το δημόσιο σε σχέση με την απόδοση της επένδυσης. Οι δύο συμβαλλόμενοι της κοινοπραξίας θα μοιράζονται τα κέρδη, τις απώλειες και οποιοδήποτε κίνδυνο μπορεί να προκύψει, σε αναλογία με την αναλογία κεφαλαίου που συνεισέφεραν (50:50). Από την άλλη οι χρεώσεις του νερού ρυθμίζονται από την Shanghai Water Authority, και είναι ίδιες για όλες τις εταιρείες παροχής στην Shanghai. Οι τιμές αυξάνονται σταδιακά, αλλά είναι ακόμα σχετικά χαμηλές σε σχέση με το πραγματικό και τον διεθνή μέσο όρο. Καθώς η SPVWC είναι υπεύθυνη για την συλλογή

των εσόδων από τους λογαριασμούς απευθείας από τους χρήστες, η κοινοπραξία έχει κίνητρο για επέκταση του δικτύου και αύξηση των συνδέσεων, βελτιώνοντας την αποδοτικότητα και μειώνοντας τις απώλειες νερού (Highlight on PPP Projects, 2004).

Όπως προβλέπεται από το συμβόλαιο της εταιρείας, η SPVWC θα διατηρήσει το αρχικό προσωπικό της Pudong Water Co το οποίο εργαζόταν στον τομέα της ύδρευσης, ενώ η εταιρεία θα προβεί σε εντατικά προγράμματα εκπαίδευσης προσωπικού σε όλα τα επίπεδα.

Σε σχέση με το ιδιοκτησιακό καθεστώς, το συμβόλαιο προβλέπει ότι όλα τα πάγια συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος χρήσης των εκτάσεων, θα επιστραφούν στην WAOD με την πάροδο των 50 ετών, εκτός και αν προκύψει συμφωνία μεταξύ των συμβαλλομένων για κάτι διαφορετικό.

Η συμβαλλόμενη πολυεθνική εταιρεία παρείχε το απαραίτητο κεφάλαιο για την επέκταση του δικτύου, με την προϋπόθεση της υιοθέτησης των πιο προηγμένων τεχνολογιών κατασκευής και διαχείρισης, αυξάνοντας έτσι την αποδοτικότητα. Το σημαντικότερο «ρίσκο» για την εταιρεία στην συγκεκριμένη υπόθεση ήταν οι αντιδράσεις στις αυξήσεις των τιμών. Οι χρεώσεις που υπήρχαν για το νερό ήταν πολύ χαμηλές καθώς υπάγονται στις ρυθμίσεις της Πολιτείας της Shanghai. Η SPVWC μπορεί να έχει κερδοφορία μέσω αυξημένης κατανάλωσης μακροπρόθεσμα μέσω της αύξησης του πληθυσμού και της ανάπτυξης των βιομηχανικών χρήσεων.

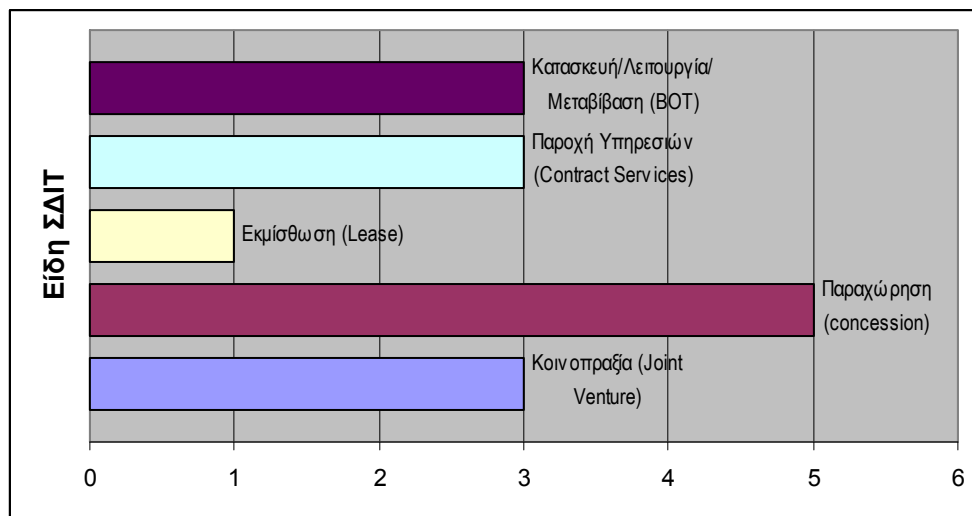
Η χαμηλή ποιότητα του παρεχόμενου νερού και το υψηλό κόστος επεξεργασίας του νερού αποτελεί ένα θέμα ανησυχίας. Το 80% του νερού προέρχεται από τον ποταμό Huangpu, αλλά το νερό που κυλά στον ποταμό δεν είναι καλής ποιότητας και έτσι η επεξεργασία του κοστίζει. Έτσι λοιπόν θα πρέπει η πολιτεία να εφαρμόσει τις αρχές διαχείρισης και τους περιβαλλοντικούς νόμους, ούτως ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα του νερού. Επίσης, εύλογα κανείς αναρωτιέται εάν μπορεί να υπάρξει ορθολογική διαχείριση των διαθέσιμων υδάτινων πόρων από μία εταιρεία, όταν αυτή συνάπτει συμφωνία η οποία είναι δομημένη έτσι ούτως ώστε όσο περισσότερο νερό πουλήσει, τόσα περισσότερα κέρδη θα έχει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Αξιολόγηση μελετών περίπτωσης

5.1. Συμπεράσματα από τις μελέτες περίπτωσης των ΣΔΙΤ σε έργα ύδρευσης και αποχέτευσης

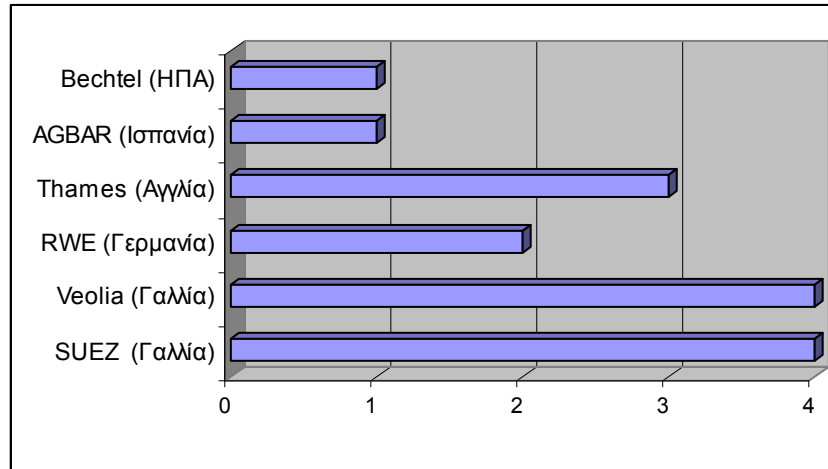
Παραπάνω παρουσιάστηκαν αναλυτικά μελέτες περίπτωσης ΣΔΙΤ που συστάθηκαν για την κατασκευή και τη λειτουργία συστημάτων ύδρευσης και αποχέτευσης σε διάφορες χώρες ανά τον κόσμο. Η κάθε περίπτωση διαφέρει ως προς κάποια βασικά στοιχεία της, τα οποία απαιτούν προσοχή, ενώ κάποιες φορές καθιστούν αδύνατη την σύγκριση μεταξύ τους καθώς μπορεί να οδηγήσουν σε εσφαλμένα συμπεράσματα. Για παράδειγμα, ένα έργο σε μία περιοχή πλούσια σε υδατικούς πόρους έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά από μία άνυδρη περιοχή σε όρους απαιτούμενων κεφαλαίων, τα οποία με τη σειρά τους θα επηρεάσουν τη διάρκεια της σύμπραξης, τους απαιτούμενους πόρους και ούτω καθεξής.

Τα συμβόλαια που εντοπίστηκαν στις παραπάνω μελέτες περίπτωσης ταξινομούνται όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα, με βάση την κατηγοριοποίηση που αναφέρεται στην παράγραφο του παρόντος κειμένου με τίτλο «Γενικά στοιχεία των Συμπράξεων Δημόσιου Ιδιωτικού Τομέα».

Σχέδιο 5.1. Είδη ΣΔΙΤ που παρουσιάστηκαν

Οι συμπράξεις που παρουσιάστηκαν παραπάνω είχαν εμπλεκόμενους φορείς κατά συντριπτική πλειοψηφία πολυεθνικές εταιρείες, οι οποίες μάλιστα είναι και οι ηγέτιδες δυνάμεις στην αγορά του νερού όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο. Παρακάτω παρουσιάζεται η κατανομή των ΣΔΙΤ ανά εταιρεία, όπως προέκυψε από το σύνολο των μελετών περίπτωσης.

Σχέδιο 5.2. Πολυεθνικές εταιρείες και αριθμός ΣΔΙΤ στις οποίες συμμετείχαν

Συνοψίζοντας τα στοιχεία που παρατέθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, προκύπτουν ορισμένες χρήσιμες παρατηρήσεις. Όπως φαίνεται και στον πίνακα 5.1, από τις 15 συνολικά υποθέσεις που παρατέθηκαν, **οι 4 από αυτές στέκονται ως απόδειξη στοιχείων διαφθοράς, ακόμα και σε κράτη όπως είναι η Γερμανία και η Αυστραλία** (Δείκτης Διαφθοράς – corruption index 2007, Γερμανία #13, Αυστραλία #9, Ελλάδα #57). Το αξιοσημείωτο δεν είναι μόνο το στοιχείο της διαφθοράς, αλλά και το είδος της, αφού μιλάμε για συνεργασίες στελεχών του επιχειρηματικού κόσμου με φορείς του πολιτικού συστήματος, και όχι απλά για παράβαση κανόνων μέσα στο πλαίσιο δράσης μίας εταιρείας που έχει γίνει και στο παρελθόν. Ενδιαφέρον επίσης έχει και το γεγονός ότι τελικά δεν φαίνεται να αποδόθηκαν ευθύνες από κανέναν, ενώ οι «περίεργες» πτυχές συμφωνίας δεν δημοσιεύθηκαν ποτέ, ακόμα και αν υπήρχε και δικαστική απόφαση που ακυρώνει τις αρνήσεις των ιθυνόντων, όπως στην περίπτωση της TVK. Αν και υπάρχουν πολλαπλοί παράγοντες για την καταπολέμηση τέτοιων περιστατικών, η πρώτη και προφανής λύση είναι η διαφάνεια και η ανοιχτή πληροφόρηση.

Επιπλέον, όπως φαίνεται από τις μελέτες περίπτωσης όπως την United Water Adelaida, **το σύνηθες πλαίσιο οικονομοτεχνικής ανάλυσης της κάθε μελέτης περίπτωσης δεν δίνει μία ολοκληρωμένη εικόνα των επιπτώσεων** μίας σύμπραξης δημοσίου ιδιωτικού εταίρου. Όπως είδαμε η συγκεκριμένη περίπτωση θα κρινόταν ως αποτελεσματική, αφού μέσα στα πρώτα χρόνια μείωσε τις απώλειες του δικτύου ύδρευσης, μείωσε το λειτουργικό κόστος της εταιρίας κατά 20%, ενώ αύξησε την ποιότητα των υπηρεσιών. Όμως, αυτό που δεν φαίνεται στην ανάλυση αυτή, είναι τα στοιχεία που αφορούν στο κοινωνικό αντίκτυπο που έχει μία τέτοια κίνηση ιδιωτικοποίησης. Όπως είδαμε η επίδοση της ΣΔΙΤ σε αυτόν τον τομέα ήταν φτωχή, καθώς υπήρχε το περιστατικό με την ρύπανση του αέρα, το περιστατικό με την εξέταση από την βουλή της διαδικασίας ανάθεσης και τις απολύσεις εργαζομένων. Αυτό συνηγορεί στην ανάγκη διαμόρφωσης ενός πλαισίου που να αξιολογεί την κοινωνική θέση και αντίκτυπο μίας ΣΔΙΤ στην τοπική κοινωνία.

Ακόμη, φαίνεται από τις μελέτες περίπτωσης που εξετάστηκαν, **ότι 5 είχαν αρνητικό αντίκτυπο στην τοπική αγορά εργασίας**, καθώς οι εταιρείες που ανέλαβαν τη διαχείριση προέβησαν σε απολύσεις για να μειώσουν το λειτουργικό κόστος. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Αυστραλίας όπου πανεπιστημιακές μελέτες έδειξαν ότι το επεισόδιο με την δυσωδία, οφείλονταν σε βλάβη λόγω κακής συντήρησης, που είχε άμεση σχέση με την έλλειψη προσωπικού. Μόνο σε μία περίπτωση η εταιρεία διατήρησε το προσωπικό δεχόμενη να υποστεί κάποιο επιπρόσθετο λειτουργικό κόστος, ενώ με σεμινάρια εξειδίκευσης διοχέτευσε σταδιακά τους υπαλλήλους σε άλλες θέσεις εργασίας (περίπτωση παρ 4.15, SPVWC). Αυτό ίσως να οφείλεται βέβαια και στο γεγονός ότι το δημόσιο συμμετέχει σε αυτή τη ΣΔΙΤ με 50%. Τέλος στην περίπτωση της Berlin Wasser αν και υπήρχαν δεσμευτικοί όροι αρχικά που προστάτευαν από απολύσεις μέχρι και το 2014, εν τέλει αυτός ο δεσμευτικός όρος αποδεσμεύτηκε.

Άξια αναφοράς είναι επίσης **η στάση των εταιρειών** απέναντι σε αυτό που μπορεί να εγγωγηθεί διαφάνεια και καλή πρακτική, δηλαδή **απέναντι στην ελεύθερη πληροφόρηση των πολιτών**. Σε 4 από τις περιπτώσεις που αναλύθηκαν, υπήρχε άρνηση και του ιδιωτικού και του δημόσιου φορέα να αποκαλύψουν στοιχεία που ζητήθηκαν. Αν μη τι άλλο, ειδικά το δημόσιο επέδειξε τις περισσότερες περιπτώσεις συμπεριφορά που δείχνει ότι τα υδατικά αποθέματα δεν ανήκουν στους πολίτες, αλλά στο κράτος, το οποίο τα

διαθέτει όπως επιθυμεί, χωρίς διαφανείς διαδικασίες. Ως αποκορύφωμα αυτής της συμπεριφοράς, αναφέρεται η περίπτωση της TVK (παρ.4.6.), όπου μετά από προσφυγή για αποκάλυψη της «αμαρτωλής» συμφωνίας, με επίκληση στον Νόμο περί ελεύθερης πρόσβασης στην ενημέρωση περί δημοσίων υποθέσεων, το δημόσιο αγνόησε την δικαστική εντολή (υπέρ της αποκάλυψης).

Κλείνοντας, σχετικά με τις τιμές του νερού, όπως φαίνεται και από τον πίνακα με τα κοινωνικά στοιχεία, από όλες τις μελέτες-περίπτωσης σε 5 δεν υπήρξε πληροφορία, σε 5 οι αυξήσεις ήταν οι προβλεπόμενες, ενώ σε 5 υποθέσεις έγιναν υπέρογκες αυξήσεις αφού συστάθηκε η ΣΔΙΤ. Από τις τελευταίες, η μία περίπτωση ήταν αφορμή για εξεγέρσεις πολιτών που οδήγησαν ακόμη και σε θάνατο διαδηλωτών, οι 2 περιπτώσεις ήταν αποτέλεσμα χρηματοοικονομικών διαταραχών και οικονομικών αστοχιών της εταιρείας, ενώ 2 υπέρογκες αυξήσεις οφείλονταν μεταξύ άλλων σε κρυφά συμβόλαια που προέβλεπαν μονομερή εύνοια υπέρ των ιδιωτικών εταιρειών. Τέλος, από τις 5 περιπτώσεις ΣΔΙΤ στις οποίες συμμετείχε το Δημόσιο με τουλάχιστον 50% του μετοχικού κεφαλαίου, οι 4 από αυτές μπορούν γενικότερα να χαρακτηριστούν ως θετικές στην εξέλιξη τους.

Από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν φαίνεται ότι η περίπτωση της Scottish Water Solutions είναι αυτή με τον μεγαλύτερο εξυπηρετούμενο πληθυσμό, με την Berlin Wasser να ακολουθεί. Στους δείκτες που ακολουθούν (Πίνακας 5.2) εμφανίζεται η στήλη €/y/p, η οποία είναι στην ουσία μία ενδεικτική θεωρητική τιμή που σχετίζεται με τα κεφάλαια που διαθέτει η κάθε εταιρεία ανά έτος και καταναλωτή για να βελτιώσει τις υπηρεσίες της. Φαίνεται ότι η υψηλότερη τιμή ανήκει στην περίπτωση της Stadtentwässerung Schwerte, μία ΣΔΙΤ που έχει τον μικρότερο εξυπηρετούμενο πληθυσμό και όπως είναι φυσικό και από τα λιγότερα κεφάλαια προς χρήση. Ίσως αυτό να είναι ένδειξη της γενικότερης πεποίθησης που αρχίζει να αναπτύσσεται τελευταία, που υποδεικνύει ότι τα μικρής εμβέλειας έργα ΣΔΙΤ, σε μικρές περιοχές αρμοδιότητας είναι πιο πιθανό να επιτύχουν τους στόχους τους, μάλιστα εξοικονομώντας οικονομικούς πόρους (Webster & Sansom 1999).

Πίνακας 5.1. Ομαδοποίηση Κοινωνικών Στοιχείων μελετών περίπτωσης

	Κρούσμα Διαφθοράς	Κατοχύρωση Εργαζομένων	Επιπτώσεις Χρημ/κων αναταράξεων	Μεταβολές Τιμής	Συμμετοχή Δημοσίου	Δημόσια Πληροφόρηση
1. Scottish Water Solutions (SWS)	-	-	-	Αύξηση στα Κατώτερα όρια	51%	-
2. Stadtentwässerung Schwerte	-	-	-	Εντός ορίων Μ.Ο περιφέρειας	52%	-
3. Apa Nova	-	-	-	-	16,3%	-
4. Constanta	-	-	-	-	28,8%	-
5. Berlin Wasser	X	Απολύσεις	Απειλούμενη Χρεωκοπία- «Σπάσιμο» όρων περί απολύσεων και ανωτάτων ορίων τιμής	Μεγάλες Αυξήσεις λόγω κρίσης της εταιρείας/ ύποπτου συμβολαίου 30%	50,1%	Άρνηση
6. Trencianske Vodarne a Kanalizacia	X	-	-	Αυξήσεις λόγω «όποτων» όρων συμβολαίου	-	Άρνηση
7. Severomoravské Karviná	-	-	-	-	1,5%	-
8. Johor Bahru	-	-	-	Προβλεπόμενη αύξηση	-	-
9. AGUACAR Cartagena	-	Απολύσεις	-	Αυξήσεις με κοινωνικά κριτήρια	50%	Οργάνωση Δημ Συζητήσεων
10. Aguas Del Tunari	X	Απολύσεις	Διακοπή	Υπερβολική αύξηση (200%)	-	Άρνηση
11. Indianapolis Water Services Partnership	-	-	-	-	-	-
12. United Water Adelaide	X	Απολύσεις	-	Μεγάλη αύξηση-59% σε 4χρ	-	Άρνηση
13. PT Thames Pam Jaya (TPJ)	-	Απολύσεις & Δικαστική Διαμάχη	Απειλούμενη χρεωκοπία- Δανεισμός-Αυξήσεις τιμών	Μεγάλη αύξηση: 1998-18% 2001-35% 2003-45%	-	-
14. Macau Water Supply	-	-	-	Φυσιολογικές αυξήσεις	-	-
15. Shanghai Pudong Vivendi Water Corporation	-	Επιμόρφωση – Αναβάθμιση	-	-	50%	-

Πίνακας 5.2. Ομαδοποίηση Οικονομικών στοιχείων των μελετών περίπτωσης

	Αξία(εκ.€)	Διάρκεια	Πληθυσμός	εκ€/έτος	€/γ/ρ	Πολυεθνική	Τύπος ΣΔΠ	Καθορισμός Τιμής	Διοικητικό Συμβούλιο
SWS	2.630	25	5.000.000	105,2	21,04	Thames	Κοινοπραξία	Ρυθμιστική Αρχή	Μεικτό Ιδιωτικό&Δημόσιο Δημόσιο έχει ρυθμιστικές αρμοδιότητες
Stadtentwässerung Schw	65,5	15	50.000	4,36	87,2	RWE	Κοινοπραξία	Έγκριση δημοσίου μετά από εισήγηση	Μεικτό Ιδιωτικό & Δημόσιο
Apa Nova	132	25	2.000.000	5,28	2,64	Veolia	Συμβόλαιο Παραχώρησης	Καθορίζεται από δημόσιο	Μεικτό Ιδιωτικό & Δημόσιο
Constanta	200	20	1.100.000	10	9,09		Συμβόλαιο Παραχώρησης	Καθορισμένος μηχανισμός τιμής από συμβόλαιο	Μεικτό Ιδιωτικό & Δημόσιο
Berlin Wasser	250	15	3.700.000	16,6	4,48	RWE – Veolia	Κοινοπραξία	Ανώτατο όριο τιμής, Έγκριση δημοσίου μετά από εισήγηση	Πλειοψηφία Δημόσιο
TV K	200	20	1.000.000	10	10	SUEZ	Συμφωνία Ενοικίασης	Η Ιδιωτική εταιρεία	Πλειοψηφία 3/5 Ιδιωτικός
SmVaK	125	20	750.000	6,25	8,33	SUEZ	Συμβόλαιο Παροχής Υπηρεσιών	Διαβούλευση Ιδιωτικού - Δημοσίου	Πλειοψηφία Δημόσιο Ελεγκτικό:6/9- Ρυθμιστικό:5/9
Johor Bahru	235,4	20	1.000.000	11,77	11,77	SUEZ	Κατασκευή/Διαχείριση-Μεταβίβαση	Μηχανισμός καθορισμένος απο συμβόλαιο	-
AGUACAR	94,6	26	850.000	3,63	4,27	AGBAR	Συμβόλαιο Παροχής Υπηρεσιών	Ρυθμιστική αρχή Δημοσίου μετά απο εισήγηση Ιδιωτικού	Πλειοψηφία 3/5 Ιδιωτικός
Aguas Del Tunari	-	40	610.000	10		Bechtel	Κατασκευή-Διαχείριση-Μεταβίβαση	Η Ιδιωτική Εταιρεία	-
Indianapolis Water	1.243	20	1.100.000	62,15	56,5	Veolia	Συμβόλαιο Παροχής Υπηρεσιών	Ρυθμιστική Αρχή	-
United Water	726,20	15	1.500.000	48,4	32,2	Veolia Thames	Συμβόλαιο Παροχής Υπηρεσιών	Ρυθμιστική Αρχή /5ετία	-
Thames Pam Jaya	165,8	25	2.820.000	6,63	2,35	Thames	Συμβόλαιο Παροχής Υπηρεσιών	Έγκριση δημοσίου μετά από εισήγηση	-
Macau Water	42,8	25	450.000	1,71	3,8	SUEZ	Συμβόλαιο Παραχώρησης	Ρυθμιστική Αρχή /έτος	-
SPWVC	497,4	50	1.710.000	9,948	5,8	Veolia	Κατασκευή-Διαχείριση-Μεταβίβαση	Ρυθμιστική Αρχή	-

5.2. Συμπεράσματα για την Ελλάδα

Η Ελληνική πραγματικότητα, έχει ήδη περιέλθει στην εποχή της ιδιωτικοποίησης. Οι κυβερνήσεις της Ελλάδας είναι φανερό ότι έχουν επιλέξει τη ρότα των σταδιακών αποκρατικοποιήσεων και γενικά της σμίκρυνσης του κράτους. Από την στιγμή που οι δύο μεγάλες εταιρείες ύδρευσης αποφάσισαν να εισέλθουν στο χρηματιστήριο, αυτόματα άλλαξαν στόχους. Το πρωταρχικό μέλημα είναι να παρέχουν ύδρευση στους πολίτες, αλλά σαν στόχο έχουν πέραν αυτού και την επίτευξη κερδοφορίας μέσω οποιασδήποτε ενέργειας κρίνει η εκάστοτε διοίκηση ότι θα αποφέρει καρπούς. Είναι ενδεικτικό ότι η ΕΥΔΑΠ έχει συνάψει ήδη συνεργασίες σχηματίζοντας consortium με μεγάλες εταιρείες παγκοσμίως, για να διεκδικήσουν έργα ύδρευσης στα Βαλκάνια και στη Μεσόγειο. Πρόσφατα όπως αναφέρθηκε, η κυβέρνηση διεξήγαγε διαγωνισμό για την πώληση του 23% που ανήκε στο δημόσιο, σε στρατηγικό επενδυτή. Εάν οι ενδείξεις βγουν αληθείς, θα είναι η πρώτη φορά που στρατηγικός μέτοχος σε μία εταιρεία ύδρευσης στην Ελλάδα, είναι μία πολυεθνική εταιρεία.

Το ζήτημα αυτό εγείρει κάποιες ανησυχίες, καθώς ο στρατηγικός επενδυτής αντιπροσωπεύει κάτι παραπάνω από ένα ποσοστό στο μετοχικό κεφάλαιο. Αναλυτικότερα, ο ιδρυτικός νόμος της ΕΥΑΘ (και της ΕΥΔΑΠ), αναφέρει ότι η τιμολογιακή πολιτική της εταιρείας εμπίπτει στην απόφαση-έγκριση του αρμόδιου υπουργείου, η οποία όμως έχει προέλθει από εισήγηση του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας στο οποίο ο νέος στρατηγικός επενδυτής θα έχει θέση και φωνή. Αυτό, σε συνδυασμό με το ότι το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας αποφασίζει για τις μελλοντικές επενδυτικές πολιτικές και τη στρατηγική που θα ακολουθηθεί, είναι τουλάχιστον στοιχείο που προκαλεί σκέψεις για το μέλλον. Δηλαδή, δεδομένου ότι τα έσοδα από τις πωλήσεις νερού αποτελούν βασική πηγή εσόδων για την εταιρεία και τα επενδυτικά σχέδια απαιτούν νέα κεφάλαια, δεν μπορεί να μην υπάρξει σχέση μεταξύ αυτών των δύο, ειδικότερα όταν πέραν από την ύδρευση της περιοχής της Θεσσαλονίκης έχει ως στόχο την κερδοφορία οπουδήποτε και αν βρίσκεται η ευκαιρία για νέες επενδύσεις. Θα έρθει λοιπόν η εποχή που θα αυξάνονται οι τιμές του νερού για να

μπορέσει να εξαγοράσει για παράδειγμα η ΕΥΑΘ ένα συμβόλαιο ύδρευσης σε γειτονική χώρα; Το ερώτημα είναι αδύνατον να απαντηθεί.

Το σίγουρο είναι ότι η πορεία της χώρας προς αποκρατικοποίηση στον τομέα της ύδρευσης έχει ήδη ξεκινήσει από την στιγμή που ιδιωτικοποιήθηκε το λειτουργικό κομμάτι των δύο μεγαλύτερων εταιρειών ύδρευσης. Οι εξελίξεις είναι ακόμη σε βρεφικό στάδιο, όμως το μέλλον θα γίνουν μεγάλες ανακατατάξεις.

Ειδική μνεία πρέπει να γίνει και για τις Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης Αποχέτευσης. Πάγιο αίτημα των ΔΕΥΑ όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα, είναι η αύξηση της χρηματοδότησης, καθώς προβλέπεται ένα μικρό ποσοστό από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων για τα έργα που πρέπει να γίνουν. Σε ένα πλαίσιο όπου οι ποιοτικές προδιαγραφές ολοένα και αυξάνονται, ενώ οι εγκαταστάσεις του δικτύου ύδρευσης ολοένα και παλαιώνουν, είναι βέβαιο ότι θα χρειαστούν περισσότερα κεφάλαια για επενδύσεις στο μέλλον. Μέχρι τώρα, οι ΔΕΥΑ χρηματοδοτούν μέρος των επενδύσεών τους με κονδύλια από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Όμως με γνώμονα ότι τα ευρωπαϊκά κεφάλαια κατευθύνονται στις χώρες που εισήχθησαν πρόσφατα και το ότι το κράτος συνεχίζει να αποκρατικοποιεί τις υποδομές του, στο μέλλον το πιθανότερο είναι ότι οι ΔΕΥΑ θα αντιμετωπίσουν έλλειψη πόρων. Τότε, ή θα πρέπει να επωμισθούν οι καταναλωτές σημαντικές αυξήσεις, ή θα στραφούν στις Συμπράξεις Δημόσιου Ιδιωτικού Τομέα, με ότι αυτό συνεπάγεται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Aurel Presura, Nicolae Pitu, “Measures for Reduction of Water Losses from the distribution Networks of the Localities from Constanta County”, 2007

Björn Lomborg, *The Skeptical Environmentalist*, Cambridge University Press, 2002

Cieslik Thomas, *Public-Private-Partnership in Water Governance*, Tecnologico de Monterrey, 2005

Coping With Water Scarcity- A strategic issue and priority for worldwide action, UN Water Thematic Initiatives, 2006

Dardeau P. & Lavale C, “La nouvelle raison du monde. Essai sur la société néolibérale, *La Decouverte*”, Απόδοση: Θ.Γιαλκέτσης, Σημειωματάριο Ιδεών «Η ανατομία του νεοφιλελευθερισμού», το Βήμα, 31/5/2009

Επιτροπή Εσωτερικής Αγοράς και Προστασίας Καταναλωτών - Σχέδιο Εκθεσης, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2006

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Επιτροπή Εσωτερικής Αγοράς και Προστασίας των Καταναλωτών, 15.5.2006, «Εγγραφο Εργασίας για το Πράσινο Βιβλίο της Επιτροπής σχετικά με τις συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα και το κοινοτικό δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων και των συμβάσεων παραχώρησης.» Εισηγήτρια: Barbara Weiler

GAO report, “Public-Private Partnerships: Terms Related to Building and Facility Partnerships”, Government Accounting Office, 1999

Gleick Peter H, “Water Conflict Chronology”, Pacific Institute for Studies in Development, Environment, and Security, 2008

Global Environment Outlook: environment for development (GEO-4), United Nations Environment Programme, 2007

Grover Brian, “Overview re public-private partnerships”, Water Demand Management Forum, 2002

Human Development Report, UNDP-United Nations Development Programme, 2006

Kalpakian Jack, “Identity, Conflict and Cooperation in International River Systems”. Ashgate, 2004

Μ.Α. Μιμίκου , Φ.Σ. Φωτόπουλος, *Υδατικό Περιβάλλον και Ανάπτυξη* ,Ε.Μ.Π. Αθήνα 2004

M.Webster & K.Sansom *Public Private Partnership and the Poor: An initial Review*, Loughborough University,1999

Πράσινη Βίβλος «Σχετικά με τις Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα και το Κοινοτικό Δίκαιο των Δημοσίων Συμβάσεων και των Συμβάσεων Παραχώρησης» Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βρυξέλλες, COM(2004) 327 τελικό, 30.4.2004

Public – Private Partnerships, National Experiences in the European Union, A. Renda & Lorna Schrefler, Centre for European Policy Studies, Brussels, 22/02/2006

Resource Book on PPP Case Studies, European Commission Directorate-General Regional Policy, EC, 2004

Roman Havlicek, “Learning From Privatisation Of Water Services In Trencin, Slovakia”, Reclaiming Public Water, 2008

Shultz Jim, “Bolivia: The Water War Widens”, Privatization in the Americas. 2003

The 3rd United Nations World Water Development Report: Water in a Changing World, United Nations, 2009

The Dublin Statement on Water and Sustainable Development, International Conference on Water and the Environment (ICWE), Dublin, 1992

Pieter van Dijk, Liberalisation of Drinking Water in Europe and Developing Countries, UNESCO, 2003

Private sector participation in bulk water supply in Johor Bahru (Malaysia), Asia-Pacific Forum for Environment and Development (APFED), 2003

United Nations Conference on Environment and Development, Plan of Implementation of the World Summit on Sustainable Development, United Nations, Johannesburg 2002

United Nations World Development Report, Water, a shared responsibility, 2006

United Nations World Development Report, Water a shared responsibility , 2008

VEWA survey, Comparison of European water and wastewater prices, Metropolitan Consulting Group, May 2006

Vivendi and Ondeo claim Chinese deals, Global Water Intelligence Vol 3, Issue 6, June 2002

Water Yearbook 2007-2008, Pinsent Masons, London 2007

Water Privatization Case Study: Cochabamba –Bolivia, Public Citizen, 2001

WHO, Progress in Drinking-water and Sanitation: special focus on sanitation. (MDG Assessment Report 2008)

World Energy Outlook: Middle East and North Africa Insights, International Energy Agency, Paris, 2005

World Health Organization (WHO) and United Nations Children Fund (UNICEF) Joint Monitoring Program on Water Supply and Sanitation (JMP).

World Water Assessment Program (WWAP) United Nations, 2009.

World Water Development Report: Water in a Changing World (WWDR-3), United Nations, 2008

Webster & K.Sansom Public Private Partnership and the Poor: An initial Review, Loughborough University, 1999

Σχετικοί Δικτυακοί Τύποι

«Βρετανική Εξαγωγή ΣΔΙΤ στην Ελλάδα», Κατερίνα Σώκου, <http://www.tovima.gr/>, 29/01/2006

Cochabamba and the Aguas del Tunari Consortium, <http://www.bechtel.com/>, 2005

“Glaciers Are Melting Faster Than Expected”, U.N. Environment Programme. , UN Reports. ScienceDaily, <http://www.sciencedaily.com/releases>, 18/3/2008

“Good Practices Inventory” ,Asia-Pacific Environmental Innovation Strategies (APEIS) Research on Innovative and Strategic Policy Options (RISPO)
http://www.iges.or.jp/APEIS/RISPO/p_report_1st/ap_11-20.pdf

“Highlight on Selected PPP Projects in the Water Sector” Works Branch Development Bureau- The government of Hong-Kong Special Administrative Region, 2004
www.devb-wb.gov.hk/home/index.aspx

«ΚΕΔ: Δημοπράτησε την πρώτη σύμβαση ΣΔΙΤ στην Ελλάδα»,
<http://www.capital.gr/news.asp?Details=252862> , 1/03/2007

Latest Publications and Information Products
<http://www.lboro.ac.uk/well/news/Latest%20Publications.htm>

Multiple Use Water Services Group, Cochabamba –Bolivia, www.musproject.net

«Νέα Εθνική Στρατηγική για την Υγεία», Άρης Μπερζοβίτης, <http://www.tovima.gr/>, 2007

“PAM Jaya: debt-free by 2012?”, Indah Setiawati, 2009
<http://www.thejakartapost.com/news/2009/07/09/pam-jaya-debtfree-2012.html>

“PAM Jaya could face Rp 3t fine for any contract termination”, Bambang Nurbianto, 2003
<http://www.thejakartapost.com/news/2003/11/17/pam-jaya-could-face-rp-3t-fine-any-contract-termination.html>

Research on Innovative and Strategic Policy Options (RISPO)
http://www.iges.or.jp/APEIS/RISPO/p_report_1st/ap_11-20.pdf

Romanian Companies Database, 2008
http://www.romanian-companies.eu/sc/1890420_raja_sa.htm

Scottish Water Solutions Annual Report & Accounts 2005/2006, Edinburgh 2006

<http://www.scottishwater.co.uk>).

State Environmental Resource Center SERC–Policy Issues Package,
www.serconline.org/waterprivatization/fact.html

Toolkit on Pro-poor Municipal PPP

<http://europeandcis.undp.org/environment/centralasia/show/0080EA38-F203-1EE9-B82318136F639713>

UN Development program, <http://www.ncppp.org/undp/cartagena.html>

“Vandana Shiva Interviewed”, <http://www.inmotionmagazine.com/global/vshiva3.html#Anchor-Water-35882>

“Water woes”, Angga Indraswara 2006 <http://insideindonesia.org/content/view/1184/47/>

<http://www.rajac.ro/index-en.html>

http://www.berlinwasser.net/content/language1/html/133_1404.php

http://www.partnershipsforwater.net/web/w/www_1_en.aspx

<http://www.bei.europa.eu/projects/evaluation/reports/overview/index.htm>

http://www.partnershipsforwater.net/web/w/www_4_en.aspx

<http://www.unescap.org/ttdw/ppp/links.html>

<http://www.epppc.hu/greece>

<http://www.un.org/waterforlifedecade/issues.html#pollution>

<http://www.veoliawater.com>

<http://www.indianapoliswater.com>

<http://intranet.scottishwater.co.uk>

<http://www.gallifordtry.co.uk/about-us/company-history>

<http://www.ebrd.com/projects/psd/psd2001/19104.htm>

<http://www.ncppp.org/undp/cartagena.html>

<http://www.unwater.org/statistics.html>

http://waterwiki.net/index.php/Category:Case_study

<http://www.um.dk/NR/rdonlyres/B2F09105-F373-4F5B-805A-30DB4B9A33BA/0/EvalStudy200805AnnexVDonorDefinitions.pdf>

